

Hallituksen esitys Eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi eläinlääkintähuoltolaki, joka korvaisi voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain (685/1990). Eläinlääkintähuollolla tarkoitetaan eläinlääkäripalveluja sekä alueellisella ja paikallisella tasolla suoritettavaa elintarvikkeiden turvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa. Eläinlääkintähuollon uudistaminen on osa elintarvikevalvonnan kehittämistä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa.

Ehdotuksen ensisijaisena tavoitteena on lisätä ennalta ehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa. Ennalta ehkäisyllä pyritään eläinten hyvinvoinnin edellytysten parantamiseen vähentämällä eläinten sairauksien esiintyvyyttä ja sairauksista aiheutuvia ongelmia muun muassa tuotanto-olosuhteita optimoimalla. Painopistettä eläinlääkintähuollossa pyritään siirtämään jälkivalvonnasta eläinten terveydenhuoltoon. Ennalta ehkäisevällä toimintatavalla pyritään myös suomalaisen maa- ja elintarviketalouden taloudellisen tuloksellisuuden ja elintarviketurvallisuuden parantamiseen.

Ehdotuksen tavoitteena on turvata kuntien eläinlääkintäpalveluiden saatavuus ja laatu sekä yksityisten eläinlääkintäpalveluiden toimintaedellytykset ja valvonta. Ehdotuksella myös pyritään varmistamaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta paikallisella tasolla. Eläinlääkintähuoltolaissa säädettäisiin kunnan velvollisuudesta järjestää peruseläinlääkäripalveluja ja kiireellistä eläinlääkäripalvelua, kuntien yhteistoiminnasta eläinlääkintähuollossa ja muussa ympäristöterveydenhuollossa sekä eläinlääkintähuoltoon koskevasta suunnitteluvelvollisuudesta. Lisäksi laissa säädettäisiin eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaan liittyvien tehtävien järjestämisestä, kunnaneläinlääkärin viran kelpoisuusvaatimuksista, eläinlääkäripalveluiden maksuista sekä yksityisen eläinlääkintähuollon valvonnasta ja tähän liittyvästä palvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuudesta.

Eläinlääkintähuoltolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että valtio maksaisi kunnille ne kustannukset, jotka aiheutuvat kunnaneläinlääkäreille säädettyjen eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaan liittyvien tehtävien hoitamisesta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että Euroopan unionin suorien maataloustukien edellytyksenä olevien täydentävien ehtojen valvontaan liittyvien tehtävien hoidosta elintarvikkeisiin, eläintaudeista ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin liittyen, Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämästä otantaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta sekä paikallisen eläinsuojeluviranomaisen pyynnöstä vaikeimpien eläinsuojelutehtävien hoidosta vastaisivat lääninhallitukset sekä ohjauksesta, valvonnasta ja auditoinnista keskushallintoviranomaisena Elintarviketurvallisuusvirasto. Edellä todettujen tehtävien hoitamista varten arvioidaan lääninhallituksiin tarvittavan 15 uutta valvontaeläinlääkärin virkaa sekä Elintarviketurvallisuusvirastoon 3 uutta virkaa. Samassa yhteydessä eläintautilakiin (55/1980), eläinsuojelulakiin (247/1996) sekä eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin (1429/2006) ehdotetaan tehtäväksi tästä uudistuksesta johtuvat muutokset. Esitys liittyy vuoden 2009 kevään lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö

Eläinlääkintähuoltolaki

Voimassa oleva eläinlääkintähuoltolaki on tullut voimaan vuonna 1990, ja se perustuu maa- ja metsätalousministeriön asettaman toimikunnan ehdotuksiin (komiteanmietintö 1987:57). Laissa säädetään kunnan tehtävistä eläinlääkintähuollossa sekä yksityisen eläinlääkintähuollon valvonnasta. Kunnan tulee eläinlääkintähuoltolain mukaan suunnitella ja toteuttaa eläinlääkintähuoltoa alueellaan. Eläinlääkintähuollon ohjaus ja valvonta kuuluvat läänin alueella lääninhallitukselle ja koko valtakunnan tasolla Elintarviketurvallisuusvirastolle. Ylimpänä viranomaisena on maa- ja metsätalousministeriö.

Kunnan on lain mukaan järjestettävä peruseläinlääkäripalvelut hyötyeläimiä varten. Hyötyeläimillä tarkoitetaan laissa tuotantoeläimiä ja muita kotieläimiä, joita pidetään maatilatalouteen tai muuhun alkutuotantoon liittyvään elinkeinotoimintaan kuuluvana taikka ihmiselle tarpeellista työsuoritusta varten. Peruseläinlääkäripalveluja ovat palvelut, joita eläinlääkäri voi antaa eläinlääketieteellisen perustutkinnon mukaisten tietojen ja taitojen perusteella ottaen huomioon vallitsevat olosuhteet. Muiden kotieläinten kuin hyötyeläinten sairauksien ja terveyden hoitamiseksi kunnan on järjestettävä tarpeelliseksi katsottavat eläinlääkäripalvelut. Lisäksi kunnan on huolehdittava niistä elintarvikkeiden turvallisuuden valvontaan liittyvistä tehtävistä, joista nykyisin säädetään elintarvikelaissa.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunta voi ylläpitää kunnaneläinlääkäriä virkoja edellä mainittuja sekä kunnaneläinlääkäriä muussa lainsäädännössä säädettyjä tehtäviä varten joko yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Kunta voi järjestää lain mukaiset eläinlääkäripalvelut myös ostamalla palveluja yksityisiltä palveluiden tuottajilta. Yksityinen palveluiden tuottaja ei kuitenkaan voi lain mukaan huolehtia kunnaneläinlääkäriä eläintuottilaissa tai eläinsuojelulaissa säädettyistä valvontatehtävistä.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä toimitilat ja tarpeellisiksi katsottavat toimintavälineet niitä eläinlääkäripalveluja varten, joiden järjestämiseen kunnalla on lain mukaan velvollisuus. Kunta voi periä maksun muun kuin hyötyeläimen hoidosta vastaanotolla sekä eläinlääkäripalveluihin liittyvästä eläimen säilyttämisestä kunnan järjestämissä tiloissa. Kunta voi periä vastaavia maksuja myös hyötyeläinten hoidosta ja säilyttämisestä silloin, kun kyse on lakisääteisten palveluiden lisäksi järjestetystä erikoishoidosta.

Kunnaneläinlääkäriä on eläinlääkintähuoltolain mukaan oikeus periä antamistaan eläinlääkäripalveluista maksu suoraan asiakkaalta. Maksuun sisältyy palkkio työstä sekä korvaus matkakustannuksista, käytetyistä lääkkeistä ja tarvikkeista. Kunta voi osallistua hyötyeläimelle annetusta eläinlääkäriavustusta johtuneista käyntimaksuista, matkakustannusten korvauksista ja toimenpidemaksuista eläimen omistajille tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jonka mukaan kunnalle maksetaan valtion varoista valtionosuus toiminnan käyttökustannuksiin laskennallisten perusteiden mukaisesti sekä valtionavustuksia kehittämis- ja perustamishankkeisiin.

Eläinlääkintähuoltolain säännökset yksityisestä eläinlääkintähuollosta koskevat eläinlääkäripalveluja antavien yritysten ja itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivien eläinlääkäreiden toimintaa. Laissa edellytetään, että yksityisen eläinlääkintähuollon toimijat tekevät toiminnastaan ilmoituksen lääninhallitukselle ja kunnalle ja että toimintaa varten on asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet. Yrityksillä on lisäksi oltava eläinlääkäripalveluista vastaavana johtajana henkilö, jolla on oikeus harjoittaa eläinlääkäriammattia Suomessa. Jos yksityisen eläinlääkintähuollon toiminnassa todetaan merkittäviä puutteita tai epäkohtia, Elintarviketurvallisuusvirasto voi määrätä toiminnan keskeytettäväksi.

Muu lainsäädäntö

Säännöksiä eläinlääkintähuoltoon liittyvistä kunnan tai kunnaneläinlääkärin tehtävistä on myös elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa, helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa (488/1960), eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa sekä tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa (557/2005). Elintarvikelaissa elintarvikevalvonta säädetään kunnan tehtäväksi, kun taas eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevassa lainsäädännössä valvonta on säädetty valtion tehtäväksi, mutta kuitenkin siten, että kunnan tasolla hoidettavat tehtävät on osoitettu kunnaneläinlääkärille, jolle maksetaan tehtävistä erillinen palkkio ja kustannusten korvaus valtion varoista. Kuntien tehtävänä on eläinlääkintähuoltolain mukaan ylläpitää kunnaneläinlääkärin virkoja myös näitä tehtäviä varten.

Elintarvikelaki koskee elintarvikevalvontaa kaikissa elintarvikkeiden tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Kunnalle osoitetut elintarvikevalvontaan liittyvät tehtävät hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin. Kunnan tulee lain mukaan pyrkiä siihen, että se hoitaa elintarvikevalvonnan yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa valvonnan tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta riittävän laajalla alueella. Lain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa määritellään ne tehtävät, joiden hoitajan tulee olla kuntaan virkasuhteessa oleva eläinlääkäri. Näitä ovat muun muassa maidontuotantotilojen ja kananmunanpakkaamojen valvonta, teurastamojen, pienteurastamojen, riistan käsittelylaitosten ja leikkaamojen valvonta sekä lihantarkastus (valtioneuvoston asetus elintarvikevalvonnasta (321/2006)).

Eläintautilaissa säädetään tarttuvien eläintautien ennalta ehkäisemisestä, leviämisen estämisestä ja hävittämisestä. Lain ja sen nojalla annettujen noin 140 maa- ja metsätalousministeriön asetuksen ja päätöksen mukaan kunnaneläinlääkäri huolehtii lain mukaisena valvontaviranomaisena muun muassa eläinten lakisääteiseen terveysvalvontaan, eläimistä saatavien sivutuotteiden käytön ja käsittelyn valvontaan sekä sisämarkkinakaupan ja viennin valvontaan liittyvistä näytteenotoista ja tarkastuksista sekä eläintautitilanteen selvittämiseen, tautitapausten torjuntaan ja valmiuden ylläpitoon liittyvistä tehtävistä. Kunnaneläinlääkärin on noudatettava tehtäviä suorittaessaan Elintarviketurvallisuusviraston antamia määräyksiä. Helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa säädetään toimenpiteistä, joita voidaan toteuttaa eläintautilaissa säädettyjen toimenpiteiden lisäksi silloin, kun maassa esiintyy eläinkulikutautia tai sellainen uhkaa levitä maahan. Lailla ei kuitenkaan anneta kunnalle tai kunnaneläinlääkärille tehtäviä eräitä tiedottamiseen liittyviä velvoitteita lukuun ottamatta.

Eläinsuojelulaissa säädetään eläintenpidossa noudatettavista eläinten hyvinvointia koskevista vaatimuksista. Paikallisia eläinsuojeluviranomaisia ovat kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvantaa hoitava viranhaltija ja poliisi, jotka valvovat lain noudattamista kunnan alueella ja suorittavat tarkastuksia epäillessään säännösten vastaista toimintaa. Laissa määritellyissä eläinten pitopaikoissa sekä eläinnäyttelyissä, eläinkilpailuissa ja muissa vastaavissa tilaisuuksissa tarkastuksia voidaan suorittaa ilman epäilyäkin. Elintarviketurvallisuusvirasto ja lääninhallitus voivat myös määrätä virkaeläinlääkärit suorittamaan tarkastuksia eläinten pitopaikoissa, joissa pidetään eläimiä elinkeinon harjoittamista varten, sekä teurastamoissa ja pienteurastamoissa. Näitä tarkastuksia tehdään muun muassa vuosittaisina otantatarkastuksina EU-lainsäädännön edellyttämät määrät. Lain mukaan kunnan on lisäksi huolehdittava alueellaan irrallaan tavattujen ja talteenotettujen koirien, kissojen ja muiden vastaavien pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä.

Eläinten kuljetuksesta annettu laki asettaa eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset kaikille elävien selkärankaisten eläinten ja soveltuvin osin elävien selkärangattomien eläinten kuljetuksille. Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat lain ja eläinten kuljetusta koskevien EU-säädösten noudattamista paikallisina viranomaisina ja voivat suorittaa tarkastuksia epäillessään säännöksiä rikottavan. Elintarviketurvallisuusvirasto ja lääninhallitus voivat lisäksi määrätä kunnaneläinlääkärin suorittamaan tarkastuksia muun muassa EU-lainsäädännön edellyttämien otantatarkastuksina sekä kuljetusajoneuvojen hyväksymismenettelyä varten.

Tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään Euroopan unionin suorien maataloustukien edellytyksenä olevien täydentävien ehtojen valvonnasta. Täydentäviin ehtoihin kuuluvat muun muassa elin-

tarvikkeiden turvallisuutta, eläintaudeista ilmoittamista ja eläinten hyvinvointia koskevien, voimassa olevan lainsäädännön mukaisten vaatimusten noudattaminen. Täydentävien ehtojen noudattamista valvovat maataloil-la lain ja asetuksen mukaan lääninhallitus ja kunnaneläinlääkäri. Valvonnassa havaittujen puutteiden mahdollisista vaikutuksista tuottajan suorien tukien maksamiseen päättää työvoima- ja elinkeinokeskus.

Eläinlääkintähuolto kytkeytyy myös kansanterveyslakiin (66/1972) osana kansanterveystyöhön kuuluvaa ympäristöterveydenhuoltoa. Kansanterveyslain 1 §:n 2 momentin mukaan ympäristöterveydenhuolto tarkoittaa yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua. Ympäristöterveydenhuoltoa koskevia lakeja ovat eläinlääkintähuoltolain ohella terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki, laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004), laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (693/1976) sekä kemikaalilaki (744/1989). Kansanterveyslainsäädäntään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavan johtajan kelpoisuusvaatimuksista. Johtajalla tulee alalle soveltuva korkeakoulututkinto sekä riittävä kokemus ja asiantuntemus ympäristöterveydenhuollon toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä.

1.2 Toimintaympäristö ja siinä tapahtuneet muutokset

Eläinlääkäripalveluiden kysyntä ja saatavuus

Kotieläintilojen määrä Suomessa on vuosina 2002 - 2007 laskenut noin neljänneksellä. Tuotantosuunnittain vertailtuna tilojen määrä on laskenut eniten lypsykarjataloudessa, 31 prosenttia, sikataloudessa vähennys oli 28 prosenttia, siipikarjataloudessa 18 prosenttia, muussa nautakarjataloudessa 17 prosenttia sekä lammas- ja vuohitaloudessa 4 prosenttia. Hevostaloudessa tilojen määrä on hieman lisääntynyt, 3 prosenttia. Tilakoon kasvun vuoksi muutokset eläinmäärissä ovat kuitenkin olleet pienempiä. Nautojen ja siipikarjan määrä on laskenut noin 10 prosenttia, kun taas sikojen määrä on lisääntynyt 10 prosentilla ja lampaiden yli 22 prosentilla. Tuotantoeläintiloille tehtiin vuonna 2002 noin 200 000 ja vuonna 2007 noin 143 000 tilaukseen perustuvaa sairaskäyntiä. Hevosten sekä seura- ja harrastuseläinten määristä Suomessa ei ole tarkkoja tietoja. Hevosia arvioidaan olevan noin 64 000, koiria noin 600 000 ja kissoja 500 000 - 600 000.

Vuonna 2008 Suomen kunnissa työskentelee 413 eläinlääkäriä. Noin 300 kunnaneläinlääkäriä tekevät liittyvät eläinlääkäripalveluiden tarjoamiseen. Yksityisen eläinlääkintähuollon piirissä työskentelee noin 420 eläinlääkäriä, joista noin 250 toimii itsenäisinä ammatinharjoittajina tai yrittäjinä.

Eläinlääkäripäivystys hoidetaan kunnissa yleensä useamman kunnan käsittävissä päivystyspiireissä, joissa kunnaneläinlääkärit päivystävät vuorotellen. Yleensä päivystyspiireissä toimii päivystäjänä yksi eläinlääkäri kerrallaan ja usein toinen on varalla niin sanottuna takapäivystäjänä. Monella alueella päivystyksestä ei ole tehty kuntien välisiä sopimuksia, vaan päivystysjärjestelyistä on sovittu suullisesti kunnaneläinlääkärien kesken. Eräät kunnat ostavat päivystyspalvelut kokonaan tai osittain yksityisiltä palveluntuottajilta.

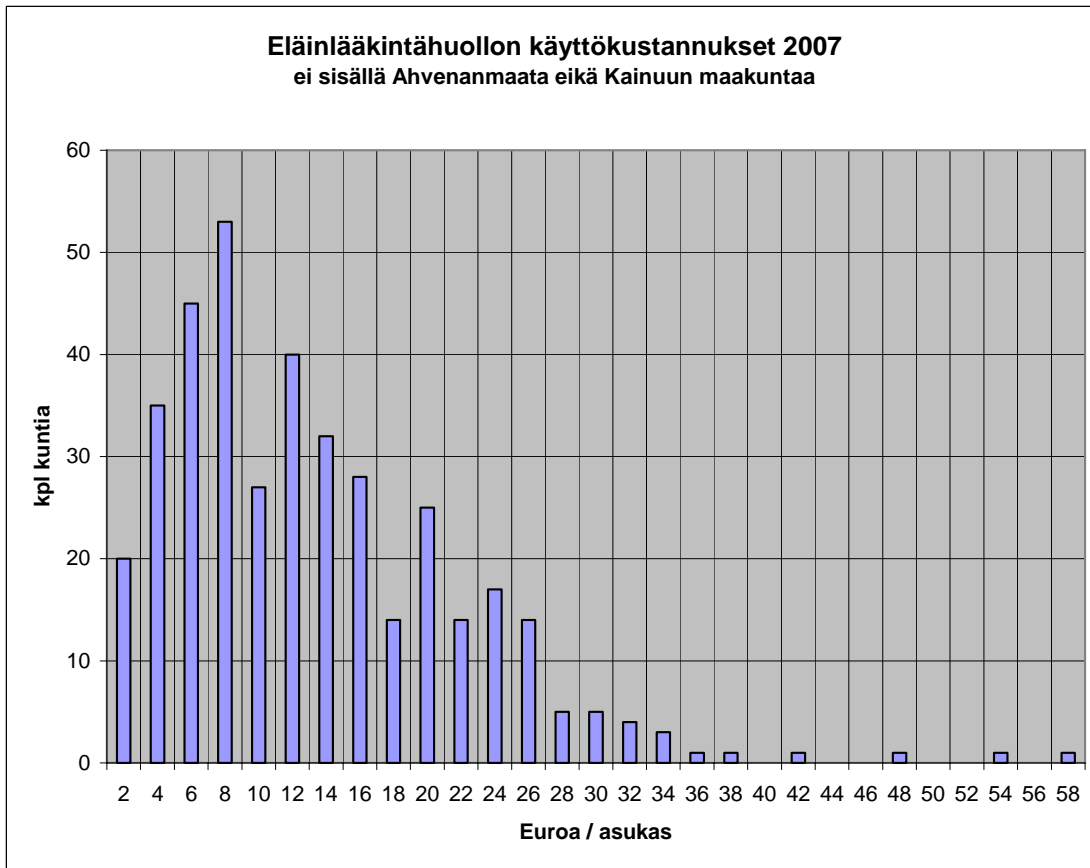
Eläinlääkäripalveluiden kysynnän ja valvontatehtävien painopistealueet vaihtelevat huomattavasti eri puolilla maata. Etelä-Suomen läänissä tarvitaan muuta maata enemmän eläinlääkäripalveluja hevosia ja pieneläimiä varten. Sika- ja siipikarjatilat sekä turkistuotanto ovat keskittyneet Länsi-Suomen lääniin, ja poronhoitoa harjoitetaan vain Pohjois-Suomessa. Myös palveluiden saatavuus vaihtelee maan eri osissa. Valtaosa maan väestöstä asuu alle 20 kilometrin päässä kunnan järjestämistä eläinlääkäripalveluista, vaikka lähin kunnaneläinlääkäri ei aina olekaan oman kunnan alueella. Päivystysaikana eläinlääkäri saadaan kotieläin- tai hevostilalle pääsääntöisesti kuuden tunnin kuluessa tilauksesta, mutta Pohjois-Suomessa on kuntia, joissa vain alle 90 prosenttia kiireisistä sairastapauksista voidaan hoitaa tässä ajassa. Kiireettömistä sairastapauksista kotieläin- ja hevostiloilla keskimäärin 85 prosenttia voidaan hoitaa samana päivänä.

Suurissa asutuskeskuksissa yksityiset eläinlääkäripalvelut tyydyttävät jopa valtaosan seura- ja harrastuseläimille tarvittavien eläinlääkäripalveluiden kysynnästä. Myös erikoiseläinlääkäripalvelut ovat pääosin yksityisen sektorin tuottamia ja voimakkaasti keskittyneitä suuriin asutuskeskuksiin.

Eläinlääkintähuollon rahoitus

Eläinlääkintähuollon kustannuksista vastaavat kunta, valtio sekä asiakkaat, joilta peritään maksuja palveluiden käytöstä ja valvonnasta. Kunta ylläpitää kunnaneläinlääkäriä virkoja ja maksaa kunnaneläinlääkärille virkaehtosopimuksen mukaisen palkan. Elintarvikevalvonnasta kunta perii yrityksiltä elintarvikelakiin ja EU-lainsäädäntöön perustuvia maksuja, jotka voivat olla enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruisia. Lisäksi kunta perii maksuja eläinten hoidosta ja säilytyksestä kunnan järjestämissä tiloissa. Eräät kunnat myös maksavat tukena osan eläinlääkärikäynneistä perittävistä matkakustannuksista.

Tilastokeskuksen vuonna 2007 keräämien tietojen mukaan eläinlääkintähuollon käyttömenot ovat yhteensä 30,6 miljoonaa euroa eli keskimäärin noin 5,9 euroa asukasta kohti vuodessa (mediaani 10,3 euroa asukasta kohti vuodessa). Aineistoon eivät sisälly tiedot Ahvenenmaan maakunnasta eivätkä Kainuun maakunnan hallintokokeilualueelta. Menojen kuntakohtainen vaihtelu on suurta (0,9 - 57 euroa asukasta kohden vuodessa). Alle 5 000 asukkaan kunnissa (187 kpl) eläinlääkintähuollon käyttömenot olivat vuonna 2007 keskimäärin 15,8 euroa, 5 000 - 10 000 asukkaan kunnissa (108 kpl) 11,8 euroa, 10 000 - 20 000 asukkaan kunnissa (45 kpl) 7,0 euroa, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa (37 kpl) 4,5 euroa ja yli 50 000 asukkaan kunnissa (15 kpl) 1,9 euroa asukasta kohden vuodessa.

Voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain mukaan kunta voi osallistua eläinlääkärin hyötyeläimelle antamasta eläinlääkärinavusta johtuneista käyntimaksusta, matkakustannusten korvauksesta sekä toimenpidemaksuista eläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Lääninhallitusten syksyllä 2007 tekemän selvityksen mukaan käytännössä yli puolet kunnista on tehnyt päätöksen kustannuksiin osallistumisesta. Subventio on yleisintä Lapin, Oulun ja Itä-Suomen lääneissä, joissa myös eläinlääkäreiden matkat ovat pisimmät. Vuonna 2007 maksettujen subventioiden kokonaissumma rajoittui 1,4 miljoonaan euroon.

lääni	ei subventiota	subventio	maksettu subventiota
Etelä-Suomen lääni	72	11	44 344,64 €
Länsi-Suomen lääni	90	115	407 256,78 €
Itä-Suomen lääni	7	48	378 133,72 €
Oulun lääni	16	32	331 593,00 €
Lapin lääni	3	18	247 983,70 €
Yhteensä	188	224	1 409 311,84 €

Tapa, jolla kunta osallistuu kustannuksiin, vaihtelee. Suurin osa kunnista on tehnyt päätöksen, jonka mukaan subventiota maksetaan matkakulujen ja käyntipalkkion yhteissummasta. Tyypillistä subventioiden määräyty-

miselle on se, että niihin on liitetty kunnalliseläinlääkäritaksaan sidottu omavastuuosuus ja/tai käyntikohtainen katto.

subventio	omavastuu	kuntia, kpl
arkiaikaan	-	38
päivystysaikaan	7,57 - 145,20 €	57
vain matkakuluista	7,57 - 22,50 €	74
matkakulujen ja käyntipalkkion yhteissummasta	13 - 77,74 €	161
toimenpidepalkkiosta	7,57 - 22,50 €	38
käyntikohtainen katto	41,20 - 176,40 €	

Kunnaneläinlääkäriin suoraan asiakkaalta perimän palkkion ja matkakustannusten korvauksen suuruus perustuu virkaehtosopimuksen kunnaneläinlääkäritaksaan. Eläinlääkäripalvelun yhteydessä käytetyistä lääkkeistä ja tarvikkeista saa periä taksan mukaan todellisia kustannuksia vastaavan maksun. Suomen Eläinlääkäriliiton keräämien tietojen mukaan kunnaneläinlääkärien perimät maksut asiakkailta ovat noin 10,5 miljoonaa euroa vuodessa. Palkkiot lasketaan mukaan kunnaneläinlääkäriin eläkkeen perusteena oleviin ansioihin.

Kunnaneläinlääkäri perii myös eläintautilain mukaisesta tarkastuksesta tai toimenpiteestä, joka aiheutuu eläimen tai tavaran tuonnista, viennistä tai kuljetuksesta taikka eräistä eläinten terveystarkastusohjelmista maksun suoraan asiakkaalta. Maksun suuruudesta säädetään eläintautilain mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella noudattaen soveltuvin osin kunnaneläinlääkäritaksan määräyksiä. Muista eläintautilaissa säädettyistä tehtävistä sekä eläinsuojelulainsäädännön mukaisista tehtävistä kunnaneläinlääkäriille maksetaan valtion varoista palkkio (toimituspalkkio) sekä korvaus matkakustannuksista ja omien tarvikkeiden ja välineiden käytöstä. Toimituspalkkiosta ja korvauksista säädetään eläinlääkäriäiden toimituspalkkiosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1234/2001). Toimituspalkkioiden ja niiden perusteena olleiden toimitusten (tehtävien) määrät olivat vuosina 2002 - 2007 seuraavat:

Vuosi	Toimituspalkkiot (euroa)	Toimitukset (kpl)
2002	350 000	4 600
2003	390 000	4 900
2004	412 000	5 500
2005	439 000	5 400
2006	458 000	6 500
2007	450 000	6 400

Toimituspalkkioiden kustannuksiin sisältyvät työnantajamaksut ja matkakustannukset sekä muut välittömät kustannukset. Toimitukset ja niiden kustannukset jakautuvat suurin piirtein tasan eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan kesken. Valtion varoista maksetaan myös valvontatehtävien suorittamiseen liittyvä koulutus sekä koulutukseen osallistumisesta johtuvat kunnaneläinlääkäriin matkakulut. Näiden suuruus on ollut vuositasolla noin 120 000 euroa. Lisäksi valtio hankkii kustannuksellaan sellaiset kunnaneläinlääkäriin työvälineet ja varusteet, joita käytetään ainoastaan valvontatehtävissä. Valtio myös maksaa mahdolliset vahingonkorvaukset, jos kunnaneläinlääkäri valvontatehtävissä aiheuttaa vahinkoa ulkopuolisille. Vahingonkorvausvastuusta on erilliset säännökset eläinsuojelulaissa ja eläinten kuljetuksesta annetussa laissa. Samaa käytäntöä on sovellettu myös eläintautilain mukaisiin tehtäviin.

Eläinlääkintähuoltolaissa ei ole säännöksiä eläinlääkäripalveluiden maksuista niissä tapauksissa, joissa yksityinen palveluiden tuottaja huolehtii kunnan eläinlääkäripalveluista kunnan kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella. Lakia on tulkittu niin, että yksityinen palveluiden tuottaja voi tällöin periä maksut oman hinnoitte-

lunsa mukaisesti. Lääkelain (395/1987) mukaan luovutetuista lääkkeistä voidaan kuitenkin periä ainoastaan niiden hankintahintaa vastaava summa.

Valtion talousarviossa eläinlääkintähuollon määräraha vuonna 2007 oli kaikkiaan 1,65 miljoonaa euroa (talousarvion momentti 30.30.25). Määrärahasta maksettiin kunnaneläinlääkäreille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta yhteensä 450 000 euroa (toimituspalkkiot, matkakustannukset ja työnantajamaksut). Kunnaneläinlääkäreiden koulutukseen käytettiin noin 120 000 euroa. Määrärahasta maksettiin lisäksi muun muassa eläintautien vastustamisesta aiheutuneita kustannuksia, tutkimusapurahoja, eläinsuojelujärjestöjen valtionapuja ja eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutuksen kustannuksia.

Kehittämishankkeet

Valtioneuvosto teki 30.10.2003 elintarvikevalvonnan kehittämistä koskevan periaatepäätöksen, jonka mukaan elintarvikevalvonta tulisi järjestää paikallisella tasolla siten, että kuntien ja kuntayhtymien vastuulla olevasta valvonnasta vastaisi yhteisen johdon alaisuudessa toimiva seudullinen valvontayksikkö. Periaatepäätöstä sovelletaan päätöksen mukaan myös muuhun ympäristöterveydenhuoltoon liittyvään paikallisen viranomaisen toiminnan kehittämiseen, joten se koskee myös eläinlääkintähuoltoa sekä siihen kuuluvaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa. Päätöksen mukaan seudullisia valvontayksiköitä tulisi muodostaa maahan 50 - 85 kappaletta. Yksiköt tulisi perustaa vapaaehtoisin järjestelyin, mutta jos ne eivät muodostu koko maahan kolmen vuoden kuluessa, tulisi aluerajoista säätää erikseen lailla. Kolmen vuoden jälkeen myös kuntien yhteistyöstä tulisi tarvittaessa säätää lailla.

Vuoden 2007 helmikuussa tuli voimaan laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta (169/2007, PARAS-puitelaki). Lain mukaan kuntien yhteistoiminnan vahvistamiseksi kunnat voivat perustaa toiminnallisesta kokonaisuudesta muodostuvan yhteistoiminta-alueen, jonka tehtävät annetaan kuntalain mukaiselle yhteiselle toimielimelle tai kuntayhtymälle. Kuntien oli vuoden 2007 elokuun loppuun mennessä toimitettava valtioneuvostolle selvitys yhteistoiminta-alueita koskevista suunnitelmistaan ja niiden toteuttamista koskeva toimeenpanosuunnitelma. Kunnassa tai yhteistoiminta-alueella, joka huolehtii perusterveydenhuollosta ja siihen kiinteästi liittyvistä sosiaalitoimen tehtävistä, on oltava vähintään 20 000 asukasta.

Valtioneuvosto muutti elintarvikevalvonnan kehittämistä koskevaa periaatepäätöstä 1.3.2007. Muutetun periaatepäätöksen mukaan kuntien vastuulla oleva elintarvikevalvonta ja muu ympäristöterveydenhuoltoa koskeva valvonta tulisi järjestää PARAS-puitelaissa ja kansanterveyslaissa säädettyjä periaatteita noudattaen muodostettavalla yhteistoiminta-alueella. Kansanterveyslain mukaan kunta voi järjestää ympäristöterveydenhuollon tehtävät muusta kansanterveystyön organisoinnista poikkeavalla tavalla. Periaatepäätöksen mukaan yhteistoiminta-alueita muodostettaessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon muu kuntien välinen yhteistyö erityisesti perusterveydenhuollossa. Kunnan tulisi myös osana PARAS-puitelaissa tarkoitettua toimeenpanosuunnitelmaa kuvata, miten ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue on tarkoitettu muodostaa. Jos kunta ei olisi 1.6.2009 mennessä tehnyt päätöstä kuulumisesta johonkin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen, valtioneuvosto voisi päättää kunnan kuulumisesta johonkin tällaiseen alueeseen. Yhteistoiminta-alueiden olisi aloitettava toimintansa viimeistään vuoden 2013 alussa, PARAS-puitelain voimassaolon päättyessä.

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2003 käynnistämällä ympäristöterveydenhuollon alueellisella yhteistoimintakokeilulla (YTAKE) on pyritty tukemaan kuntien vapaaehtoisia hankkeita kuntien yhteistoiminnassa perustamien ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden muodostamiseksi. Kuntien hankkeiden tukemiseen on käytetty 1,1 miljoonaa euroa vuosina 2003 - 2008. YTAKE-hankkeeseen on osallistunut 35 kokeilualueita, joissa on noin 250 kuntaa ja yli kolme miljoonaa asukasta. Vuonna 2003 ympäristöterveydenhuollossa oli 277 valvontayksikköä. Valtioneuvoston periaatepäätöksen, YTAKE-hankkeen ja muun informaatio-ohjauksen seurauksena ympäristöterveydenhuollon yksiköiden määrä oli vuoden 2008 alussa 194.

1.3 Eläinlääkintähuolto eräissä muissa valtioissa

Ruotsi

Ruotsissa maatalousvirasto (Jordbruksverket) toimii maatalouden keskusviranomaisena vastaten eläinten terveyteen, tarttuvien tautien ennaltaehkäisyyn ja vastustamiseen, eläinten hyvinvointiin, alkutuotannon valvontaan sekä valtakunnanlaajuisen eläinlääkintähuollon järjestämiseen liittyvistä asioista. Muut elintarviketurvallisuuksiin liittyvät asiat kuuluvat elintarvikevirastolle (Livsmedelsverket), jonka palveluksessa työskentelevät myös teurastamoissa lihantarkastusta suorittavat eläinlääkärit. Kuntien vastuulla on alueellaan olevien elintarvikehuoneistojen valvonnan järjestäminen.

Lääninhallitukset vastaavat eläinten hyvinvoinnin valvonnasta alueellaan. Kunnat puolestaan vastaavat eläinsoojeluvälvonnasta paikallisella tasolla. Vuoden 2008 alusta lääninhallitukset ovat vastanneet kaikesta valvonnasta, joka kohdistuu alkutuotantoon. Maanlaajuisen ja ympärivuorokautisen eläinten terveydenhuollon ja sairaanhoidon järjestämisestä vastaa piirieläinlääkäriorganisaatio, johon kuuluvat eläinlääkärit ovat maatalousviraston palveluksessa. Piirieläinlääkärit huolehtivat myös eläintautien vastustamiseen liittyvien viranomais-tehtävien hoitamisesta. Eläinterveydenhuolto järjestetään ensisijaisesti tuotantoeläimille ja maataloudessa käytettäville hevosille, mutta piirieläinlääkäriasemat saavat pakollisten tehtäviensä ohella hoitaa myös seura-eläimiä. Piirieläinlääkäriasemia ja näiden sivutoimipaikkoja on noin 90 paikkakunnalla kautta maan.

Piirieläinlääkäriasemat ylläpitävät kukin vuorollaan päivystystä, joka on tarkoitettu ensisijaisesti tuotantoeläinten päivystysaikaisen hoidon turvaamiseen. Hoitoa on kuitenkin annettava myös seuraeläimille eläinsoojeluyöiden niin vaatiessa tai ellei muita eläinlääkäripalveluja ole tarjolla. Päivystystoimintaa harjoittaa lisäksi vapaaehtoisesti noin sata yksityiseläinlääkäriä.

Piirieläinlääkäriorganisaation toiminta rahoitetaan pääosin asiakkailta perittävillä maksuilla, osin kuitenkin myös valtion varoista. Harvaan asutuilla alueilla eläinten omistajat voivat saada maatalousvirastolta tukea eläinlääkärikäynneistä perittäviin matkakustannuksiin. Tukea voi saada myös sellaisen yksityiseläinlääkäriin perimiin matkakustannuksiin, joka harjoittaa piirieläinlääkäritoimintaa verrattavaa päivystystoimintaa.

Ruotsissa on meneillään eläinlääkintähuollon uudistaminen, joka aloitettiin vuonna 2005. Keskeisenä ongelmana piirieläinlääkäriorganisaation osalta on koettu maatalousviraston toimiminen sekä eläinlääkintähuolto ja eläinlääkäriammattin harjoittamista valvovana viranomaisena että eläinlääkäripalveluiden tuottajana. Tämä ongelma voitaisiin uudistusta pohtineen työryhmän mukaan ratkaista yksityistämällä piirieläinlääkäriorganisaatio. Yksityissektorille maksettaisiin kuitenkin ehdotuksen mukaan päivystys-, investointi- ja toiminta-avustusta. Avustusta saavien eläinlääkäreiden olisi myös osallistuttava tarttuvien eläintautien vastustamiseen. Investointi- ja toiminta-avustus varattaisiin niille päivystysavustusta saaville eläinlääkäreille, jotka toimivat harvaan asutuilla alueilla. Jatkokäsittelyssä päädyttiin ehdottamaan, että piirieläinlääkäreiden tuottamat eläinlääkintäpalvelut voitaisiin kilpailuttaa piirikohtaisesti ja jos kiinnostuneista ei ilmaannu tai tarjousten hintataso ylittää ratkaisevasti nykyiset kustannukset, valtio jatkaisi palveluiden tuottamista. Päätöksiä järjestelmän muuttamisesta ei ole kuitenkaan vielä tehty.

Norja

Norjassa eläinlääkintähuollon keskusviranomaisena toimii elintarvikevalvontavirasto (Mattilsynet). Virastolla on kahdeksan alueellista ja 63 paikallista toimipistettä. Norjassa eläinlääkäripalvelut tuottaa yksityinen sektori, mutta valtiolla on vastuu maanlaajuisen ja ympärivuorokautisen eläinlääkäripäivystyksen järjestämisestä. Päivystykseen osallistuminen perustuu ensisijaisesti vapaaehtoisuuteen. Ellei tietyille alueelle saada lainkaan päivystävää eläinlääkäriä, alueella toimiva eläinlääkäri voidaan määrätä osallistumaan päivystykseen niiden eläinten osalta, joita tämä muutenkin hoitaa. Päivystykseen liittyvistä järjestelyistä sovitaan työehtosopimuk-

sella valtion ja eläinlääkäreiden valtakunnallisen ammattijärjestön (Den Norske Veterinærforening) välillä. Tämänhetkisen pävyystys sopimuksen mukaan pävyystys jakautuu 161 pävyystyspiiriin, joista jokaisessa tulisi olla pävyystävä eläinlääkäri arki-iltaisin kello 16 - 24 sekä lauantaisin ja sunnuntaisin kello 8 - 16. Muina aikoina eläinlääkäri tulisi pävyystää vähintään 35 piirissä. Tähän pääsääntöön on kuitenkin jouduttu tekemään poikkeuksia, ja käytännössä vain noin 40 piirissä on jatkuvasti pävyystys. Pävyystyksessä hoidetaan sekä seuraeläimiä että tuotantoeläimiä. Eläinlääkärillä on myös velvollisuus suorittaa tarvittaessa viranomaistehtäviä erillistä korvausta vastaan.

Tanska

Tanskassa elintarvikevalvonnasta, eläintenpidosta sekä eläinlääkäreiden ammatinharjoittamisen ja tarttuvien eläintautien valvonnasta vastaa keskushallintoviranomaisena elintarvikevirasto (Fødevarestyrelsen). Elintarvikeviraston alaisuudessa on kolme alueellista toimipistettä ja lukuisia paikallisia toimipisteitä. Tämä organisaatio vastaa elintarvikevalvonnasta, lihantarkastuksesta ja eläinten hyvinvoinnin valvonnasta, minkä lisäksi yksityispraktikoille voidaan tarvittaessa siirtää viranomaistehtäviä.

Tanskassa valtio tai muutkaan julkisyhteisöt eivät järjestä eläinten sairauksien tai terveyden hoitoon liittyviä palveluja. Myöskään pävyystyksen järjestämiseen ei ole laissa säädettyä velvollisuutta. Eläinlääkäreiden ammattijärjestön eettisten ohjeiden mukaan jokainen praktiikkaa harjoittava eläinlääkäri on kuitenkin velvollinen huolehtimaan potilaidensa pääsystä eläinlääkäriin hoitoon tarvittaessa ympärivuorokautisesti. Ellei eläinlääkäri itse pävyystä, on tämän etukäteen tehtävä sopimus muun alueella toimivan eläinlääkäriin tai eläinlääkäriaseman kanssa pävyystyspalveluiden tarjoamisesta asiakkailleen. Eläinlääkäriin on myös tiedotettava asiakkailleen, miten pävyystys on järjestetty. Jos asiakas käyttää usean eri eläinlääkäriin tai eläinlääkäriaseman palveluita, on pävyystyksen järjestämisvastuu sillä toimijalla, jota asiakas on käyttänyt eniten. Jos tilanomistaja on tehnyt eläinlääkäriin kanssa terveydenhuoltosopimuksen, katsotaan tämän velvoittavan eläinlääkärinä toimimaan myös tilan pävyystävänä eläinlääkäriinä.

Iso-Britannia

Isossa-Britanniassa eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnasta vastaa keskushallintoviranomaisena Animal Health, jolla on 25 paikallisosastoa. Virasto käyttää omaa henkilöstöään kuitenkin vain osaan viranomaistehtävistä. Suurimman osan tehtävistä hoitaa valtuutuksen perusteella noin 7 000 yksityiseläinlääkärinä, jotka suorittavat tarvittaessa myös tarttuvien eläintautien torjuntaan liittyviä toimenpiteitä. Eläimistä peräisin olevien elintarvikkeiden turvallisuudesta vastaa keskushallintoviranomaisena Food Standards Agency, jonka alaisuudessa toimiva Meat Hygiene Service (MHS) huolehtii käytännössä lihantarkastuksen ja eläimistä peräisin olevien elintarvikkeiden valvonnan järjestämisestä.

Isossa-Britanniassakin eläinlääkäripalvelut tuottaa yksityissektori. Maan eläinlääkärijärjestön Royal College of Veterinary Surgeonin antamien määräysten mukaan eläinlääkäriin pävyystysvelvollisuus on ammattiin luonnollisena osana kuuluva velvollisuus. Määräyksissä eläinlääkäripalveluja tarjoavat eläinlääkärit velvoitetaan ylläpitämään valmiutta antaa peruspalveluja, kuten ensiapua, kivunlievitystä ja eläimen lopettamiseen liittyviä palveluja kaikkina vuorokauden aikoina. Heidän on hoidettava pävyystys itse tai tehtävä sopimus pävyystyksen hoitamisesta toisella alueella toimivan eläinlääkäriin tai eläinlääkäriaseman kanssa. Harvaan asutuilla alueilla pävyystysjärjestelyihin kuitenkin sallitaan tarpeelliseksi katsottavia joustoja. Pävyystystoimenpiteet hinnoittelee palvelun tarjoaja.

1.4 Nykytilan arviointi

Yleistä

Eläinlääkintähuoltolaki on sen voimaantulon eli vuoden 1990 jälkeen muutettu neljä kertaa. Muutoksia on tehty noin puoleen lain pykälistä. Lain voimaantulon jälkeen annetusta perustuslaista johtuneet muutostarpeet on pyritty ottamaan huomioon viimeisimmän lainmuutoksen (302/2006) yhteydessä, eikä eläinlääkintähuoltolakiin tämän vuoksi liity merkittäviä lain perustuslainmukaisuutta koskevia ongelmia. Lakiin liittyy kuitenkin muutostarpeita, jotka koskevat kuntien yhteistoiminnan tehostamista. Lisäksi lain täytäntöönpanossa ongelmia ovat aiheuttaneet kunnaneläinlääkäreiden kaksoisrooli eläinlääkäripalveluiden antajana ja valvontatehtävien hoitajana sekä eläinlääkäripalveluiden järjestämisvelvollisuutta koskevan säännöksen tulkinta. Eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan kytkeytyminen Euroopan unionin suorien maataloustukien edellytyksenä olevien täydentävien ehtojen valvontaan on korostanut tarvetta suorittaa valvonta aiempaa yhdenmukaisemmalla tavalla koko maassa. Myös eläinlääkintähuollon rahoitukseen liittyy eräitä epäkohtia.

Kuntien yhteistoiminta

Elintarvikevalvonnan kehittämistä koskeva valtioneuvoston periaatepäätös edellyttää kuntien yhteistoiminnan kehittämistä myös eläinlääkintähuollossa. Pieniin toimintayksiköihin liittyy erityisesti voimavarojen riittävyteen ja kohdentamiseen sekä ammatillisen osaamisen kehittämiseen liittyviä ongelmia. Näillä tekijöillä on keskeinen merkitys palveluiden laadun ja saatavuuden turvaamisessa. Ympäristöterveydenhuollon alueellista yhteistoimintakokeilua koskevan arvioinnin¹ mukaan suunnittelu- ja kehittämistoiminnan sekä hallinnollisen työn ja toimistotyön keskitetyn organisoiminnan on nähty vähentävän päällekkäistä työtä. Henkilöstön näkökulmasta suuremman yksikön mahdollistama työyhteisön tuki ja kohentuneet sijaisjärjestelyt vähentävät pienille yksiköille tyypillistä toiminnan haavoittuvuutta. Yhteinen yksikkö myös mahdollistaa eläinlääkäripalveluiden, elintarvikevalvonnan ja terveystarvikevalvonnan johtotehtävien eriyttämisen. Arvioinnin mukaan kuntien valmiutta vapaaehtoisuuteen perustuviin yhteistyöratkaisuihin hidastaa kuitenkin pelko taloudellisen ohjausvaikutuksen heikkenemisestä ja toimintojen keskittymisestä. Eläinlääkintähuolto on lisäksi muuhun ympäristöterveydenhuoltoon verrattuna erilaisessa asemassa sen suhteen, että eläinlääkäripalveluiden osalta eläinlääkärit rinnastuvat itsenäisiin ammatinharjoittajiin, ja tehtävien muutoksilla on siten vaikutusta myös heidän tulomuodotukseensa.

Kuntien yhteistoiminta on avainasemassa myös päivystysjärjestelyjen toimivuuden osalta. Vaikka voimassa olevassa eläinlääkintähuoltolaissa ei ole erityisiä säännöksiä eläinlääkäripäivystyksestä, kunnan lain mukaisiin velvollisuuksiin katsotaan kuuluvan kiireellisten eläinlääkäripalveluiden järjestäminen myös virka-ajan ulkopuolella. Tämä on tuotu esiin lain perusteluissa (HE 252/1989 vp) ja todettu myös korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä (KHO 21.9.1994 T 4286). Päivystysjärjestelyihin liittyy kuitenkin käytännössä monia ongelmia. Vaikka päivystys järjestetään yleensä useamman kunnan kattavalla alueella, päivystykseen on sidottuna suhteellisen paljon eläinlääkäreitä palveluiden kysyntään nähden. Nykyisin tavallinen järjestely, jossa päivystysalueella päivystää yksi eläinlääkäri, on myös hyvin haavoittuvainen silloin, kun useampi eläin tarvitsee kiireellistä hoitoa samanaikaisesti tai kun eläinlääkäri sairastuu. Lisäksi päivystysjärjestelmän ongelmana ovat puhelut, jotka saattavat häiritä eläinlääkäriä antamiseksi tehtävää työtä. Osa päivystysajan puhelusta ei koske kiireellistä eläinlääkäriä, vaan asiakkaan neuvontaa tai ohjaamista virka-aikana annettaviin palveluihin. Nykyisen päivystysjärjestelmän puitteissa ei voida myöskään riittävästi ottaa huomioon eroja eri eläinryhmien hoitoon liittyvissä tarpeissa.

Päivystys on myös palveluiden käyttäjien mielestä yksi kunnallisten eläinlääkäripalveluiden heikoimmista toimivista puolista. Kun vastaajia pyydettiin maa- ja metsätalousministeriön, Elintarviketurvallisuusviraston, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:n ja Suomen Eläinlääkäriliitto ry:n Suomen Gallupilta vuoden 2007 keväällä tilaamassa tutkimuksessa arvioimaan oman paikkakuntansa eläinlääkäripalveluja viimeisen

¹ Laamanen, Elina ja Aronen. Kauko: Seutuyhteistyö etenee ympäristöterveydenhuollossa. Ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoimintakokeilun (YTAKE) I vaiheen arviointi. Helsinki 2005, sekä Laamanen, Elina ja Aronen, Kauko: Kokeilusta seudullisiin yksiköihin. Ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoimintakokeilun (YTAKE) II vaiheen arviointi. Helsinki 2006.

vuoden ajalta kouluarvosanoin (4= erittäin huono, 10=erinomainen), peruseläinlääkäripalvelut saivat kokonaisarvosanojen keskiarvoksi 8,45, mutta päivystyspalvelut vain arvosanan 7,90.

Kunnan järjestämien eläinlääkäripalveluiden kattavuus

Lain säännökset kunnan eri eläinryhmille järjestämien palveluiden kattavuudesta ovat osoittautuneet käytännössä vaikeaselkoisiksi. Lain perustelujen mukaan palvelut, jotka kunnan on järjestettävä muiden kotieläinten kuin hyötyeläinten terveyden ja sairauksien hoitamiseksi, ovat hyötyeläimille annettavia peruseläinlääkäripalveluja rajatumpia. Asia on kuitenkin sekä lakitekstin että perustelujen valossa epäselvä. Lain perustelujen mukaan hyötyeläimille annettaviin palveluihin kuuluvat kaikki tavanomaiset tutkimus- ja hoitotoimenpiteet sekä ensiapu. Esimerkkeinä mainitaan haavojen ja tulehdusten hoito, rokotukset ja synnytysapu. Muille kotieläimille kuin hyötyeläimille annettavista terveydenhuoltopalveluista mainitaan esimerkkeinä rokotukset, sairauden ehkäisemiseen tarvittavat vitamiini-, kivennäis- ja hivenaineruiskeet, hammaskiven ja kannusten poistaminen, kynsien leikkaaminen, kastrointi ja sterilointi. Muiden kotieläinten kuin hyötyeläinten sairauksien hoitamiseksi annettavista palveluista perusteluissa ei anneta esimerkkejä, mutta todetaan, että näiden eläinten sairauksien hoitamiseksi on annettava peruseläinlääkäripalveluiden taseisia palveluja.

Ongelmia lain soveltamisessa on aiheuttanut myös hyötyeläimen määritelmä. Lain perustelujen mukaan hyötyeläimiä ovat elintarviketuotantoeläimet ja turkiseläimet, maatilatalouden tai muun alkutuotantoon liittyvän elinkeinotoiminnan yhteydessä pidettävät hevoset ja muut työhevokset sekä koirista porokoirat, näkövammaisten opaskoirat, ammattimaisissa vartiointitehtävissä käytettävät koirat sekä poliisin, tullin ja puolustusvoimien käyttämät koirat. Käytännössä eräiden perusteluissa mainitsemattomien eläinten kuten ratsuhevosten ja reki-koirien asema hyötyeläiminä on ollut epäselvä.

Kunnaneläinlääkäreiden asema

Kunnaneläinlääkäriin asema sekä eläinlääkäripalveluiden tuottajana että valvontatehtävien hoitajana voi aiheuttaa ongelmia hallintotoiminnalta edellytettävän puolueettomuuden sekä virkamiesten esteettömyyttä koskevien säännösten näkökulmasta. Eläinlääkäripalveluja tuottaessaan kunnaneläinlääkäriin suhde asiakkaaseen on yksityisoikeudellinen sopimussuhde, josta eläinlääkäri saa taloudellista hyötyä itselleen. Eläinsuojelulakiin, eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin, eläintautilakiin, tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annettuun lakiin ja elintarvikelakiin perustuvia valvontatehtäviä hoitaessaan kunnaneläinlääkäriin suhde samaan asiakkaaseen on sen sijaan viranomaisen ja asiakkaan välinen suhde, johon voi liittyä julkisen vallan käyttöä. Kunnaneläinlääkäri saattaa esiintyä näissä molemmissa rooleissa samassa tilanteessa, jos hän esimerkiksi eläintä hoitaessaan epäilee eläinsuojeluongelmia tai vakavaa eläintautia.

Kunnaneläinlääkäriin kaksoisrooli ja siihen liittyvät ongelmat ovat olleet esillä muun muassa eläinsuojelulain valmistelussa. Hallituksen esityksessä laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta (HE 263/1984) ja hallituksen esityksessä eläinsuojelulaiksi (HE 36/1995) käsiteltiin kunnaneläinlääkäreiden asemaa valvontaviranomaisina suhteessa heille myös kuuluviin tehtäviin eläinlääkäriavun antajina. Kummankin hallituksen esityksen mukaan se, että kunnaneläinlääkäri joutuu vaatimaan eläinsuojelusäännösten noudattamista asiakkailtaan, vaikeuttaa hänen asemaansa valvontaviranomaisena. Valvonnan asiantuntemuksen, tehokkuuden ja kustannusten vuoksi parhaana vaihtoehtona kuitenkin pidettiin kunnaneläinlääkäriin tehtävien osalta nykyistä valvontajärjestelmää. Myös Euroopan yhteisöjen komissio on yhteisölaainsäädännön täytäntöönpanoon liittyvien tarkastusten yhteydessä suositellut, että kaksoisrooliin kiinnitetään huomiota muun muassa vieraiden aineiden valvonnassa ja eläinsuojeluvälvonnassa.

Kunnaneläinlääkäriin asema on eläinlääkintähuoltolain ja muun eläinlääkintähuoltoa koskevan lainsäädännön mukaan poikkeuksellinen myös siinä mielessä, että kunnaneläinlääkäri hoitaa kunnalle säädettyjen tehtävien lisäksi tehtäviä, joita ei ole säädetty kunnan tehtäviksi ja joista kunnaneläinlääkäri saa korvauksen valtiolta.

Tilanne on ongelmallinen tehtävien hallinnan ja niihin tarvittavien voimavarojen suunnittelun kannalta, koska kunnaneläinlääkärille annetaan tehtäviä kahdelta taholta. Kunnissa ei useinkaan tiedetä kunnaneläinlääkärille säädettyistä valvontatehtävistä tai niitä ei oteta huomioon muiden tehtävien mitoituksessa. Epäselvyyttä on syntynyt myös siitä, mikä on kunnan tai valtion rooli kunnaneläinlääkärin työnantajana esimerkiksi työsuojelun osalta silloin, kun kunnaneläinlääkäri suorittaa hänelle säädettyjä valvontatehtäviä.

Eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaan liittyvien kunnaneläinlääkärin tehtävien rahoitus

Valtion varoista maksetaan kunnaneläinlääkärille toimituspalkkio vain tehtävistä, jotka edellyttävät kunnaneläinlääkärin käyntiä tilalla tai muussa valvontakohteessa. Muusta valvontaviranomaisen asemaan kuuluvasta työstä ei lähtökohtaisesti makseta toimituspalkkiota. Tällaista työtä on käytännössä esimerkiksi puhelinneuvonta, kirjalliset työt tai kokouksiin osallistuminen. Näin ollen kunta vastaa käytännössä noin 90 prosentista valvontatehtävien todellisista kustannuksista maksamalla eläinlääkäripalveluja antavan kunnaneläinlääkärin peruspalkan.

Käytäntönä on ollut, että valtio maksaa valvontatehtäviin tarvittavan koulutuksen ja siihen liittyvät matkakustannukset sekä sellaiset työvälineet ja varusteet, joita ei käytetä kunnaneläinlääkärin muissa tehtävissä. Lain mukaan kunnan on hankittava toimitilat ja työvälineet vain eläinlääkäripalveluja varten. Ongelmia on eräiltä osin syntynyt siitä, kenen tulisi hankkia sellaiset kunnaneläinlääkärin jatkuvassa käytössä olevat työvälineet tai tekninen apu, joita tarvitaan sekä valvontatehtävissä että eläinlääkäripalveluissa. Tällaisia työvälineitä ovat esimerkiksi tietokone, internetyhteys ja sähköposti. Valvontatehtävien kannalta nämä ovat välttämättömiä työvälineitä, joilla voidaan pitää yhteyttä valtion viranomaisiin. Valtio maksaa valvontatehtävien osalta työnantajan tapaturmavakuutusmaksun, minkä lisäksi valtio on vastannut työnantajan vahingonkorvausvelvollisuudesta silloin, kun kunnaneläinlääkäri on virkatehtävissään aiheuttanut vahinkoa ulkopuoliselle. Valtion viranomaisten on kuitenkin käytännössä mahdotonta vastata paikallisiin työoloihin liittyvästä työsuojelutoiminnasta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena on turvata kuntien eläinlääkintäpalveluiden saatavuus ja laatu maan kaikissa osissa. Tavoitteena on edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä varmistaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta alueellisella ja paikallisella tasolla EU-lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

Ehdotuksella kunnallinen eläinlääkintähuolto pyritään sovittamaan yhteen kuntien välisen yhteistyön kehittämistä koskevien hankkeiden kanssa.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Eläinlääkintähuoltolaki ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Ehdotettua uutta lakia sovellettaisiin paitsi eläinlääkäripalveluihin myös elintarvikevalvontaan, eläintautivalvontaan ja eläinten hyvinvoinnin valvontaan. Lain soveltamisalaan kuuluisi siis nykyiseen tapaan se tehtäväkenttä, jota hoitavat paikallistason viranomaisista pääosin kunnaneläinlääkärit. Ehdotetut eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaa koskevat säännökset olisivat omiaan selkeyttämään kunnan vastuuta kunnaneläinlääkärille säädettyjen valvontatehtävien hoidossa. Lisäksi laissa säädettäisiin näiden valvontatehtävien rahoituksesta. Elintarvikevalvonta sisältyisi edelleen eläinlääkintähuoltolakiin, sillä eläinten terveydellä ja kunnallisella eläinlääkintähuollolla on suora yhteys elintarvikkeiden turvallisuuteen, laatuun ja elintarviketalouden kannattavuuteen.

Ehdotuksen mukaan kunta olisi nykyiseen tapaan vastuussa eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä alueellaan. Kunnallista eläinlääkintähuoltoa on pidettävä eläinlääkäripalveluiden tasapuolisen saatavuuden kannalta välttämättömänä maassa, jossa etäisyydet ovat pitkiä ja yksityiset palvelut pitkälti keskittyneet suuriin asutuskeskuksiin ja seuraeläinten hoitoon. Ehdotuksessa täsmennettäisiin niitä säännöksiä, jotka koskevat kunnan vastuuta eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä eri eläinryhmille. Kunnan olisi ehdotuksen mukaan järjestettävä hyötyeläimille arkipäivisin virka-aikana peruseläinlääkäripalvelut. Muille kotieläimille kuin hyötyeläimille peruseläinlääkäripalvelut olisi järjestettävä silloin, kun näitä palveluja ei ole muutoin yhteistoiminta-alueella saatavilla. Kiireellistä eläinlääkäriapua kunnan olisi kuitenkin järjestettävä kaikille äkillisesti ja vakavasti sairastuneille kotieläimille.

Peruseläinlääkäripalvelun, kotieläimen ja hyötyeläimen määritelmiä ehdotetaan myös täsmennettäväksi tekeväksi niihin kuitenkin merkittäviä sisällöllisiä laajennuksia. Laissa myös säädettäisiin, että niissä tapauksissa, joissa elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten terveydenhuoltoa varten olisi perustettu valtakunnallinen eläinten terveydenhuolto-ohjelma, kunnan tulisi järjestää peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvat terveydenhuoltopalvelut ohjelman mukaisesti. Tällä hetkellä valtakunnallisia terveydenhuolto-ohjelmia on olemassa nautojen ja sikojen terveydenhuoltoa varten.

Ehdotuksella esitetään rajattavaksi sitä asiakaspiiriä, jota varten kunnan on järjestettävä eläinlääkäripalveluja. Koska asiasta ei ole säännöksiä voimassa olevassa laissa, eläinten omistajat ovat käytännössä voineet valita eläinlääkäriä alueilla, joilla vaihtoehtoja on ollut tarjolla. Palveluiden suunnittelun ja mitoituksen kannalta olisi kuitenkin selkeämpää, että laissa säädettäisiin, keitä varten palveluja on järjestettävä. Ehdotuksen mukaan eläinlääkäripalveluja olisi järjestettävä kunnan asukkaiden pitämiä kotieläimiä varten sekä lisäksi sellaisia kunnan alueella pidettäviä eläimiä varten, joille eläinlääkäriapua annetaan niiden pitopaikassa. Kiireellisissä tapauksissa eläinlääkäriapua olisi kuitenkin annettava myös muille kunnan alueella oleville eläimille.

Ehdotetut säännökset eläinlääkäripalveluista perittävistä maksuista vastaisivat pääosin voimassa olevaa lakia. Säännös kunnan oikeudesta periä maksu päivystysalueella järjestettävästä keskitetystä yhteydenottopalvelusta olisi kuitenkin uusi.

Eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonta eivät ehdotuksen mukaan edelleenkaan kuuluisi kunnan tehtäviin, vaan säilyisivät valtion tehtävinä. Tarttuvien eläintautilien vastustamisella ja eläinten hyvinvoinnin valvonnalla on aina valtakunnallista merkitystä siitä huolimatta, että valvontatehtäviä on tarkoituksenmukaista hoitaa paikallistasolla. Vastustettavan eläintaudin esiintyminen maassa voi tapauksesta riippuen vaikuttaa alkutuotannon, teollisuuden ja kaupan toimintaan, suomalaisten tuotteiden vientiin sekä ihmisten terveyteen. Vastustettavien eläintautilien taudinpurkauksissa on tärkeää toimia nopeasti ja kriisitilanteissa toiminnan johto on tarpeen keskittää valtakunnallisesti ja alueellisesti. Lisäksi kunnaneläinlääkärit on tarvittaessa voitava velvoittaa työskentelemään toimialueensa ulkopuolelle. Eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonta edellyttävät myös erityistä asiantuntemusta, mikä puoltaa viranomaisten nykyisen vastuunjaon säilyttämistä. Valtion vastuulla olevien eläintauti- ja eläinsuojelutehtävien paikallista hoitamista varten arvioidaan tarvittavan 42 henkilötyövuotta koskeva työpanos.

Eläinten hyvinvoinnin ja täydentävien ehtojen valvonnan uudelleenjärjestämisen johdosta arvioidaan lääninhallitukseen tarvittavan 15 uutta valvontaeläinlääkäriä virkaa. Valvontaeläinlääkärit vastaisivat kokonaisuudessaan Euroopan unionin suorien maataloustukien edellytyksenä olevien täydentävien ehtojen valvontaan liittyvien tehtävien hoidosta elintarvikkeisiin, eläintaudeista ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin liittyen sekä Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämästä otantaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta eli niin sanotuista EU-eläinsuojelutarkastuksista. Valvontaeläinlääkärit vastaisivat paikallisen eläinsuojeluviranomaisen (kunnaneläinlääkäri, terveystarkastaja tai poliisi) pyynnöstä myös vaikeimpien eläinsuojelutehtävien hoidosta. Näillä tarkoitettaisiin erityisesti vaativia valvontatehtäviä, joissa päädytään eläinsuojelulain (247/1996) 42 ja 44 §:n mukaisiin pakkotoimiin.

Elintarviketurvallisuusvirastoon arvioidaan tarvittavan kaksi uutta virkaa eläinten hyvinvointia koskevan säännöllisen valvonnan valtakunnallista ohjausta ja auditointia varten.

Ehdotetussa laissa kuitenkin selvennettäisiin kuntien vastuuta valvontatehtävistä kunnaneläinlääkärin työnantajana. Kunnan tulisi nimenomaisesti huolehtia voimavarojen mitoituksista siten, että kunnaneläinlääkärille säädetyt valvontatehtävät voidaan hoitaa lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Lisäksi kunnan tulisi huolehtia näihin tehtäviin tarvittavista toimitiloista ja työvälineistä. Ehdotuksen mukaan valvontatehtävien rahoitus ei enää perustuisi valtion kunnaneläinlääkärille maksamiin toimituspalkkioihin, vaan valtio korvaisi eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan sekä eläinsuojelua ja eläintautien vastustamista koskevan valvonnan palkkauskustannukset ja muut välittömät kustannukset kunnille 1. päivänä syyskuuta 2009 alkaen.

Ehdotuksen mukaan kuntien tulisi järjestää eläinlääkintähuoltoon kuuluvat tehtävät yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa tehtävien tarkoituksenmukaisen hoitamisen kannalta riittävän laajalla alueella. Yhteistoiminta-alueen muodostamiseen sovellettaisiin kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin ja kansanterveyslain 5 §:n 4 momentin säännöksiä. Lakiin ehdotettavien siirtymäsäännösten mukaan valtioneuvosto voisi päättää kunnan kuulumisesta johonkin yhteistoiminta-alueeseen, jos kunta ei olisi viimeistään 1. päivänä kesäkuuta 2009 tehnyt päätöstä yhteistoiminta-alueen muodostamisesta. Yhteistoiminta-alueiden tulisi aloittaa toimintansa viimeistään vuoden 2013 alussa. Elintarvikevalvontaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan eläinlääkintähuollon tehtävät tulee järjestää samalla yhteistoiminta-alueella kuin muutkin ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Tämä olisi tarpeen ottaa huomioon ympäristöterveydenhuoltoa koskevia yhteistoiminta-alueita muodostettaessa ja niitä koskevia säännöksiä valmisteltaessa.

Ehdotetut yhteistoiminta-alueita koskevat säännökset ovat yhdenmukaisia kunta- ja palvelurakenneuudistuksen tavoitteiden kanssa. Kuntien yhteistoiminnan edistämiseksi arvioidaan olevan keskeinen merkitys palveluiden laadun ja saatavuuden kannalta, sillä suuremmassa toimintayksikössä on mahdollista osoittaa voimavaroja tarkemmin yksikön tarpeen mukaan ja jakaa työn kuormitusta tasaisemmin. Lisäksi suuremmassa toimintayksikössä on mahdollisuus henkilötasolla keskittyä enemmän joihinkin tehtäväalueisiin ja syventää osaamista niillä. Tämän voidaan olettaa edistävän työn tuottavuutta.

Yhteistoiminta-alueilla olisi myös nykyisiä toimintayksiköitä paremmat mahdollisuudet ottaa huomioon hallintolain (434/2003) esteellisyyssäännökset kunnaneläinlääkäreiden työjärjestelyissä. Tavoitteena työjärjestelyjä vahvistettaessa tulisi olla, että elintarvikelain, eläintautilain tai eläinsuojelulain mukaisia valvontatehtäviä hoitavat kunnaneläinlääkärit eivät valvoisi niitä asiakkaita, joihin heillä on pysyvä asiakassuhde eläinlääkäripalveluiden antajana. Tämä ei kuitenkaan saisi estää sitä, että poikkeustapauksissa sekä virkatehtävän hoitajana että eläinlääkärinavun antajana voisi toimia muukin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kunnaneläinlääkäri kuin se, jolle tehtävä normaalitilanteessa kuuluu.

Kuntien eläinlääkäripäivystys ehdotetaan järjestettäväksi kuntien yhteistyönä yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Päivystysalueen koosta ja sen muodostamisesta säättäminen on tarpeen, jotta voitaisiin vähentää nykyisiin päivystysjärjestelyihin liittyviä ongelmia. Suuremmalla päivystysalueella kunnaneläinlääkärit joutuisivat päivystäjiksi todennäköisesti nykyistä harvemmin, mikä poistaisi päivystysaikaiseen resurssien vajaakäyttöön liittyviä ongelmia ja vähentäisi kunnaneläinlääkäreiden työn kuormittavuutta. Päivystyspalveluiden organisointi kuntien muodostamilla yhteistoiminta-alueilla ei olisi tähän tavoitteeseen nähden riittävää, sillä on todennäköistä, että alueiden koko ei tällöin merkittävästi eroaisi nykyisistä päivystysalueista.

Päivystysalueiden laajentuessa olisi kuitenkin pidettävä huolta siitä, etteivät eläinlääkärikäynteihin liittyvät matkat kasvaisi kohtuuttoman pitkiksi. Laissa ehdotetaankin säädettäväksi, että kuntien on järjestettävä kii-reellinen eläinlääkäriapu siten, että sitä on saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja

kohtuullisella etäisyydellä ottaen kuitenkin huomioon maantieteelliset olosuhteet. Käytännössä tämä tarkoittaisi seutu- tai maakunnankokoisten päivystysalueiden jakamista pienempiin päivystyspiireihin. Päivystyspiirien toiminta ja keskinäinen yhteistyö olisi kuitenkin mahdollista järjestää joustavasti, kun päivystysjärjestelyistä sovittaisiin yhtenäisesti koko päivystysalueella. Lisääntynyt joustavuus voisi merkitä esimerkiksi sitä, että eläinlääkärikäyntejä tehtäisiin tarvittaessa päivystyspiirien rajojen ylitse.

Ehdotuksen mukaan pienikokoisia ja suurikokoisia eläimiä varten tulisi lähtökohtaisesti perustaa erilliset päivystysjärjestelmät, mikä olisi omiaan parantamaan päivystyspalveluiden saatavuutta. Lisäksi laissa säädettäisiin, että päivystysalueella asiakkaiden yhteydenotot tulisi keskittää yhteen paikkaan. Keskitetyn yhteydenotopalvelun avulla olisi mahdollista jakaa päivystykseen käytettävissä olevia resursseja kysynnän mukaan. Palvelun kautta voisi saada selvissä tapauksissa ohjauksen päivystävälle vastaanotolle tai tilata eläinlääkärin käymään tilalla. Palvelusta voitaisiin myös ohjata puheluita eteenpäin eläinlääkärille esimerkiksi hoidon tarpeen kiireellisyyden arviointia ja neuvontaa varten.

Kunta voisi nykyiseen tapaan järjestää laissa säädetyt eläinlääkäripalvelut myös ostamalla ne yksityisiltä eläinlääkäripalveluiden tuottajilta. Palvelun tuottajalla olisi tällöin oikeus periä palveluista asiakkaalta tarjousasiakirjoissa ilmaistu maksu sekä korvaus matkakustannuksista sekä käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista. Elintarvikevalvontaan, eläinsuojeluvalvontaan tai eläintautivalvontaan liittyviä tehtäviä kunta ei edelleenkään voisi siirtää yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan vastattavaksi.

Eläinlääkintähuoltolaissa ehdotetaan säädettäväksi myös kunnallisen eläinlääkintähuollon suunnittelusta. Elintarvikeeturvallisuusviraston tulisi ehdotuksen mukaan laatia valtakunnallinen ohjelma, johon sisältyisi kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet sekä kunnaneläinlääkäreille säädettyihin valvontatehtäviin kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet. Läänihallituksen tulisi laatia alueellinen suunnitelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä tässä laissa tarkoitettuihin täydentävien ehtojen ja otantaan perustuvan säännöllisen eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Kunnan tulisi laatia suunnitelma eläinlääkäripalveluiden ja valvontatehtävien järjestämisestä alueellaan. Eläinlääkäripalveluiden mitoitusta suunnitellessaan kunnan tulisi ottaa huomioon alueella tarjottavat yksityiset eläinlääkäripalvelut.

Elintarvikeeturvallisuusvirastoon arvioidaan tarvittavan yksi uusi virka eläinlääkintähuollon valtakunnallista ohjausta ja auditointia varten.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan lain tapaan yksityisiä eläinlääkäripalveluja tuottavien toimijoiden ilmoitusvelvollisuudesta, toiminnassa edellytettävistä toimitiloista ja työvälineistä sekä toiminnan keskeyttämisestä niissä tapauksissa, joissa toiminnassa esiintyy merkittäviä puutteita tai epäkohtia. Lakiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännökset palveluiden tuottajia koskevasta rekisteristä sekä Elintarvikeeturvallisuusviraston ja läänihallituksen oikeudesta tarkastaa yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toimitilat ja työvälineet.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kuntien talouteen

Nykyisin eläinlääkintähuollon käyttömenoista suurin osa kohdistuu jatkuvan eläinlääkäripalvelun ylläpitoon, tässä merkittävimpänä kulueränä kunnaneläinlääkäreiden kuukausipalkat. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM:n muistio 12.5.2005) laskelmien mukaan kuntien ympäristöterveydenhuollon menot olivat noin 60 miljoonaa euroa vuodessa. Eläinlääkintähuollon osuus ympäristöterveydenhuollon henkilötyövuosista on näiden

laskelmien mukaan 34 % ja kokonaismenoista 15 %. Näin ollen eläinlääkintähuollon kokonaismeno olisi elintarvikevalvonta pois lukien noin 10 miljoonaa euroa.

Hämeenlinnan seudullisen ympäristötoimen ja Oulun seudun ympäristöviraston vuotta 2006 koskevien laskelmien mukaan eläinlääkintähuoltoon kuuluvien viranomaistehtävien kustannukset olivat noin yksi euro asukasta kohden vuodessa eli näillä alueilla neljänneksestä puoleen eläinlääkintähuollon kaikista käyttömenoista. Tämä kustannus jää kokonaan kuntien katettavaksi, sillä valtio maksaa palkkion viranomaistehtävästä vain suoraan kunnaneläinlääkärille toimituspalkkioasetuksen (1234/2001) mukaisesti.

Valtio on maksanut eläinlääkintähuollon momentilta [valtion talousarvion momentti 30.30.25 (1.1.2008 alkaen 30.30.20) Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)] valtiolle kuuluvien eläinlääkintähuollon paikallisten virka-tehtävien hoidosta palkkioita suoraan kunnaneläinlääkäreille hieman alle 0,5 miljoonaa euroa vuosittain. Kun näiden tehtävien hoidosta aiheutuva kokonaiskustannus kunnallistaloudelle on varovaisesti arvioiden noin neljännes koko kunnallisen eläinlääkintähuollon käyttömenoista, ovat kunnat maksaneet noin 90 % (4,5 miljoonaa euroa) näiden valtion tehtävien hoitamisen kokonaiskustannuksista.

Kunnille ehdotettu velvollisuus järjestää peruseläinlääkäripalvelut hyötyeläimille ja tarvittaessa myös muille kotieläimille sekä kiireellistä eläinlääkäripalvelua kaikille kotieläimille ei muuttaisi nykytilanteesta aiheutuvia kustannuksia. Vaikka voimassa olevan lain säännökset hyötyeläimille ja muille kotieläimille tarjottavien palveluiden eroista ovat vaikeaselkoisia, kunnat ovat tarjonneet perustasoiset palvelut myös muille kotieläimille kuin tuotantoeläimille, jos palveluja ei ole ollut muutoin tarjolla. Lisäksi kaikille eläimille on joka tapauksessa annettu ensihoitoa.

Kunnille ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus laatia eläinlääkintähuollon suunnitelma ja sen myötä mitoittaa kunnan järjestämä eläinlääkintähuolto tarpeen mukaan. Mitoituksessa olisi otettava huomioon, millaisia yksityisiä eläinlääkäripalveluja alueella tarjotaan. Kunnan järjestämän palvelun ei ole tarkoitus kilpailla yksityisen palvelutuotannon kanssa vaan täydentää järjestelmää niin, että eläinlääkäripalveluja on saatavilla ehdotetun säädöksen mukaisesti.

Valtio maksaisi paikalliseen eläinlääkintähuoltoon liittyvien valtion viranomaistehtävien palkkausmenot ja muut suorat kulut kokonaisuudessaan kunnille. Tällöin valtio osallistuisi nykytilanteesta poiketen myös virkaeläinlääkäriverkoston ylläpitoon. Tehtävästä yhteiskunnalle aiheutuvien kokonaiskulujen arvioidaan olevan kuitenkin nykyistä alemmat, koska työ voidaan organisoida seudullisessa järjestelmässä nykyistä tehokkaammin. Kunnille palautuisi valtiolta noin 3 miljoonaa euroa nykyistä järjestelyä enemmän.

Kuntien eläinlääkäripäivystys ehdotetaan järjestettäväksi kuntien yhteistyönä yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Päivystysalueelle muodostettavien päivystyspiirien oletetaan olevan jatkossa kooltaan sellaisia, että päivystäjiä on käytettävissä useampia kuin yksi yhtä päivystyspiiriä kohden. Tällöin on mahdollista, että yksittäisissä tapauksissa päivystävä eläinlääkäri tulee kauempaa kuin nykyjärjestelmässä, jossa päivystäjiä on pääsääntöisesti vain yksi piiriä kohden. Joissakin tapauksissa myös päinvastainen tilanne on mahdollinen, erityisesti jos päivystäjien työpanoksen käyttöä onnistutaan muuttamaan joustavamaksi (esimerkiksi päivystäjien työn yhteinen johtaminen koko päivystysalueella). Keskimääräisesti päivystysmatkojen pituuden oletetaan kuitenkin pitenevän yhtäaikaisten päivystäjien määrän pienentyessä.

Koska yksittäisten tapausten osalta päivystysmatkojen pidentyminen voi aiheuttaa eläinlääkäripalveluiden kustannusten merkittävästi nousua, olisi tarkoituksenmukaista, että kunnille varattaisiin edelleen mahdollisuus osallistua eläinlääkäriin antamasta eläinlääkäriinavusta johtuneista käyntimaksuista, matkakustannusten korvauksista sekä toimenpidemaksuista eläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Tämä korvaus tulisi edelleen määräytymään asiasta kunnissa tehtävien päätösten perusteella, mutta kokonaiskustannusten ei oleteta muuttuvan merkittävästi nykytilanteesta. Jos subventiot rajattaisiin nykyiseen tapaan tuotantoeläin-

ten hoitoon, niiden kokonaiskustannukset pienenisivät todennäköisesti jatkossa nykyisestä 1,4 miljoonasta eurosta, sillä ennustetussa maatalouden rakennemuutoksen kehityksessä tuotantoeläintilojen määrä laskee edelleen.

Yhtäaikaisten päivystäjien määrän vähentäminen vastaamaan todellista kysyntää, erityisesti yöaikaan, vähentäisi kuntien virkaeläinlääkäreille maksamien päivystyspalkkioiden määrää. Tätä merkittävämpiä säästöjä olisi mahdollisesti saatavissa kunnissa, jotka ovat ostaneet päivystyspalvelut sellaisilta ulkopuolisilta palveluntarjoajilta, joiden kustannustaso on virkaehtosopimusta merkittävästi suurempi, jos ne pystyvät uudessa päivystysjärjestelmässä järjestämään palveluja nykyistä tehokkaammin.

Ehdotuksen mukaan pienikokoisia seura- ja harrastuseläimiä sekä tuotantoeläimiä varten tulisi perustaa pääsääntöisesti erilliset päivystysjärjestelmät. Eriytetty päivystysjärjestelmä voidaan jättää perustamatta, mikäli päivystysalueen eläintiheydet ovat alhaiset tai pienikokoisten kotieläinten osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä eläimistä on vähäinen. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa voidaan tarvittaessa tarkentaa näitä kriteerejä. Kiinteässä toimipisteessä oleva, lähinnä seura- ja harrastuseläimille tarkoitettu eläinlääkäripalvelu päivystysaikaan eli päivystävä eläinlääkärikliniikka tehostaa koko päivystysalueen päivystäjien työpanoksen käyttöä, erityisesti suurten kaupunkialueiden läheisyydessä. On tarkoituksenmukaista, että siellä missä se on mahdollista, päivystysjärjestelmään otettaisiin mukaan yksityisiä palveluntarjoajia, erityisesti yksityisiä pieneläinlääkintäkeskuksia. Yksityisen palveluntarjoajan peruseläinlääkäripalveluista ja kiireellisestä eläinlääkärinavusta perimien maksujen suuruus tulisi näkyä kunnan ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa. Yksityinen palvelun tuottaja perisi tällöin asiakkailta sopimuksen mukaisesti tarjoamistaan eläinlääkäripalveluita enintään maksun, jonka se on ilmaissut sopimukseen johtaneissa tarjousasiakirjoissa. Kunnalla olisi lisäksi voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain tavoin edelleen mahdollisuus periä klinikkamaksu, jos palvelu tuotettaisiin itse.

Lisäksi laissa säädettäisiin, että päivystysalueella asiakkaiden yhteydenotot tulisi keskittää yhteen paikkaan. Yhteydenottopalvelu voisi olla maksullinen ja siten omarahoitteinen.

Vaikutukset valtiontalouteen

Eläinlääkintähuollon määräraha on ollut vuodesta 2005 lähtien noin 1,6 miljoonaa euroa. Tästä määrärahasta maksettiin vuonna 2007 kunnaneläinlääkäreille paikalliseen eläinlääkintähuoltoon liittyvien valtion viranomaistehtävien hoidosta 450 000 euroa (toimituspalkkiot, työnantajamaksut ja matkakustannukset). Lääninhallitukset vastaavat toimituspalkkioasetuksen mukaisten palkkioiden maksujärjestelmän ylläpidosta. Lisäksi kunnaneläinlääkäreille järjestettiin viranomaistehtävien hoitoon liittyvää koulutusta, jonka kustannukset olivat noin 120 000 euroa.

Eläinlääkintähuollon määräraha ehdotetaan nostettavaksi 6,450 miljoonaa euroon (lisäystä 4,8 miljoonaa euroa). Toimituspalkkioita ei maksettaisi enää erikseen kunnaneläinlääkäreille, vaan kunnille maksettaisiin korvausta paikalliseen eläinlääkintähuoltoon liittyvien valtion viranomaistehtävien hoidosta. Lääninhallitus vastaisi edelleen maksuliikenteestä ja erityislainsäädännön edellyttämien virkamääräysten antamisesta.

Korvaus määrittyisi suoritettujen työn pohjalta aikaperusteisesti. Osa määrärahasta olisi varattava Elintarviketurvallisuusviraston ja lääninhallitusten käyttöön muun muassa eläinlääkintähuollon järjestelmän valtakunnallista ohjausta, eläintautien vuoksi eläinten omistajille maksettavia korvauksia, valvontatehtäviin liittyvää koulutusta, erinäisten suojavälineiden ja varusteiden hankintaa sekä muita vastaavia tarkoituksia varten. Tarvittavasta 4,8 miljoonan euron lisämäärärahasta 1,2 miljoonaa euroa arvioidaan käytettävän aluehallinnon 15 virkaeläinlääkärin ja 0,24 miljoonaa euroa Elintarviketurvallisuusviraston 3 viran palkkausmenoihin sekä 3,36 miljoonaa euroa kunnilta ostettaviin palveluihin.

Määrärahan lisäyksen tarve, joka on 4,8 miljoonaa euroa, on laskettu 60 henkilötyövuotta vastaavan työpanoksen rahoittamiseen kunnilta ostettavina palveluina sekä valtion tehtävien hoitamiseen palkkaus- ja muiden välittömien kustannusten perusteella (mukaan lukien 20 000 km matkustuskustannukset vuodessa). Henkilötyövuosien tarve perustuu lääninhallitusten arvioihin valvontatehtävien määrästä ja niiden suorittamiseen tarvittavasta työpanoksesta. Arvioissa on otettu huomioon lisääntyvien valvontatehtävien edellyttämä työpanoksen lisäys. Palkkausmenojen laskennan perusteena on käytetty kunnallisen virkaehtosopimuksen mukaista, elintarvikevalvonnan tehtäviä päätoimisesti hoitavan eläinlääkärin palkkaa. Tämä palkka oli Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2005 lopussa 3 560 €/kk. Laskentaperusteena on käytetty 4 000 €/kk.

Vaikutukset kotitalouksiin

Keskitetty yhteydenottopalvelu ja eriytetty päivystysjärjestelmä helpottaisivat eläinlääkäripalvelun tilaamista ja tehostaisivat kotitalouksien päivystysaikaan saamia eläinlääkäripalveluja erityisesti niillä kaupunkialueilla, joiden läheisyydessä toimisi päivystävä klinikka. Kunnan ja yksityisen palvelun tarjoajan välisessä sopimuksessa määritellyt hoitomaksut velvoittaisivat myös yksityistä eläinlääkäripalvelun tuottajaa silloin, kun tämä osallistuu julkisen eläinlääkäripalvelun tuottamiseen esimerkiksi päivystäjänä. Julkisen eläinlääkäripalvelun hinnoittelu olisi näin läpinäkyvää ja edistäisi asiakkaiden tasapuolista kohtelua.

Täydentäviä ehtoja ja eläinten hyvinvointia koskevan otantaan perustuvan säännöllisen valvonnan keskittäminen aluehallintoon tehostaisi toimintaa ja yhdenmukaistaisi valvontakäytäntöjä. Valvonnan yhdenmukaistaminen puolestaan vahvistaisi valvontakohteiden ja valvojien oikeusturvaa.

Yritysvaikutukset ja vaikutukset elinkeinoelämään

Päivystysjärjestelmän nykyistä joustavampi ohjaus sekä pieni- ja suurikokoisille kotieläimille tarkoitetun päivystyspalvelun eriyttäminen toisistaan parantaisivat tuotantoeläinten omistajille annettavia palveluja, kun päivystäjiä olisi useampia kutakin päivystyspiiriä kohden ja kun tuotantoeläinpäivystäjä ei olisi sidottu seura- ja harrastuseläinten hoitoon klinikalla. Subventiomahdollisuuden säilyttäminen antaisi kunnille mahdollisuuden kompensoida päivystyspiirien laajenemisesta yksittäisille tuottajille aiheutuvaa eläinlääkäripalveluiden kustannusten kasvua.

Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajalla olisi nykyistä selkeämpi asema julkisessa eläinlääkintähuollossa kunnalle velvoittavaksi ehdotetun suunnittelun myötä. Julkiseen eläinlääkintähuoltoon osallistuvien yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien hinnoittelu näkyisi kunnan kanssa tehdystä sopimuksesta.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksen mukaan lääninhallitus huolehtii tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta sekä auditoinnista läänin alueella. Lääninhallitus huolehtii Euroopan Unionin suorien maataloustukien ehtojen elintarvikkeisiin, eläintaudeista ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin liittyvän ja Euroopan Unionin eläinten hyvinvointia koskevien säännösten edellyttämän otantaan perustuvan säännöllisen valvonnan järjestämisestä. Lääninhallitus osallistuu eläinsuojelulain (247/1996) mukaiseen valvontaan silloin, kun paikallinen eläinsuojeluviranomainen pyytää tehtävien siirtämistä lääninhallitukselle.

Edellä todettujen tehtävien hoitamista varten lääninhallitukseen arvioidaan tarvittavan 15 uutta valvontaeläinlääkärin virkaa. Kyseisten tehtävien hoitaminen osana lääninhallitukselle kuuluvia tehtäviä tullaan selvittämään aluehallinnon uudistuksen yhteydessä.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Ehdotus perustuu maa- ja metsätalousministeriön asettaman työryhmän ehdotuksiin. Ministeriö asetti 19. päivänä elokuuta 2004 eläinlääkintähuollon uudistamishankkeen ja sitä varten työryhmän, jonka tuli tehdä ehdotukset eläinlääkintähuollon palveluiden ja valvontatehtävien kehittämisestä, selvittää tuotantoeläinten terveydenhuollon ja erityistä asiantuntemusta vaativien eläinlääkäripalveluiden järjestäminen eläinlääkintähuollossa sekä laatia luonnos eläinlääkintähuoltolain uudistamista koskevaksi hallituksen esitykseksi ja tehdä ehdotukset muiksi tarpeellisiksi lainsäädännön muutoksiksi. Työryhmän tuli ottaa työssään huomioon elintarvikevalvonnan kehittämishankkeet ja muut kuntien välisen yhteistyön edistämishankkeet sekä kuulla Ahvenanmaan maakunnan hallitusta, urheilu-, seura- ja harrastuseläinten omistajia edustavia järjestöjä sekä tarpeen mukaan muita asiantuntijoita. Työryhmän muistio valmistui 29. päivänä toukokuuta 2007 (MMM työryhmämuistio 2007:15).

Työryhmän muistiosta pyydettiin lausuntoa seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriön maatalousosasto, kauppa- ja teollisuusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin yliopisto, Elintarviketurvallisuusvirasto, Kuluttajavirasto, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, lääninhallitukset, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Suomen Kuntaliitto, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Julkisen alan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO, Suomen Eläinlääkäriliitto, Ympäristö- ja terveysalan tekniset, Kunnallinen ympäristö- ja terveydenhoitoyhdistys, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC, Suomen Kalankasvattajaliitto, Suomen Kennelliitto, Suomen Kissaliitto, Suomen Hippos, Suomen Ratsastajainliitto sekä Eläintautien torjuntayhdistys ETT.

Lausuntokierroksen jälkeen maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltiin luonnos hallituksen esitykseksi, joka perustuu keskeisiltä osiltaan työryhmän ehdotuksiin. Lausuntokierroksen perusteella eläinlääkintähuoltolain koskevasta ehdotuksesta kuitenkin jätettiin pois säännös, joka koski kunnan velvollisuutta järjestää eläimen omistajalle tai haltijalle mahdollisuus toimittaa eläin tarvittaessa erikoiseläinlääkäritasoiseen jatkohoittoon. Lakiehdotukseen lisättiin myös säännös päivystysalueella järjestettävästä keskitetystä yhteydenottopalvelusta perittävistä maksuista sekä nykyistä eläinlääkintähuoltolain 16 §:ää vastaava säännös kunnan mahdollisuudesta subventoida eläinlääkäripalveluista perittäviä kustannuksia. Lisäksi lakiehdotukseen tehtiin eräitä vähäisempiä muutoksia.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 5. syyskuuta 2008 työryhmän eläinlääkintähuoltolakiesityksen jatkovalmistelua varten. Työryhmä lisäsi esitykseen otantaan perustuvan säännöllisen eläinten hyvinvointiin liittyvän valvonnan siirtämisen kokonaisuudessaan valtion aluehallintoon, tarkensi peruseläinlääkäripalvelun sisältöä, lisäsi auditoinnin Elintarviketurvallisuusviraston ja lääninhallitusten velvollisuuksiin, lisäsi suunnitteluvelvollisuuden valtion aluehallintoon ja vaihtoi asiakasmaksujen määräytymisperusteena kunnan taksan vahvistuksen tarjousasiakirjoihin perustuvaksi niissä tapauksissa, jossa yksityinen palveluiden tuottaja vastaa kunnan eläinlääkintähuollosta. Työryhmä sai luonnoksen viimeistellystä hallituksen esityksestä valmiiksi 3. joulukuuta 2008.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi eläinlääkintähuoltolainiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö, työvoima- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriön maatalousosasto, sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin

yliopisto, Elintarviketurvallisuusvirasto, Kuluttajavirasto, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, lääninhallitukset, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Suomen Kuntaliitto, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO, Suomen Eläinlääkäriliitto, Ympäristö- ja terveysalan tekniset, Kunnallinen ympäristö- ja terveydenhoitoyhdistys, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC, Suomen Kalankasvattajaliitto, Suomen Kennelliitto, Suomen Kissaliitto, Suomen Hippos, Suomen Ratsastajainliitto sekä Eläintautien torjuntayhdistys ETT.

Lausunnon ovat antaneet oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö, työvoima- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriön maatalousosasto, sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin yliopisto, Elintarviketurvallisuusvirasto, Länsi-Suomen, Itä-Suomen, Etelä-Suomen, Oulun ja Lapin lääninhallitukset, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, Suomen Kuntaliitto, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Suomen Eläinlääkäriliitto, Ympäristö- ja terveysalan tekniset, Kunnallinen ympäristö- ja terveydenhoitoyhdistys, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC, Suomen Kennelliitto, Suomen Hippos, Suomen Ratsastajainliitto, Eläintautien torjuntayhdistys ETT, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Hämeenlinnan seudullinen ympäristötoimi ja Lammi-Tuulos kansanterveystyön kuntayhtymä, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto sekä Paliskuntain yhdistys. Lausunnonantajista oikeusministeriöllä, sisäasiainministeriöllä, maa- ja metsätalousministeriön maatalousosastolla ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksella ei ole ollut huomautettavaa ehdotuksesta.

Yleisesti ottaen lausunnoissa pidettiin eläinlääkintähuollon uudistamista tarpeellisenä ja esitykseen suhtauduttiin myönteisesti. Lausuntojen perusteella esitystä on muutettu jonkin verran. Keskeisin muutos koskee peruseläinlääkäripalveluiden ulottuvuuden tarkentamista. Esitystä on täsmennetty siten, että muille kotieläimille kuin hyötyeläimille tulisi kunnan järjestää peruseläinlääkäripalveluja, jos niitä ei olisi muutoin saatavilla yhteistoiminta-alueella.

Lain soveltamisalaa koskien on esitetty huomioita, joiden mukaan lain ei tulisi koskea elintarvikevalvontaa. Lisäksi on esitetty, että kunnaneläinlääkärille säädetyt valvontatehtävät hoitaisi valtio (esimerkiksi Elintarviketurvallisuusvirasto Evira). Tältä osin esitystä ei ole muutettu, koska elintarvikevalvonta kuuluu eläinlääkintähuollon piiriin jo voimassa olevan lain mukaan eikä tätä ole koettu ongelmaksi. Valtion virkamiesten lukumäärää ei ole myöskään syytä lisätä. Lisäksi keskushallintoviranomaisena toimivan Eviran roolina tulee olla valvonnan ohjaaminen ja sitä kautta valvonnan valtakunnallinen yhdenmukaistaminen, ei paikallisen valvonnan suorittaminen.

Lausuntojen johdosta on yhteistoiminta-alueiden muodostamisen osalta täydennetty perusteluja. Sen sijaan yhteistoiminta-alueita koskevat säännökset on jätetty ehdotukseen, vaikkakin ne on tarkoitus kumota ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan yleislain tullessa voimaan.

Eläinlääkintähuollon suunnittelun suhteen on lausuttu, että kunnan suunnitelma tulisi rajata koskemaan vain hyötyeläimiä. Lisäksi on huomautettu, että lääninhallitusten tulisi laatia omat suunnitelmansa. Ehdotusta ei ole tältä osin muutettu, sillä jos suunnittelu rajattaisiin vain hyötyeläimille annettaviin palveluihin, jäisi suunnittelun ulkopuolelle merkittävä osa muun muassa päivystysajan palveluista. Toisaalta eläinlääkintähuoltoa koskeva suunnitelma eroaa useista muista ympäristöterveydenhuoltoa koskevista suunnitelmista siinä, että se on luonteeltaan organisointisuunnitelma, ei substanssisuunnitelma. Lääninhallituksen tehtävä toteutuu parhaiten, kun se ohjaa kuntien suunnitelmien laatimista ja valvoo niiden toteutumista. Sen sijaan lakiehdotuksen 10 §:ään on lisätty maininta kunnan suunnitelman arvioinnista, kuten lausunnoissa on esitetty.

Lausunnoissa on tuotu esiin, että päivystysalueiden muodostamisesta tulisi tarvittaessa antaa määräys ja että usean maakunnankattavaa maakunnan kattavaa aluetta on pidettävä liian suurena. Ehdotusta onkin täsmennetty, mutta on katsottu, että ei olisi tarkoituksenmukaista säätää siitä, kuka toimii aloitteentekijänä päivystysalu-

eita muodostettaessa. Päivystyksen järjestämisestä sovittaisiin seutu- tai maakunnallisesti, mutta päivystyspiirien koosta kunnat päättäisivät itse. Joissain tapauksissa voi olla tarkoituksenmukaista, että alue, jonka puitteissa kunnat sopivat päivystysten järjestämisestä, on maakuntatasoa hienojakoisempi seutukuntataso. Seutukunnalla tarkoitetaan alueiden kehittämislain (602/2002) 38 §:n tarkoittaman sisäasiainministeriön päätöksen mukaista aluetta.

Lakiehdotuksen mukainen päivystyksen eriyttämisvelvollisuudesta poikkeamiselta edellytettävä painavien syiden vaatimus on saanut kannatusta, eikä lupamenettelyä ole pidettävä tarpeellisena. Erillisen henkilökunnan vaatimuksesta ei ole luovuttu, koska päivystystä ei ole mahdollista eriyttää ilman, että henkilökunta ei olisi pääosin erillistä. Vaatimus erikoiseläinlääkäritasoisen hoidon järjestämisestä poistettiin lakiehdotuksesta jo aiemmin sen saaman vähäisen kannatuksen vuoksi. Ehdotuksen 12 §:n mukaisten palveluiden toteuttamiselle annettavaa siirtymäaikaa on pidennetty yhteen vuoteen.

Kunnan- ja läänineläinlääkärin valvontatehtäviä koskevia säännöksiä ei ole eräissä lausunnoissa esitetystä huolimatta muutettu, koska valvontatehtävistä säädetään tarkemmin substanssilainsäädännössä ja niitä koskevia muutostarpeita on tarkoitus tarkastella substanssilainsäädäntöä uudistettaessa. Kunnaneläinlääkäreiden esteellisyydestä on toivottu erillistä sääntelyä, mutta yleiset esteellisyyssäännökset koskevat myös kunnaneläinlääkäreitä, ja nämä säännökset ovat riittäviä, jos niitä sovelletaan oikein. Kunnan tulee virkasäännössä määrittellä, ketkä ovat lain tarkoittamia kunnaneläinlääkäreitä. Eläinlääkärikoulutuksen suorittaminen ei yksin voi riittää tekemään henkilöstä kunnaneläinlääkäreitä, jos virkaan, johon ao. henkilö on määrätty, ei kuulu laissa tarkoitettuja tehtäviä.

Kunnaneläinlääkärin eläkkeen perusteena olevia ansioita koskeva säännös poistetaan ehdotetusta laista, ja perusteluissa viitataan vireillä olevaan kunnallisen eläkelain muuttamista koskevaan ehdotukseen.

Ehdotettua 19 §:n säännöstä, jonka mukaan kunnan tilaamien ostopalveluiden tuottaja saa periä eläinlääkäripalveluista enintään kunnan vahvistaman taksan mukaisen maksun, on vastustettu sillä perusteella, että se olisi omiaan ohjaamaan asiakkaita nykyistä enemmän kunnallisten palveluiden käyttäjiksi. Lisäksi säännöstä on pidetty ongelmallisena, koska yksityinen palveluntuottaja ei voi sitoutua kunnan vahvistamaan taksaan eikä ehdotus siten olisi omiaan edistämään yksityisten palveluiden kytkemistä tiiviimmin osaksi kunnallista eläinlääkintähuoltoa. Ehdotusta on tältä osin muutettu siten, että ostopalveluista perittävät maksut näkyvät kunnan ja yksityisen palveluntuottajan välisessä sopimuksessa, jolloin asiakkailta perittävien maksujen suuruus olisi tätä kautta sidottu.

Valtion maksaman korvauksen perusteista olisi tarkoituksenmukaista säätää ehdotetussa laissa ja tarkemmat säännökset asiasta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Korvaus maksettaisiin suoritettua työtä perusteella.

Annetuista lausunnoista on tehty lausunnotiivistelmä. Muut jatkovalmistelussa annetut huomautukset on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon. Esityksen lopullinen valmistelu on tehty maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2009 kevään lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Eläinlääkintähuoltolaki

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Tavoite. Lain tarkoituksena olisi pykälän mukaan varmistaa kunnallisten eläinlääkäripalveluiden eli laissa kunnan tehtäväksi säädettyjen eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja laatu koko maassa. Kunnallisten eläinlääkäripalveluiden saatavuuden ja laadun lisäksi lain tarkoituksena olisi varmistaa elintarvikkeiden turvallisuuden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin paikallinen valvonta.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin eläinlääkäripalveluihin sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydelliseen valvontaan, muuhun elintarvikkeiden turvallisuuden valvontaan, eläintenpidon terveydelliseen valvontaan, eläntautien vastustamiseen ja ennalta ehkäisemiseen sekä eläinsuojeluun. Elintarvikevalvontaan kuuluvien tehtävien hoitaminen kuuluu elintarvikelain mukaan kunnan velvollisuuksiin. Eläntautien ja eläinten hyvinvoinnin valvonta olisivat edelleen valtion tehtäviä, joita hoitaa paikallistasolla kunnaneläinlääkäri.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain tapaan viittaussäännös, jonka mukaan lain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläntautilaissa, helposti leviävien eläntautien vastustamisesta annetussa laissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa sekä tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa. Lakien tarkempi sisältö on kuvattu yleisperusteluiden kohdassa 1.1.

3 §. Määritelmät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi laissa esiintyvien käsitteiden määritelmistä. Määritelmät olisivat tarpeellisia erityisesti 4 luvussa kunnalle säädettyjen tehtävien sisältöä rajattaessa.

Pykälän 1 kohdassa määriteltäisiin kotieläimen käsite. Määritelmä vastaisi pitkälti voimassa olevassa laissa olevaa kotieläimen määritelmää. Kotieläimellä tarkoitettaisiin kesy eläintä, jota ihminen pitää ja hoitaa hyödyn, seuran tai harrastuksen vuoksi. Kotieläimellä tarkoitettaisiin myös poroa sekä tarhattua nisäkästä, lintua ja mehiläistä.

Voimassa olevaa lakia koskevan hallituksen esityksen perustelujen mukaan kotieläimiä eivät ole eläintarhoissa pidettävät eläimet. Ehdotetulla lailla ei haluttaisi muuttaa nykytilaa, mutta lakiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen maininta eläintarhoissa pidettävistä eläimistä. Kotieläintä koskevan määritelmän lopussa ehdotetaan säädettäväksi, ettei lain tarkoittamana kotieläimenä pidettäisi sellaista eläintä, jota pidetään eläinsuojelulain 20 §:ssä tarkoitettussa eläintarhassa. Eläinsuojelulain mukaan eläintarhalla tarkoitetaan pysyvää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä pääasiassa luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä. Tarhatuista linnuista ja nisäkkäistä kotieläiminä pidettäisiin siis lihan, nahan, turkisten ja muiden tuotteiden tuotantoa sekä riistanistutuksia varten tarhattuja nisäkkäitä ja lintuja. Lisäksi kotieläiminä pidettäisiin eläimiä, joita pidetään eläinsuojelulain 20 §:ssä tarkoitettussa pysyvässä eläinnäyttelyssä eli laitoksessa, jossa pidetään yleisölle näytteillä yksinomaan tai pääasiassa muihin kuin luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä.

Ehdotetun määritelmän mukaan kotieläimenä pidettäisiin lisäksi viljeltyjä vesieläimiä. Voimassa olevassa laissa viljellyistä vesieläimistä kotieläiminä pidetään ainoastaan viljelykaloja, minkä vuoksi esitys merkitsisi kotieläimen määritelmän laajentumista. Esityksen mukaan esimerkiksi viljellyt ravut olisivat kotieläimiä. Uutena lakiin ehdotetaan otettavaksi maininta siitä, ettei kotieläimenä pidettäisi koe-eläimenä käytettävää eläintä.

Voimassa olevasta laista ei tällaista rajausta löydy, vaan rajaus on tehty ainoastaan perusteluissa, mitä ei voida pitää riittävänä. Eläinkokeet ovat erikseen säänneltyä toimintaa, joka olennaisesti poikkeaa muusta eläintenpitotoiminnasta. Eläinkokeissa käytettävät ja eläinkokeita varten muuten pidettävät eläimet on siten perusteltua rajata pois kuntien eläinlääkäripalveluiden piiristä. Koe-eläintoimintaa koskevat säännökset on siirretty eläinsojeluun uuteen koe-eläintoiminnasta annettuun lakiin (62/2006). Tämän lain mukaan koe-eläimellä tarkoitetaan eläintä, jota pidetään eläinkokeessa käytettäväksi, joka hankitaan, myydään, välitetään tai muuten luovutetaan koe-eläintoimintaa varten tai jota käytetään eläinkokeeseen.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin hyötyeläimen käsite. Hyötyeläimellä tarkoitettaisiin laissa kotieläintä, jota pidetään maatalouteen tai muuhun elinkeinotoimintaan kuuluvana taikka ihmiselle tarpeellista työsuoritusta varten. Määritelmä vastaisi pitkälti voimassa olevan lain määritelmää, mutta sen mukaan hyötyeläimenä pidettäisiin myös muussa elinkeinotoiminnassa kuin alkutuotannossa pidettäviä kotieläimiä. Pääosa tällaisista eläimistä on hyötyeläimiä myös voimassa olevan lain määritelmän mukaisesti, sillä näitä eläimiä pidetään yleensä ihmiselle tarpeellista työsuoritusta varten. Hyötyeläimen määritelmä ehdotetaan kuitenkin muotoiltavaksi uudelleen määritelmään liittyvien tulkintaongelmien poistamiseksi. Ehdotetun määritelmän mukaan esimerkiksi matkailuelinkeinon liittyvät rekikoirat sekä ratsastuskouluissa pidettävät hevoset katsottaisiin hyötyeläimiksi.

Voimassa olevan lain tavoin hyötyeläimiin kuuluisivat esimerkiksi alkutuotannon elinkeinotoimintaan liittyvät eläimet, jotka ovat ammattimaisen toiminnan jatkumisen takaamiseksi pääsääntöisesti korvattavissa toisella samanarvoisella eläimellä. Samoin hyötyeläiminä pidettäisiin viranomaistoiminnassa käytettäviä eläimiä sekä opaskoiria. Hyötyeläimiä eivät puolestaan olisi esimerkiksi seura- harrastus- tai kilpailutarkoituksessa pidettävät eläimet.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin eläinlääkäripalvelun käsite. Määritelmä olisi uusi ja kattaisi sekä palveluiden tuottajan tarjoamat eläinlääkäripalvelut että kunnan tehtäväksi säädetty eläinlääkäripalvelut. Eläinlääkäripalvelulla tarkoitettaisiin eläimen terveydentilan sekä sairauksien toteamista ja todistamista. Eläimen terveydentila ja sairaudet selvitettäisiin eläinlääketieteellisen yleistutkimuksen tai kliinisen tutkimuksen avulla tällaisen tutkimuksen tekemiseen tarkoitettulla välineistöllä tai erityistä perehtyneisyyttä ja erityisiä toimintavälineitä hyväksi käyttämällä. Lisäksi eläinlääkäripalvelun käsite pitäisi sisällään eläimen terveydentilan ja sairauksien todistamisen esimerkiksi vakuutusilanteita varten. Eläinlääkäripalvelulla tarkoitettaisiin myös eläinlääkäriin antamista eli sairaan tai vahingoittuneen eläimen olotilan helpottamista tai vamman taikka sairauden parantamista eläinlääketieteellisin keinoin. Eläinlääkäriin antamista olisi esimerkiksi kivun lievittäminen, haavan ompeleminen tai vamman parantaminen leikkauksella. Eläinlääkäripalvelulla tarkoitettaisiin myös eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkäriin antamista tai siihen liittyvää tutkimusta varten. Lisäksi eläinlääkäripalvelulla tarkoitettaisiin toimenpiteitä eläimen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi sekä ennaltaehkäisevää terveydenhuoltotyötä. Ennaltaehkäisevällä terveydenhuoltotyöllä tarkoitettaisiin ensisijaisesti kansallisten eläinten terveydenhuolto-ohjelmien piirissä määriteltyjä eläinlääkäriin tehtäviä mutta myös eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien vastustukseen liittyvää valistus- ja tiedotustyötä. Eläinlääkäripalveluun kuuluisi myös eläimen lopettaminen.

Pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin peruseläinlääkäripalvelun käsite. Määritelmä olisi tarpeellinen rajattaessa kunnan tehtäväksi lain 4 luvussa säädettyjen velvoitteiden sisältöä. Voimassa olevan lain mukaan peruseläinlääkäripalveluilla tarkoitetaan palveluja, joita eläinlääkäri voi antaa eläinlääketieteellisen perustutkimuksen mukaan tietojen ja taitojen perusteella ja palveluiden antamiseen tarvittavalla varustuksella ottaen huomioon vallitsevat olosuhteet. Peruseläinlääkäripalveluiden sisältö on näin ollen määritelty eläinlääkäriin koulutuksen avulla. Eläinlääketieteen kehityksen sekä eläintenpidossa tapahtuneiden muutosten vuoksi eri aikoina valmistuneiden eläinlääkäreiden opinnot ovat kuitenkin voineet sisällöltään ja painotuksiltaan olla hyvinkin erilaisia. Toisaalta eläinlääkäreillä on eläinlääkäriin ammattin harjoittamisesta annetun lain mukaan velvollisuus kehittää ammattitoimintansa edellyttämää ammattitaitoaan. Eläinlääkäriin työnantajan tulee saman lain mukaan luoda edellytykset sille, että eläinlääkäri voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. Perus-

eläinlääkäripalveluiden määrittelyä ei siten enää tulisikaan sitoa eläinlääkäriin peruskoulutukseen, vaan pyrkiä määrittelemään palvelut niiden sisällön avulla ilman että peruseläinlääkäripalveluiden käsite kuitenkaan laajenisi. Ehdotuksen mukaan peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitettaisiin eläinlääkäripalvelua, jota annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa.

Peruseläinlääkäripalveluja olisivat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti ja eläinsuojellisesti perusteltavissa olevat eläinlääkintäpalvelut. Peruseläinlääkäripalveluun sisältyisivät eläinlääkäriin antaminen, eläimen terveydentilan ja sairauksien toteaminen ja todistaminen, toimenpiteet eläimen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi sekä eläimen lopettaminen. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa eläinlääkäriinapua olisi nykyiseen tapaan muun muassa kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon sekä synnytysapu. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen liittyviä peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia toimenpiteitä olisivat esimerkiksi rokotukset. Samoin näitä toimenpiteitä olisivat steriloinnit ja kastroinnit sekä muut tavalliset leikkaukset mukaan lukien keisarinleikkaus niille eläinlajeille, joille toimenpide on mahdollista tehdä vallitsevissa olosuhteissa. Muut leikkaukset, eivät lähtökohtaisesti kuuluisi peruseläinlääkäripalveluun, vaikka kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden piirissä tehdään myös tällaisia leikkauksia. Mahdollisuudet tehdä leikkaus riippuvat hyvin paljon eläinlajista ja tapauksen luonteesta sekä eläinlääkäriin perehtyneisyydestä. Moniin leikkauksiin vaaditaan lisäksi erityisiä työvälineitä, steriilejä olosuhteita ja avustajia.

Määritelmän mukaan peruseläinlääkäripalveluja annettaisiin tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa. Voimassa olevassa laissa säädetään vallitsevien olosuhteiden huomioon ottamisesta, jolla tarkoitetaan juuri esimerkiksi eläimen hoitamista eläinsuojassa. Eläinlääkäriin antaminen edellyttää usein, varsinkin kun on kyse hyötyeläimistä, että eläinlääkäri tutkii ja hoitaa eläintä eläinsuojassa, minkä vuoksi esimerkiksi tilan hygieenisyydelle ei voida asettaa samanlaisia vaatimuksia kuin varsinaisen vastaanottotilan hygieenisyydelle.

Eläinlääkäripalvelun määritelmään sisältyvä eläimen pitäminen hoidettavana eläinlääkäripalvelun antamista taikka siihen liittyvää tutkimusta varten rajattaisiin peruseläinlääkäripalvelun ulkopuolelle. Peruseläinlääkäripalveluun ei siis kuuluisi säilytystilojen järjestäminen hoidettaville eläimille.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin kiireellisen eläinlääkäriinavun käsite. Määritelmä olisi uusi ja tarpeellinen rajattaessa kunnan tehtäväksi 4 luvussa säädettyjä velvollisuuksia. Ehdotetun lain mukaan kiireellistä eläinlääkäriinapua olisivat äkillisesti ja vakavasti sairastuneen tai vahingoittuneen eläimen eläinlääketieteellinen yleistutkimus tai kliininen tutkimus sekä ensiavunluonteiset hoitotoimenpiteet. Kyse olisi tilanteesta, jossa eläinlääkäriinavulle olisi välitöntä tarvetta eläimen yllättävän sairastumisen tai loukkaantumisen vuoksi. Yllättävään sairastumiseen rinnastuisivat tilanteet, joissa eläimen tiedetty sairaus etenisi äkillisesti vakavammaksi ja vaatisi nopeaa eläinlääkäriinapua. Ensiavunluontoisena toimenpiteenä pidettäisiin esimerkiksi haavan ompelamista, shokin hoitoa, synnytysapua, vakavien tulehdusten hoitoa sekä kivunlievitystä esimerkiksi murtumien ja muiden kivulaiden tilojen yhteydessä sekä loukkaantuneen eläimen valmistelua jatkohoitoon kuljettamista varten. Kiireellisellä eläinlääkäriinavulla tarkoitettaisiin myös eläimen lopettamista eläinsuojellisin perustein. Eläin olisi lopetettava eläinsuojellisin perustein, jos sen hengissä pitäminen olisi ilmeistä julmuutta sitä kohtaan. Vastaanottotiloissa suoritettuihin kiireellisiin eläinlääkäripalveluihin ei kuitenkaan katsottaisi kuuluvaksi sellaisia hoitotoimenpiteitä, jotka ovat vaativampia kuin peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvat hoitotoimenpiteet, mukaan lukien ne toimenpiteet, joiden asianmukainen hoitaminen edellyttäisi avustavaa henkilökuntaa tai erityisiä välineitä. Ehdotetun määritelmän mukaan kiireellistä eläinlääkäriinapua olisi annettava kaikkina vuorokauden aikoina.

Pykälän 6 kohdassa määriteltäisiin yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja. Tällä tarkoitettaisiin eläinlääkäripalveluja tarjoavaa luonnollista henkilöä, yksityisoikeudellista oikeushenkilöä taikka oppilaitosta. Voimassa olevassa laissa palveluiden tuottajalla tarkoitetaan yksittäistä henkilöä taikka yhtiötä, osuuskuntaa, yhdistystä,

säätiötä tai muuta yhteisöä, joka ylläpitää yksityisiä eläinlääkintähuollon palveluja tuottavaa yksikköä, ei kuitenkaan itsenäistä ammatinharjoittajaa. Ehdotetun lain mukaan enää ei määriteltäisi erikseen itsenäistä ammatinharjoittajaa. Ehdotetun lain mukaan eläinlääkäripalveluja tarjoavan luonnollisen henkilön lisäksi palveluiden tuottajana pidettäisiin eläinlääkäripalveluja tarjoavaa yhtiötä, osuuskuntaa, yhdistystä tai säätiötä. Palveluiden tuottajana pidettäisiin myös eläinlääkäripalveluja tarjoavaa oppilaitosta. Tällainen oppilaitos voisi olla esimerkiksi yliopisto. Sen sijaan kuntaa, jolle ehdotetaan laissa säädettäväksi velvollisuus tarjota tiettyjä eläinlääkäripalveluja, ei pidettäisi lain tarkoittamana palveluiden tuottajana.

2 luku Viranomaiset

4 §. Maa- ja metsätalousministeriö. Voimassa olevan lain 4 §:n mukaan eläinlääkintähuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Ehdotetun pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriö ohjaisi ja valvoisi ylimpänä viranomaisena lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista.

5 §. Elintarviketurvallisuusvirasto. Pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto ohjaisi ja valvoisi keskuhallinnon viranomaisena lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaisi auditoinnin valtakunnallisesta järjestämisestä. Tämän ohjaus- ja valvontatehtävän hoitamisessa Elintarviketurvallisuusvirasto käyttäisi hyväkseen muun muassa lain 9 §:ssä säädettyä valtakunnallista ohjelmaa.

Tehtävien hoitamista varten Elintarviketurvallisuusvirastoon arvioidaan tarvittavan kolme uutta virkaa, yksi eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjaus-, valvonta- ja auditointitehtävään ja kaksi eläinten hyvinvoinnin otantaan perustuvan säännöllisen valvonnan valtakunnalliseen ohjaus-, valvonta- ja auditointitehtävään.

6 §. Lääninhallitus. Pykälän mukaan lääninhallitus huolehtisi lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta läänin alueella. Lääninhallitus vastaisi auditoinnin alueellisesta järjestämisestä. Lääninhallitus järjestäisi Euroopan unionin suorien maataloustukien ehtojen elintarvikkeisiin, eläintaudeista ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin liittyvän ja Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämän otantaan perustuvan säännöllisen valvonnan. Lisäksi lääninhallituksen osallistuisi eläinsuojelulain (247/1996) mukaiseen valvontaan, silloin kun paikallinen eläinsuojeluviranomainen pyytää tehtävien siirtämistä lääninhallitukselle, erityisesti liittyen 42 ja 44 §:n mukaisiin pakkotoimiin. Lääninhallitus ei vastaisi Euroopan unionin suorien maataloustukien ehtojen valvonnasta koskien eläinten merkintää ja rekisteröintiä, kasvinsuojeluaineita ja rehuja. Tämän valvonnan järjestää Työvoima- ja elinkeinokeskus Elintarviketurvallisuusviraston ohjauksessa.

Tehtävien hoitamista varten lääninhallitukseen arvioidaan tarvittavan 15 uutta valvontaeläinlääkärin virkaa seuraavaan mitoitukseen perustuen:

Lääninhallituksen tehtävä	Kuvaus	kpl/a (2007)	Henkilöresurssi (htv)
Täydentävien ehtojen valvonta - elintarvikkeet - eläintaudeista ilmoittaminen - eläinten hyvinvointi	Kotieläintilojen tarkastukset Tarkastusten laajentaminen	250+275 75	4
EU-eläinsuojelutarkastukset	Vasikkatilat Sikatilat Munivat kanat Turkistilat	450 95 90 130	7
Kriittiset eläinsuojelutehtävät,	Määräykset, osuus 20 %		3

42 ja 44 §:n pakkotoimet, lisäksi nykyiseen	• tuotantoeläimet	820	
	• seura- ja lemmikkieläimet	585	
	Vakavat laiminlyönnit, osuus 80 %		
	• tuotantoeläimet	80	
	• seura- ja lemmikkieläimet	195	
	Uusintatarkastukset, osuus 10 %	700	
Valmiuseläinlääkäritehtävä			1

Tehtävän hoitamisessa lääninhallitus käyttäisi apunaan valtakunnallista ohjelmaa, lain 10 §:ssä säädettyä alueellista suunnitelmaa sekä lain 11 §:ssä säädettyä kunnan suunnitelmaa, joka koskee kunnallisten eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua sekä eläintautien ja eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämistä.

7 §. Kunta. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kunta huolehtii alueellaan peruseläinlääkäripalveluiden ja kiireellisen eläinlääkärinavun järjestämisestä sekä elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan ja kunnaneläinlääkärille säädettyjen tehtävien hoidon järjestämisestä. Kunnassa nämä tehtävät hoitaisi kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin. Tarkemmin näiden palveluiden järjestämisvelvollisuudesta säädettäisiin lain 4 luvussa. Kunta ei vastaisi Euroopan unionin suorien maataloustukien ehtojen valvonnan. Tämän valvonnan järjestäisi lääninhallitus ja Työvoima- ja elinkeinokeskus Elintarviketurvallisuusviraston ohjauksessa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että sellainen kunnalle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivalta voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voisi tehdä edellä tarkoitettua sopimuksen, jos siihen olisi kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus. Säännöksen tarkoituksena ei olisi muuttaa nykytilaa, mutta asiasta ehdotetaan säädettäväksi nykyistä selkeämmin.

8 §. Kuntien yhteistoiminta. Pykälän mukaan kunnan tulisi huolehtia sille laissa säädettyistä tehtävistä yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa tehtävien tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta riittävän laajalla alueella (*yhteistoiminta-alue*). Mitä laissa säädettäisiin kunnasta, koskisi myös kuntayhtymää ja yhteistoiminta-aluetta. Säännös liittyy elintarvikevalvonnan kehittämistä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen täytäntöönpanoon.

Periaatepäätöstä sovelletaan elintarvikevalvonnan lisäksi myös muussa ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvassa paikallisen viranomaisen toiminnassa. Periaatepäätöksessä esitetään tavoitteena, että maassa olisi noin 50–85 ympäristöterveydenhuollon seudullista valvontayksikköä, jotka vastaisivat ympäristöterveydenhuoltoon liittyvästä valvonnasta paikallisella tasolla. Niiden alueet järjestettäisiin ensisijaisesti vapaaehtoisin järjestelyin ja tavoitteena olisi, että valvontayksikön minimikoko olisi koko ympäristöterveydenhuollon toimialalla 10–15 henkilötyövuotta. Jos kunta ei olisi 1.6.2009 mennessä tehnyt päätöstä kuulumisesta johonkin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen, valtioneuvosto voisi päättää kunnan kuulumisesta johonkin tällaiseen alueeseen. Valtioneuvoston päätösoikeudesta koskien kuntien kuulumista johonkin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista säätää tällä lailla, joka koskee vain ympäristöterveydenhuollon yhtä osa-aluetta, eläinlääkintähuoltoa. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan erikseen lakiehdotus, joka koskee ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintaa kokonaisuudessaan.

Ehdotettu pykälä velvoittaisi kunnat sopimaan eläinlääkintähuollon tehtävien järjestämisestä yhteistoiminta-alueella. Koska periaatepäätös edellyttää, että eläinlääkintähuollon tehtävät järjestetään yhteistoiminta-alueella

yhdessä muiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien kanssa, tulevat tehtävät siten käytännössä järjestettäväksi samalla yhteistoiminta-alueella kuin muutkin ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Muiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien osalta yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta ei ole kuitenkaan vielä olemassa lainsäädäntöä.

Ehdotetun pykälän mukaisesti yhteistoiminta-alueen muodostamiseen sovellettaisiin kunta- ja palvelurakennuudistuksesta annetun lain (169/2007) 5 §:n 2 momentin ja kansanterveyslain 5 §:n 4 momentin säännöksiä. Näin kunnat voisivat sopia, että yhteistoiminta-alueen tehtävät annetaan kuntalain (365/1995) 76 §:n 2 momentin mukaisesti alueen yhden kunnan hoidettavaksi, jolloin tehtävien hoitamista varten perustetaan kuntalain 77 §:ssä tarkoitettu alueen kuntien yhteinen toimielin, tai että yhteistoiminta-alueen tehtävät hoitaa kuntayhtymä. Kansanterveyslain 5 §:n mukaan kunnan on pidettävä huolta kansanterveystyöstä. Kunnat voivat yhdessä huolehtia kansanterveystyöstä ja perustaa tehtävää varten kuntayhtymän tai kunta voi sopia toisen kunnan kanssa, että tämä hoitaa osan kansanterveystyön toiminnoista. Jos kansanterveyslain mukainen tehtävä annetaan kuntayhtymän tehtäväksi, sen hoidettavaksi on annettava myös kansanterveystyötä koskevien muiden lakien mukaiset tehtävät. Tästä poiketen jäsenkunta voi perustellusta syystä päättää, että ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoidetaan erillään muusta kansanterveystyöstä siten, että kunta huolehtii tehtävästä muulla tavoin itse tai alueellisesti yhteistyössä muiden kuntien tai kuntayhtymien kanssa.

Lakiin ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan yhteistoiminta-alueen tulisi aloittaa toimintansa viimeistään vuoden 2013 alussa. Lisäksi valtioneuvostolle säädettäisiin periaatepäätöksen mukaisesti oikeus päättää kunnan kuulumisesta yhteistoiminta-alueeseen, jos kunta ei saisi tehtyä asiasta päätöstä 1.6.2009 mennessä.

3 luku Eläinlääkintähuollon suunnittelu

9 §. Valtakunnallinen ohjelma. Pykälässä säädettäisiin Elintarviketurvallisuusvirastolle velvollisuus laatia valtakunnallinen ohjelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä ehdotetussa laissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä. Säännös olisi uusi. Ohjelman tulisi sisältää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet. Pykälässä säädettäisiin, että valtakunnallinen ohjelma olisi tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä valtakunnallisen ohjelman laatimisesta ja sisällöstä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan Elintarviketurvallisuusviraston velvollisuudesta laatia valtakunnallinen elintarvikevalvontaohjelma säädetään elintarvikelaissa. Mainitun lain 47 §:n mukaan valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman tulee sisältää muun muassa tiedot tarkastusten sisällön määrittelystä, riskinarvioinnin perusteista sekä kunnan valvontasuunnitelmien toteutumisen arviointia koskevista menetelmistä.

10 §. Alueellinen suunnitelma. Pykälässä säädettäisiin lääninhallitukselle velvollisuus laatia alueellinen suunnitelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä ehdotetussa laissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä. Säännös olisi uusi. Suunnitelman tulisi sisältää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset alueelliset tavoitteet. Lääninhallituksen olisi suunniteltava velvollisuutenaan oleva Euroopan unionin suorien maataloustukien ehtojen elintarvikkeisiin, eläintaudeista ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin liittyvä sekä Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämä otantaan perustuva säännöllinen valvonta. Lisäksi lääninhallituksen olisi suunniteltava myös niiden tehtävien järjestäminen, jotka liittyvät eläinsuojelulain (247/1996) mukaiseen valvontaan, silloin kun paikallinen eläinsuojeluviranomainen pyytää tehtävien siirtämistä lääninhallitukselle, erityisesti liittyen 42 ja 44 §:n mukaisiin pakkotoimiin.

Lääninhallituksen olisi otettava suunnitelmassaan huomioon valtakunnallinen ohjelma. Lisäksi säädettäisiin, että suunnitelma olisi tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Pykälän 3 momentti sisältäisi viittaussäännöksen elintarvikelakiin. Säännöksen mukaan lääninhallituksen velvollisuudesta laatia elintarvikevalvontaa koskeva suunnitelma säädetään elintarvikelaissa. Elintarvikelain 48 §:n mukaan valvontasuunnitelman tulee sisältää muun muassa tiedot valvontakohteiden tarkastustiheydestä, näytteenotosta ja näytteiden tutkimisesta sekä niistä hyväksytyistä laboratorioista, joihin valvonta tukeutuu.

11 §. Kunnan suunnitelma. Pykälässä säädettäisiin kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Säännös olisi uusi. Ehdotetun säännöksen mukaan suunnitelman tulisi sisältää tiedot eläinlääkäripalveluiden tuottamistavasta, saatavuudesta ja laadusta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palveluiden mitoitusta suunniteltaessa olisi otettava huomioon, millaisia yksityisiä eläinlääkäripalveluita alueella tarjotaan. Näin ollen sellaisilla alueilla, joilla yksityisiä palveluja on runsaasti tarjolla esimerkiksi seura- ja harrastuseläinten hoitamiseksi, kunnan velvollisuus järjestää oma palvelutuotantonsa olisi tältä osin vähäisempi.

Vaikka eläintautien ja eläinten hyvinvoinnin valvontaan kuuluvat kunnaneläinlääkäriin tehtävät olisivat voimassa olevan lainsäädännön tapaan edelleen valtion tehtäviä, säädettäisiin kunnille velvollisuus suunnitella näiden tehtävien järjestämistä alueellaan. Kunnan olisi otettava suunnitelmassaan huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma. Lisäksi säädettäisiin, että kunnan suunnitelma olisi tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Ehdotetun säännöksen mukaan lääninhallitus ohjaisi kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoisi suunnitelman toteutumista.

Pykälän 3 momentti sisältäisi viittaussäännöksen elintarvikelakiin. Säännöksen mukaan kunnan velvollisuudesta laatia kunnan elintarvikevalvontaa koskeva suunnitelma säädetään elintarvikelaissa. Elintarvikelain 48 §:n mukaan valvontasuunnitelman tulee sisältää muun muassa tiedot valvontakohteiden tarkastustiheydestä, näytteenotosta ja näytteiden tutkimisesta sekä niistä hyväksytyistä laboratorioista, joihin valvonta tukeutuu.

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma, alueellinen ja kunnan suunnitelma muodostavat kokonaisuuden, jonka osat vaikuttavat toisiinsa. Koska kyse on resurssien käytön suunnittelusta, on tarkoituksenmukaista, että ensimmäisen suunnittelukierroksen jälkeen alueellista suunnitelmaa ja valtakunnallista ohjelmaa tarkistetaan kuntien suunnitelmien pohjalta.

4 luku Kunnan eläinlääkintähuolto

12 §. Peruseläinlääkäripalvelu. Voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain 8 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kunnan on huolehdittava eläinlääkintähuoltoon kuuluvana velvollisuutenaan peruseläinlääkäripalveluiden järjestämisestä hyötyeläinten terveyden ja sairauksien hoitamiseksi. Lisäksi kunnan on huolehdittava sellaisten eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä, jotka on katsottava tarpeellisiksi muiden kotieläinten sairauksien hoitamiseksi tai tavanomaisten terveydenhoitopalveluiden antamiseksi.

Pykälässä 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kunnalle velvollisuus järjestää peruseläinlääkäripalveluja arkipäivisin virka-aikana hyötyeläimiä varten. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan täsmennettäväksi, miltä osin hyötyeläimiä koskevien terveydenhuolto-ohjelmien mukaiset palvelut sisältyvät peruseläinlääkäripalveluun.

Voimassa oleva laki ei rajaa asiakaspiiriä, jota varten kunnan on järjestettävä eläinlääkäripalveluja. Palveluiden suunnittelun ja mitoituksen helpottamiseksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, keitä varten palveluja olisi järjestettävä. Sopiva asiakaspiirin rajausta olisi kuntalain (365/1995) mukaisesti kunnan asukkaat, joita ovat henkilöt, joiden kotikuntalaisia (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Kotikuntalain mukaan pääsääntönä kotikunnan määräytymisessä pidetään asumiseen, perhesuhteisiin, toimeentuloon ja muihin vas-

taaviin seikkoihin perustuvaa kiinteää suhdetta kuntaan. Henkilöllä voi lain mukaan olla vain yksi kotikunta. Siten esimerkiksi vapaa-ajan asunnon omistaminen ja käyttö eivät yleensä ole perusteena kunnan asukkaan asemalle. Kunnan asukkaiden lisäksi eläinlääkäripalveluja saisivat omistamilleen eläimille sellaiset yhteisöt, joilla on kotipaikka kunnassa.

Eläinlääkäripalveluissa kunnan asukkaan asema tai yhteisön sijoittautuminen kuntaan sopii kuitenkin kriteeriksi vain silloin, kun kyse on pienistä eläimistä, lähinnä seura- ja harrastuseläimistä, jotka voidaan kuljettaa hoidettaviksi eläinlääkärin vastaanotolle. Eläinten, joille annetaan eläinlääkäripalveluja niiden pitopaikassa, olisi tarkoituksenmukaisinta kuulua kunnan palveluiden piiriin pitopaikan sijainnin mukaan. Näitä eläimiä, lähinnä tuotantoeläimiä ja muita suuria eläimiä kuten hevosia pidetään nimittäin monessa tapauksessa muualla kuin omistajan tai haltijan asuinkunnassa. Ehdotettu palveluiden tuottamista koskeva rajaus koskisi kunnan lain mukaisia velvollisuuksia, mutta ei estäisi tarjoamasta lisäksi palveluja esimerkiksi kunnan tilapäisille asukkaalle.

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluu terveydenhuoltopalveluiden järjestäminen. Pykälässä 2 momentissa kuitenkin täsmennettäisiin, että silloin, kun elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten terveydenhuoltoon on perustettu valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma, kunnan tulisi järjestää ohjelmaan liittyneiden eläintenpitoyksiköiden osalta terveydenhuoltopalvelut mainitun ohjelman mukaisina. Myös voimassa olevan lain aikana menetellään pääasiassa näin, ja terveydenhuoltosopimuksista noin 95 prosenttia on tehty kunnan eläinlääkäreiden kanssa. Useimmilla haja-asutusalueilla ei ole yksityiseläinlääkäreitä, joten kunnaneläinlääkäreiden toiminta on olennaisen tärkeää koko maan kattavan terveydenhuollon kannalta.

Kansallisia eläinten terveydenhuolto-ohjelmia on tällä hetkellä perustettu nautojen ja sikojen terveydenhuoltoon varten. Terveydenhuoltoon organisoitiin laaja yhteistyöelin ETU, jossa ovat edustettuina Eläintautien torjuntayhdistys ETT, Elintarviketurvallisuusvirasto, maataloustuottajien etujärjestöt sekä Helsingin yliopisto ja Suomen Eläinlääkäriliitto ry. ETT:n jäseniin kuuluu suurin osa Suomen meijereistä ja teurastamoista. Tällä hetkellä lähes kaikki Suomen sikatilat ovat liittyneet sikojen terveydenhuolto-ohjelmaan. Nautojen terveydenhuolto-ohjelmaan sen sijaan kuului vuoden 2007 lopussa vain noin 10 prosenttia nautatiloista, mutta terveydenhuollon kehittyessä tilojen määrän ennustetaan merkittävästi nousevan. Terveydenhuolto-ohjelmien mukaan eläinlääkäri käy nautatilalla kerran vuodessa ja sikatilalla neljä kertaa vuodessa.

Tuotantoeläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi olisi suotavaa, että järjestelmä koskisi mahdollisimman suurta osaa tuotantoeläintiloista. Kunnalle säädetty velvollisuus huolehtia terveydenhuolto-ohjelmiin kuuluvista palveluista varmistaisi sen, että ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella olisi tarjolla eläinlääkärin antamia terveydenhuoltopalveluja, ja kaikilla tuottajilla näin ollen halutessaan mahdollisuus liittyä terveydenhuoltojärjestelmään.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, millä edellytyksillä eläinten terveydenhuolto-ohjelmaa voitaisiin pitää valtakunnallisena eläinten terveydenhuolto-ohjelmana. Säännös olisi tarpeen kunnan velvollisuuksien rajaamiseksi. Ohjelman tulisi olla tarkoitettu elintarviketuotantoa varten pidettävien kotieläinten terveydenhuoltoon varten, ja sen tulisi perustua vapaaehtoisuuteen. Kaikilla ohjelmassa tarkoitettujen kotieläinten omistajilla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet liittyä ohjelmaan. Lisäksi ohjelmaan liittyvien eläinlääkäripalveluiden tuottamisen tulisi perustua eläimen omistajan tai haltijan ja eläinlääkärin väliseen sopimukseen, joka koskisi säännöllisiä eläinlääkärin käyntejä ja toimenpiteitä eläintenpitoyksikön kaikkien eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi, eläintenpitoyksikön taloudellisen tuloksen parantamiseksi sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun edistämiseksi. Terveydenhuoltojärjestelmällä tulisi myös olla tietojärjestelmä, jonka avulla terveydenhuollon toteutumista seurataan. Tällä hetkellä sikojen ja nautojen terveydenhuoltojärjestelmien voidaan katsoa olevan näiden ehtojen mukaisia terveydenhuolto-ohjelmia.

Kunnan tehtäviä terveydenhuolto-ohjelmien mukaisten palveluiden tuottajana olisi syytä rajata palveluiden käyttäjiin nähden. Eläinten pitopaikkojen sijainti on tässä rajauksessa olennainen kysymys erityisesti terveydenhuollossa, jossa palveluiden luonteen vuoksi maantieteelliset etäisyyden eivät siinä määrin vaikuta palveluiden kysyntään kuin akuuteissa sairaskäynneissä. Lisäksi eläinlääkärit tekevät terveydenhuolto-ohjelmien mukaista terveydenhuoltotyötä eläinten pitopaikoissa. Terveydenhuoltopalveluita olisikin järjestettävä vain kunnan alueella pidettävillä eläimillä.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan tulisi järjestää peruseläinlääkäripalvelu arkipäivisin virka-aikana myös muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten, jos näitä palveluja ei ole muutoin yhteistoiminta-alueella saatavissa. Tämä ei merkitsisi muutosta kunnan velvollisuuksien laajuuteen nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Voimassa olevan lain ja sitä koskevan hallituksen esityksen mukaan kunnan on nykyisinkin järjestettävä muille kotieläimille kuin hyötyeläimille tarpeelliseksi katsottavat peruseläinlääkäripalveluiden tasoiset palvelut eläinten sairauksien hoitamiseksi ja tavanomaisten terveydenhuoltopalveluiden antamiseksi. Muita kotieläimiä koskevien palveluiden järjestämisvastuuta rajoittava maininta "tarpeelliseksi katsottavista" palveluista viittaa suurelta osin siihen käytännön tilanteeseen, että seura- ja harrastuseläinten hoito perustuu etenkin suurissa asutuskeskuksissa pääosin yksityisen sektorin palvelutuotantoon. Kuntaa ei siten ole velvoitettu järjestämään palveluja näille eläimille niiltä osin kuin yksityiset eläinlääkäriasemat tyydyttävät palveluiden kysynnän. Etenkin maan syrjäisimmissä osissa yksityisiä eläinlääkäriasemia ei kuitenkaan ole, vaan kunnat ovat vastanneet lähes kaikista seura- ja harrastuseläinten hoitoon liittyvistä peruspalveluista.

13 §. Kiireellinen eläinlääkäriapu. Lakiin ehdotetaan otettavaksi uutena säännös kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan olisi huolehdittava kaikkina vuorokauden aikoina kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä alueellaan olevia kotieläimiä varten. Peruseläinlääkäripalveluista poiketen kiireellistä eläinlääkäriapua olisi annettava kunnan alueella oleville kotieläimille. Säännös tarkoittaisi, että kiireellistä eläinlääkäriapua olisi annettava myös esimerkiksi matkailijoiden mukana matkustaville kotieläimille.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi virka-ajan ulkopuolella järjestettävästä eläinlääkäripäivystyksestä, joka olisi iltaisin, öisin, viikonloppuisin ja pyhäpäivisin annettavaa kiireellistä eläinlääkäriapua. Virkaajalla tarkoitetaan aikaa arkipäivänä kello 8.00–16.15. Eläinlääkäripäivystys ehdotetaan järjestettäväksi siten, että kunnan olisi sovittava eläinlääkäripäivystyksen järjestämisestä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Säännöksen mukaan riittävän laaja alue edellyttäisi päivystyksen järjestämisestä sopimista vähintään alueella, joka vastaisi seutu- tai maakuntien rajoja. Seutukunnalla tarkoitettaisiin alueiden kehittämissä (602/2002) tarkoitettuja seutukuntia ja maakunnilla maakunnista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (147/1998) tarkoitettuja maakuntia. Pykälässä säädetty velvollisuus tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että päivystyksen järjestämisestä olisi sovittava yhden seutu- tai maakunnan kaikkien kuntien kesken. Jos taas päivystysalue ulottuisi useamman seutu- tai maakunnan alueelle, pitäisi päivystyksen järjestämisestä sopia näiden seutu- tai maakuntien kuntien tai kuntayhtymien kesken. Päivystyksestä sopivat kunnat tai kuntayhtymät voisivat kuitenkin aina sopia, että päivystysalueella olisi useita päivystyspiirejä. Näin paikalliset ja alueelliset tarpeet voitaisiin ottaa huomioon. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että päivystyksen organisoinnista sovittaisiin riittävän laajalla alueella.

Päivystyksen organisoitavasta säätämistä on pidettävä perusteltuna, sillä eläinlääkintähuoltolain uudistamishanketta valmistelleen työryhmän lääninhallituksille tekemän eläinlääkäripäivystyskyselyn perusteella näyttäisi siltä, että päivystykseen on nykyisin sidottu liian paljon voimavaroja ja että päivystys voitaisiin organisoida tarkoituksenmukaisemmalla tavalla päivystyksen asianmukaisen hoitamisen silti vaarantumatta. Pykälän 2 momentin säännös merkitsisi poikkeusta elintarvikevalvonnan kehittämisestä koskevasta valtioneuvoston periaatepäätöksestä, jonka mukaan seudullisten valvontayksiköiden alueet pyritään muodostamaan vapaaehtoisin järjestelyin. Eläinlääkäripäivystyksen osalta on kuitenkin syytä olettaa, ettei päivystyksen kannalta

riittävän laajoja alueita käytännössä saataisi muodostettua vapaaehtoisuuteen perustuen ilman, että niiden ulkopuolelle jäisi pienempiä päivystysalueita tai yksittäisiä kuntia. Ehdotettuun päivystysalueiden muodostamisesta koskevaan velvollisuuteen liittyisi lain siirtymäsäännöksen mukaan kahden vuoden siirtymäaika.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi uutena velvollisuus järjestää eläinlääkäripäivystykseen liittyviä palveluja päivystysalueella siten, että palveluja olisi saatavana erikseen pienikokoisille kotieläimille ja selkäläisille eläimille, joita hoidetaan niiden pitopaikassa. Pienikokoisilla kotieläimillä tarkoitettaisiin sellaisia kotieläimiä, jotka eläinten omistaja voisi vaikeuksitta kuljettaa hoitavan eläinlääkärin luo. Tällaisia kotieläimiä olisivat esimerkiksi kissat ja koirat.

Pienikokoisten eläinten, lähinnä seura- ja harrastuseläinten, päivystyksen eriyttäminen tuotantoeläimiä koskeva päivästä tarkoitetaan, että näitä kahta eläinryhmää varten olisi lähtökohtaisesti erillinen henkilökunta. Tämä olisi mahdollista päivystysalueen laajentuessa seutu- tai maakunnan kokoiseksi. Eriytetystä päivystysjärjestelmästä olisi hyötyä niin asiakkaille kuin päivystävälle eläinlääkäreillekin. Kuntien ja kuntayhtymien yhteistyön kasvaessa jotkut kunnaneläinlääkärit voisivat keskittyä enemmän pieneläinten hoitamiseen, toiset taas suurelajien hoitamiseen. Erikoistumisen myötä ammattitaito paranisi ja asiakastyytyväisyys kasvaisi. Erillinen päivystys voisi myös helpottaa esimerkiksi eläinlääkärin avustajan palkkaamista vastaanotolla hoidettavaan eläinlääkäripäivystykseen. Lukumääräisesti eniten päivystyspalveluja tarvitaan seura- ja harrastuseläimille, kun taas hyötyeläimille annettavat palvelut vievät aikaa pitkien välimatkojen vuoksi.

Henkilökunnan osoittaminen joko pienikokoisia tai suurikokoisia eläimiä varten olisi lähtökohta, josta voitaisiin joustaa tilanteen niin edellyttäessä. Siten pieneläinvastaanotolla toimiva eläinlääkäri voisi tarvittaessa osallistua tuotantoeläinten hoitoon ja päinvastoin. Molemmassa päivystysjärjestelmissä voisi myös olla yhteinen avustava henkilökunta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetun poikkeuksen mukaan erillistä päivystysjärjestelmää ei kuitenkaan tarvitsisi toteuttaa, jos eläintiheys päivystysalueella on pieni tai pienikokoisten kotieläinten osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se olisi muista erityisestä syistä perusteltua. Tämä mahdollistaisi palveluiden kysynnän huomioon ottamisen päivystysjärjestelmää rakennettaessa. Poikkeuksen soveltaminen voisi tulla kyseeseen esimerkiksi päivystysalueella, jossa pienikokoisia eläimiä on niin vähän, ettei pelkästään näiden eläinten hoitoon keskittyvälle erilliselle yksikölle olisi järkeviä toiminnan mahdollisuuksia. Muu erityinen syy voisi olla esimerkiksi yksityisen palveluntuottajan pienikokoisia kotieläimiä varten organisoiman päivystysjärjestelyn vakiintuneisuus.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi eläinlääkäripäivystykseen sisällytettävästä keskitetystä yhteydenottopalvelusta. Säännös olisi uusi. Keskitetyn yhteydenottopalvelun tarkoituksena olisi tehostaa eläinlääkäripäivystyksen toimintaa keskittämällä eläinlääkäripalveluja koskevat yhteydenotot yhteen paikkaan, josta asiakkaita voitaisiin ohjata päivystävälle vastaanotolle tai tilata eläinlääkäri käymään eläimen pitopaikassa. Tarvittaessa yhteydenottopisteessä voitaisiin myös antaa hoitoon liittyvää neuvontaa ja ohjata kiireellisissä tapauksissa asiakkaita virka-aikana annettaviin palveluihin. Käytännössä yhteydenottopalvelun tulisi sisältää ainakin keskitetty puhelintarve. Keskitetyn palvelun tarkemmat järjestelyt jätettäisiin paikallisesti sovittaviksi. Keskitettyä palvelua ei rajattaisi vain yhtä seutu- tai maakuntaa koskevaksi, vaan olennaista olisi, että asiakkaiden yhteydenotot päivystysalueelta keskitettäisiin. Periaatteessa yhteydenottopalvelu voi palvella useita päivystysalueita. Keskitetyssä palvelussa puhelimeen vastaajana ei välttämättä tarvittaisi eläinlääkäriä, edellyttäen että vastaajalla on riittävä asiantuntemus. Palvelua järjestettäessä ja sen sisältöä määriteltäessä on kuitenkin otettava huomioon eläinlääkärinammattin harjoittamisesta annetun lain säännökset niistä toimista, joihin vain laissa tarkoitettulla eläinlääkärinammattin harjoittajalla on oikeus ryhtyä.

Eläinlääkintähuoltolaissa säädetty päivystysvelvollisuus koskee vain kunnan järjestämiä eläinlääkäripalveluja. Myös kunnaneläinlääkärille säädetyissä virkatehtävissä on kiireellisissä tapauksissa joskus tarvetta toimia

myös päivystysaikana, mutta käytännössä tarve on satunnainen. Useimmiten kysymys on eläinsuojelutapauksista ja joskus myös vakavista eläintaudeista. Virkatehtävien sisällöstä ja virka-asemaan liittyvästä toimintavelvollisuudesta eri tilanteissa säädetään eläintautilaissa ja eläinsuojelulaissa.

Virkatehtäviä koskeva päivystys on eläintautilain nojalla järjestetty siten, että läänineläinlääkärit hoitavat valtakunnallista päivystystä. Maa on jaettu kahteen päivystysalueeseen, jolla kummallakin päivystää yksi läänineläinlääkäri. Päivystysjärjestelmän organisoinnista huolehtii Elintarviketurvallisuusvirasto. Kunnaneläinlääkäreille ei ole voimassa olevassa lainsäädännössä säädetty erikseen velvollisuutta päivystää virkatehtävien varalta, eikä päivystysvelvollisuutta koskevia säännöksiä myöskään sisältyisi ehdotettuun eläinlääkintähuoltolakiin. Järjestelmän toimintaa olisi kuitenkin syytä jatkossa seurata tarkasti muun muassa kuntien ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden organisoinnin kehittyessä. Kunnan tason päivystysjärjestelmää tul- laan tarkastelemaan myös eläintautilain uudistamishankkeessa, jonka maa- ja metsätalousministeriö on asetta- nut 25.9.2007.

Kunta voi voimassa olevan ja ehdotetun lain mukaan ostaa päivystyspalvelut yksityiseltä palveluntuottajalta. Myös yksityisen palveluntuottajan tarjoamalla päivystyspalvelulla on merkitystä eläintautivalvonnan kannalta, sillä eläintautilain mukaan jokainen eläinlääkäri on velvollinen ilmoittamaan vakavan eläntaudin epäilystä kunnaneläinlääkärille tai läänineläinlääkärille. Jokaisen eläinlääkärin on myös ryhdyttävä välittömiin toimen- piteisiin taudin leviämisen estämiseksi ja hävittämiseksi. Lisäksi eläinlääkärinammatin harjoittamisesta an- netun lain mukaan jokaisen eläinlääkärin on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava viipymättä hoitamasta- taan tapauksesta eläintautilain mukaisille viranomaisille tietoja, jotka ovat tarpeen vakavan eläntaudin leviä- misen estämiseksi. Saman lain mukaan eläinlääkäreiden on myös annettava Elintarviketurvallisuusviraston määräämiä ilmoituksia ja tilastotietoja hoitamistaan tautitapauksista sekä Elintarviketurvallisuusviraston ja lääninhallituksen pyytämiä tautitapauksiin liittyviä selvityksiä. Eläintautien valvonnan lisäksi eläinlääkäri- päivystyksellä on merkitystä myös eläinsuojeluvalvonnan kattavuuden kannalta silloinkin, kun päivystäjänä on muu kuin kunnaneläinlääkäri. Eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain mukaan jokainen eläin- lääkäri on salassapitosäännösten estämättä velvollinen eläinsuojelullisten syiden edellyttäessä ilmoittamaan hoitamastaan tapauksesta tai hoidon yhteydessä eläinten pitopaikassa tekemistään havainnoista eläinsuojeluvir- anomaiselle sekä antamaan tarpeelliset tiedot tapauksen selvittämiseksi.

14 §. Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus. Pykälän mukaan peruseläinlää- käripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulisi olla palveluiden käyttäjien kannalta saatavilla kohtuul- lisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Tämä säännös olisi otettava huomioon muun muassa silloin, kun arvioidaan tarvetta jakaa päivystysalue useampaan päivystyspii- riin. Eläinlääkärikäyntejä varten tehtävien matkojen pituus vaikuttaa myös suoraan palveluista perittäviin kus- tannuksiin.

15 §. Valvontatehtävien järjestäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tiettyjen valvontatehtävien järjes- tämisestä. Säännös olisi uusi. Pykälän 1 momentissa olisi viittaussäännös elintarvikelakiin. Säännöksen mu- kaan kunnan olisi huolehdittava eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisestä valvon- nasta ja muusta elintarviketurvallisuuden valvonnasta siten kuin siitä säädetään elintarvikelaissa tai sen nojal- la.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläintautien, eläinten hyvinvoinnin ja eläinten kuljetuksen se- kä näihin ja elintarviketurvallisuuteen liittyvien maataloustukien täydentävien ehtojen valvonnasta. Voimassa olevan eläintautilain 5 §:n mukaan eläintautien valvonta ja eläinsuojelulain 36 §:n mukaan eläinten hyvin- voinnin valvonta on säädetty paikallisella tasolla muun muassa kunnaneläinlääkärin tehtäväksi. Kunnaneläin- lääkäri valvoo paikallisena viranomaisena myös eläinten kuljetuksesta annetun lain noudattamista lain 26 §:n mukaan. Tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 7 §:n mukaan kunnaneläinlääkäri valvoo lisäksi Euroopan unionin suorien maataloustukien edellytyksenä olevien täydentävien ehtojen noudattamista siltä

osin, kuin ehdot liittyvät elintarvikelain, eläintautilain, eläinsuojelulain taikka eläinten kuljetuksesta annetun lain noudattamiseen.

Kyseiset valvontatehtävät ovat siis valtion tehtäviä, mutta ne on säädetty paikallisella tasolla muun muassa tietyn kunnallisen viranhaltijan tehtäväksi. Kunnaneläinlääkärillä on oikeus saada eläintautilain 15 §:n 1 momentin, eläinsuojelulain 59 §:n ja eläinten kuljetuksesta annetun lain 47 §:n mukaisesti palkkio ja korvaus suoritamastaan valvontatehtävästä siten kuin eläinlääkäreiden toimituspalkkioista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

Ehdotuksen mukaan kunnaneläinlääkärin valvontatehtäviä tulisi jatkossa tarkastella valtion toimeksiantotehtävinä kunnille ja selkeyttää kustannusten ja vastuun jakoa tältä pohjalta. Tämä olisi tarkoituksenmukaista kustannustenjakoon liittyvien epäkohtien korjaamiseksi sekä tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta. Kunta on nykyisinkin kunnaneläinlääkärin työnantaja, mutta erityiset tehtävien järjestämistä koskevat säännökset korostaisivat kunnan vastuuta valvontatehtävien suorittamisesta. Valtio maksaisi ehdotetun 22 §:n mukaan kunnalle korvauksen valvontatehtävien hoitamisesta. Kunnan olisi huolehdittava voimavarojen mitoitukselta siten, että valvontatehtävät voitaisiin suorittaa säädösten mukaisesti. Tämä varmistaisi osaltaan, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta paikallistasolla toimisi hyvin ja että tehtäviin olisi käytettävissä tarvittava määrä voimavaroja.

Kunnaneläinlääkärin kaksoisrooli valvontatehtävien suorittajana ja kunnan vastuulla olevien eläinlääkäripalveluiden antajana voi aiheuttaa ongelmia hallintolain esteettömyyssäännösten näkökulmasta. Hallintolain mukaan virkamies on esteellinen muun muassa silloin, kun asian ratkaisemisesta on odotettavissa hänelle erityistä hyötyä tai vahinkoa tai jos hänen puolueettomuutensa muusta erityisestä syystä vaarantuu. Pelkästään kunnaneläinlääkärin asema sekä valvontaviranomaisena että lakiin perustuvien palveluiden tuottajana ei aiheuta esteellisyyttä, vaan esteellisyys on harkittava jokaisessa yksittäisessä tapauksessa erikseen. Tavanomainen asiakassuhde virkamiehen ja valvottavan kohteen välillä ei yleensä perusta esteellisyyttä. Sen sijaan pysyvä asiakassuhde voi muodostaa esteellisyysperusteen.

Edellä esitetty huomioon ottaen kunnaneläinlääkäreiden tehtävät olisi tarkoituksenmukaista järjestää siten, ettei kunnaneläinlääkäri vastaisi sellaisten henkilöiden tai kohteiden valvonnasta, joihin hänellä olisi kiinteä asiakassuhde. Tämä olisi nykyistä helpommin toteutettavissa, kun eläinlääkintähuollon tehtävät järjestettäisiin ehdotuksen mukaan yhteistoiminta-alueella. Kiinteä asiakassuhde voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun samaa kunnaneläinlääkärinä pitkän ajan kuluessa usein pyydetään sairaskäynnille samalle tilalle tai jos kunnaneläinlääkäri sopimuksen perusteella huolehtii tilan tuotantoeläimille annettavista terveydenhuoltopalveluista. Mahdollinen asiakassuhde tai satunnainen eläinlääkärintapaukset eivät kuitenkaan aiheuttaisi esteellisyyttä.

Hallintolain mukaan esteellisen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin esteellisyydestään huolimatta käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa. Yleissääntö kiinteästä asiakassuhteesta esteellisyyttä arvioitaessa soveltuu tämän vuoksi lähinnä tilanteisiin, joissa valvontatehtävä on ennalta tiedossa tai suunniteltavissa. Asiakassuhteella ei kuitenkaan kiireellisessä tilanteessa saa olla vaikutusta asian ratkaisuun.

Ehdotuksen 6 §:n mukainen lääninhallitusten velvollisuus huolehtia eläinten hyvinvointiin liittyvän otantaan perustuvan säännöllisen valvonnan järjestämisessä helpottaa kunnaneläinlääkäreiden työn järjestämistä siten, että työ on ongelmatonta hallintolain esteettömyyssäännösten kannalta.

16 §. Kunnaneläinlääkärin virka. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kunnaneläinlääkärin virasta. Säännös vastaisi pitkälti voimassa olevan lain 9 §:n säännöstä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan kunta voisi ylläpitää yhtä tai useampaa kunnaneläinlääkärin virkaa lain mukaisten tehtävien hoitamista varten. Virka voitaisiin perustaa useamman kunnan tai kuntayhtymän yhteisenä virkana. Kunnaneläinlääkärin virka voitaisiin pe-

rustaa myös kunnan ja kuntayhtymän yhteisenä virkana. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että jos kunta ylläpitää kahta tai useampaa kunnaneläinlääkäriin virkaa, kunnan on määrättävä kunnaneläinlääkäreiden keskinäisestä tehtävajaosta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain säännöstä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kunnaneläinlääkäriin viran kelpoisuusehdoista. Ehdotetun säännöksen mukaan kunnaneläinlääkäriin tulisi olla laillistettu eläinlääkäri. Lisäksi edellytettäisiin perehtyneisyyttä viran tehtävälueeseen. Koska perehtyneisyyttä koskevat vaatimukset voivat vaihdella virkaan kuuluvien tehtävien ja eläinlääkärikoulutuksen suorittamiseen vuoksi, pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 10 §:ää.

Eläinlääkintähuoltoasetuksen (1039/1990) 1 §:n mukaan kunnaneläinlääkäriltä edellytetään elintarvike- ja ympäristöhygienian erikoiseläinlääkäritutkinnon tai siihen sisältyvän elintarvikehygieenikkokoulustelun ja sitä edeltävän täydennyskoulutuksen suorittamista, jos eläinlääkintähuollon ja kunnaneläinlääkäriin tehtävien järjestämistä koskevassa johtosäännössä määrätään viran säännöllinen työaika käytettäväksi kokonaan eläinlääkintähuoltolain 8 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdissa mainittujen tai niihin liittyvien tehtävien suorittamiseen. Nämä tehtävät koskevat kunnan velvollisuutta huolehtia eläinlääkintähuoltoon kuuluvana velvollisuutenaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisestä valvonnasta ja tarkastuksesta, eläintenpitoon liittyvästä terveydellisestä valvonnasta tartuntojen leviämisen ehkäisemiseksi siltä osin kuin tästä ei ole säädetty eläintautilaissa sekä lihan- ja maidontarkastuksesta.

Eläinlääkintähuoltoasetuksen 1 §:ssä säädetään lisäksi, että eläinlääkärintoimen harjoittamisesta annetun lain (409/1985) 3 a §:n 1 momentin nojalla laillistetulta eläinlääkäriltä vaaditaan maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston antama todistus kyseisen alan lainsäädäntöön tutustumisesta, jos kunnaneläinlääkäriin virkaan kuuluu eläintautilain täytäntöönpanoon tai eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastukseen liittyviä tehtäviä. Lainkohta on eläinlääkärintoimen harjoittamisesta annetun lain kumoamisen jälkeen viitannut eläinlääkäriinammatin harjoittamisesta annetun lain 4 §:n 1 momenttiin viimeksi mainitun lain siirtymäsäännösten mukaisesti. Säännös koskee Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisia, jotka ovat suorittaneet eläinlääketieteellisen tutkinnon muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa.

17 §. Palveluiden järjestäminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät muun muassa hankkimalla palveluja esimerkiksi muulta julkiselta palveluiden tuottajalta kuten toiselta kunnalta tai kuntayhtymältä taikka yksityiseltä palveluiden tuottajalta. Vaikka lakia sovelletaan myös eläinlääkintähuoltoon, pykälään ehdotetaan kuitenkin otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että kunta voisi tehdä laissa tarkoitetun yksityisen eläinlääkäripalveluiden tuottajan kanssa sopimuksen 12 ja 13 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamisesta. Kunta voisi siis tehdä sopimuksen peruseläinlääkäripalveluiden ja kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä sekä muiden eläinlääkäripalveluiden saatavuudesta eläinlääkäripalveluja tarjoavan luonnollisen henkilön, yksityisoikeudellisen oikeushenkilön taikka oppilaitoksen kanssa.

Palveluiden tuottajan kanssa ei voitaisi tehdä sopimusta valvontatehtävien hoitamisesta. Näin varmistettaisiin, että jokaisella yhteistoiminta-alueella toimisi kunnaneläinlääkäreitä, jotka vastaisivat julkisen vallan käyttöön liittyvistä valvontatehtävistä. Valvontatehtävien hoitaminen voi olla niin kansanterveyden kuin -taloudenkin kannalta erityisen merkityksellistä esimerkiksi vakavassa eläintautitilanteessa. Tämä korostaa tehtävissä vaadittavaa osaamista. Tehtäviin liittyy myös usein sellaista merkittävää julkisen vallan käyttöä, jota ei perustuslain mukaan voida antaa muiden kuin viranomaisten tehtäväksi.

18 §. Toimitilojen ja työvälineiden järjestäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kunnan velvollisuudesta järjestää tarpeelliseksi katsottavat toimitilat ja työvälineet lain 12 ja 13 §:ssä säädettyjen palveluiden järjestämistä varten, jos se itse tuottaa nämä palvelut.

Voimassa olevan lain 12 §:n mukaan kunnan on järjestettävä tarpeelliseksi katsottavat toimitilat ja toimintavälineet kunnan järjestämisvastuulle kuuluvia eläinlääkäripalveluja varten. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan silloin, kun kunta huolehtisi 7 - 9 §:ssä säädettyjen palveluiden järjestämisestä ja saatavuudesta siten, että se itse tuottaisi nämä palvelut, olisi kunnan järjestettävä näiden palveluiden järjestämistä varten tarpeelliseksi katsottavat toimitilat ja toimintavälineet ottaen huomioon kunnan alueella olevien kotieläinten lajit ja lukumäärät. Säännös vastaisi siis pitkälti voimassa olevan lain 12 §:ää.

Arvioitaessa tarpeellisia toimitiloja ja toimintavälineitä olisi otettava huomioon, tuottaako kunta itse peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellisen eläinlääkäriavun vai ainoastaan osan näistä palveluista. Lisäksi arvioinnissa olisi otettava huomioon kunnan alueella olevien kotieläinten lajit ja lukumäärät. Voimassa olevaa eläinlääkintähuoltolakia koskevan hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että toimitilojen suuruus ja toimintavälineiden määrä sekä näiden laatu olisivat riippuvaisia paikallisesta tarpeesta, mutta ehdotuksen mukaan asiasta otettaisiin nimenomainen maininta lakiin.

Tarpeellisia toimitiloja arvioitaessa olisi otettava huomioon, että eläinlääkäripalvelua ja eläinlääkäriapua annetaan pääsääntöisesti joko eläinlääkäriin vastaanotolla tai maataloilla eläinsuojissa. Vastaanotolla hoidetaan perinteisesti sellaisia eläimiä, joita vastaanotolle on helppo kuljettaa. Sellaisia eläimiä, joiden kuljettaminen vastaanotolle on hankalaa, kuten lehmiä, hoidetaan pääasiassa eläinsuojissa. Vastaanottotiloissa tulisi olla ainakin odotushuone sekä tästä erillinen tila tai huone, jossa pieneläimiä voidaan tutkia, sekä toimenpidehuone pieneläimille tehtäviä toimenpiteitä varten. Toimitiloissa tulisi myös olla asianmukaiset hygieniatilat, joissa potilaita voidaan pestä ja joissa eläinlääkäri itse voi peseytyä esimerkiksi tullessaan maatilalta hoitamasta kotieläimen sairaustapausta. Lisäksi toimitiloissa tulisi olla toimistotila sekä tila välineiden huoltoa ja säilyttämistä varten sekä asianmukaiset säilytystilat lääkkeille. Jos kunnaneläinlääkäriin tehtäviin kuuluisi hyötyeläimiä koskeva eläinlääkäripäivystys, olisi toimitiloissa yleensä oltava lämmitetty autotalli, sillä päivystävän eläinlääkäriin olisi voitava säilyttää autoaan päivystysvalmiudessa lämpimässä tilassa lääkkeiden jäätyminen estämiseksi.

Tarpeellisten toimitilojen lisäksi kunnan olisi tuottaessaan itse pykälässä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluita ja kiireellisen eläinlääkäriavun järjestettävä tätä toimintaa varten tarvittavat työvälineet kuten tarpeelliset instrumentit ja suojavaatetus sekä viestintävälineistä tietoliikenneyhteydet, tietokone ohjelmistoinen, puhelinvas- taaja ja matkapuhelin.

Pykälän 2 momentissa kunnalle ehdotetaan säädettäväksi vastaavasti velvollisuus huolehtia kunnaneläinlääkäri- lle säädettyjen valvontatehtävien hoidossa jatkuvasti tarvittavien toimitilojen ja työvälineiden järjestämisestä sekä työvälineiden käytössä tarvittavasta osaamisesta. Säännös olisi uusi. Näin ollen kunnalla olisi vastuu niistä valvontatehtävien kustannuksista, joita ei voida kohdistaa yksittäisiin valvontatehtäviin. Näitä olisivat toimitilat, jatkuvassa käytössä olevat työvälineet (esim. tietoliikenneyhteydet, tietokone ohjelmistoinen) ja työvälineitä koskeva koulutus. Kunnan olisi myös työnantajana vastattava työsuojelusta. Valtio vastaisi edelleen valvontatehtäviin liittyvästä koulutuksesta ja sen kustannuksista sekä niistä työvälineistä ja työsuojelutoimenpiteistä, jotka liittyvät yksittäisiin, harvoin esiintyviin valvontatehtäviin ja jotka edellyttävät erityisasiantunte- musta (esim. suojauminen ihmiseen tarttuvilta vaarallisilta eläintaudeilta).

5 luku Maksut ja korvaukset

19 §. Kunnaneläinlääkäriin palkkiot ja korvaukset. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kunnaneläinlääkäriin perimistä palkkioista ja korvauksista. Kunnaneläinlääkäriin ansiot muodostuvat nykyisin kiinteästä peruspal-

kasta ja eläimen omistajilta tai haltijoilta perityistä palkkioista. Palkkiot muodostuvat käyntimaksusta, jonka suuruus määräytyy sairasmatkan pituuden perusteella, sekä toimenpidemaksusta, jonka suuruus riippuu toimenpiteen suuruudesta ja vaativuudesta. Peruspalkka ja palkkiot määritellään kunnallisessa lääkärien virkaehtosopimuksessa. Kunnaneläinlääkärillä ei ole oikeutta periä virkaehtosopimuksessa vahvistettuja palkkioita suurempia korvauksia. Palkkion lisäksi kunnaneläinlääkärillä on lain mukaan oikeus periä eläimen omistajalta tai haltijalta korvaus eläinlääkärinavun antamisesta aiheutuneista kustannuksista, joita ovat hoidossa käytettyjen lääkkeiden ja tarvikkeiden hankintahinnat. Laissa tarkoitettuja tarvikkeita ovat voimassa olevaa eläinlääkintähuoltolakia koskevan hallituksen esityksen perustelujen mukaan esimerkiksi sidetarpeet, kertakäyttövälineet, reagenssit ja puhdistusaineet.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kunnaneläinlääkärillä olisi oikeus periä 12 ja 13 §:ssä tarkoitetuista eläinlääkäripalveluista eläimen omistajalta tai haltijalta virkaehtosopimuksessa määrätty palkkio ja matkakustannusten korvaus sekä korvaus käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että kunnaneläinlääkäri voisi periä virkaehtosopimuksessa säädetyn korvauksen omistamiensa laitteiden käytöstä. Ehdotetun 18 §:n mukaan kunnan tulisi järjestää peruseläinlääkäripalveluja ja kiireellistä eläinlääkärinapua varten tarvittavat työvälineet, mutta joissakin tapauksissa esimerkiksi taudin diagnostiikkaa voidaan suorittaa monenlaisella välineistöllä, ja jos eläinlääkärillä olisi omistuksessaan sellaisia laitteita, joita kunta ei omistaisi, hänellä tulisi olla eläimen omistajan suostumuksella mahdollisuus käyttää näitä palveluiden tarjoamisessa.

20 §. Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan maksut ja korvaukset. Pykälässä säädettäisiin, että yksityinen eläinlääkäripalveluiden tuottaja, jonka kanssa kunta olisi tehnyt sopimuksen 12 tai 13 §:n mukaisten palveluiden tarjoamisesta, perisi näistä palveluista enintään maksun, jonka se on ilmaissut sopimukseen johtaneissa tarjousasiakirjoissa sekä lisäksi korvauksen matkakustannuksistaan.

Kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden maksuille tulisi olla palveluiden tilaajana olevan kunnan kannalta yhtenäiset perusteet myös silloin, kun kunta järjestää palvelut ostopalveluina. Ostopalvelut kilpailutetaan hankintalainsäädännön mukaisesti. Yksityisen eläinlääkäripalveluiden tuottajan esittämässä tarjouksesta ilmenevät ne maksut, joita asiakkailta palvelusta peritään. Tarjouskilpailun voittaneen on sitouduttava tarjousasiakirjoissa ilmaisemaansa hintatasoon. Tällä pyrittäisiin edistämään asiakkaiden tasapuolista kohtelua riippumatta siitä, mitä palveluiden tuottamistapaa kunta käyttää. Maksujen ei kuitenkaan olisi tarpeen olla samansuuruisia kaikissa kunnissa, sillä palveluiden järjestämisen kustannuksissa on jo pelkästään maantieteellisistä syistä johtuvia eroja. Kuntien ostopalvelumahdollisuuksien turvaamiseksi ei myöskään olisi mahdollista siirtyä täysin sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja vastaavaan järjestelmään eli siihen, että myös yksityiset palveluiden tuottajat perisivät maksun kunnaneläinlääkäritaksan mukaisesti silloin, kun kunta järjestää eläinlääkäripalveluja ostopalveluna. Sen sijaan kuntien eläinlääkäripalveluiden maksujen tulisi olla samalla tavoin kunnan päätösvaltaan kuuluvia maksuja kuin sosiaali- terveydenhuollon maksut ovat.

Eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta aiheutuisi palvelun tuottajalle matkakustannuksia silloin, kun eläimen hoito edellyttää eläinlääkärin käyntiä eläimen pitopaikassa. Kunnaneläinlääkäritaksan mukaan kunnaneläinlääkäri perii matkakustannuksensa asiakkaalta asiakaskohtaisesti aiheutuneiden kustannusten perusteella. Asiakaskohtaisten kustannusten korvausten periminen matkoista tulisi olla lähtökohtana myös silloin, kun ostopalveluiden tuottaja perii matkakustannusten korvauksia asiakkailta. Yksityisen eläinlääkäripalveluiden tuottajan esittämässä tarjouksesta ilmenevät perusteet matkakustannusten korvaukselle, joita asiakkailta peritään. Kunnalla olisi siten sopimusmentelyyn perustuen harkintamahdollisuus sen suhteen, miten maantieteelliset olosuhteet ja palveluiden käyttäjien tasapuolinen kohtelu otetaan matkakustannuksissa huomioon.

Kunnaneläinlääkärillä on voimassa olevan lain mukaan oikeus periä kunnaneläinlääkäritaksan mukaisen palkkion ja matkakustannusten lisäksi korvaus käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista. Lain mukaisen korvauksen

perusteena ovat lääkkeen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset. Sama oikeus tulisi jatkossa olla myös kunnan tilaamien eläinlääkäripalveluiden tuottajalla.

21 §. Kunnan maksut. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kunnan perimistä maksuista. Pykälän 1 momentin mukaan kunta voisi periä lain 12 ja 13 §:ssä tarkoitetuista eläinlääkäripalveluista kotieläimen omistajalta tai haltijalta niin sanotun klinikkamaksun eli maksun eläimen vastaanottokäynnistä, jos kotieläimiä hoidettaisiin vastaanotolla ja kunta olisi järjestänyt toimitilat ja toimintavälineet näiden palveluiden järjestämistä varten. Klinikkamaksua ei siis voitaisi periä eläinten hoidosta eläinsuojissa. Maksulla voitaisiin kattaa niitä kustannuksia, joita kunnalle aiheutuu tilojen ja toimintavälineiden hankinnasta ja ylläpidosta sekä avustavan henkilökunnan kuten eläintenhoitajan palkkaamisesta vastaanotolle.

Kunta voisi ehdotuksen mukaan periä maksun myös lain 13 §:n 3 momentissa tarkoitettusta keskitetystä yhteydenottopalvelusta. Ehdotuksen mukaan päivystysaikaiset puhelut ja mahdollisesti myös muut yhteydenotot tulisi keskittää päivystysalueella yhteen pisteeseen, josta voitaisiin ohjata asiakkaita eläinlääkärin vastaanotolle tai tilata eläinlääkäri käymään tilalla. Keskitetyn yhteydenottopalvelun kautta voitaisiin myös antaa eläimen hoitoa koskevaa neuvontaa.

Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamista koskevaa neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Lakia koskevien hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) perustelujen mukaan asioinnilla tarkoitetaan laissa paitsi hallintoasian hoitamiseksi tarpeellisten toimenpiteiden suorittamista myös tosiasialliseen hallintotoimintaan liittyvää asiointia viranomaisessa. Näin ollen ehdotettu säännös yhteydenottopalvelun maksullisuudesta merkitsisi poikkeamista hallintolain 8 §:n säännöksestä ainakin siltä osin, kuin annettavassa palvelussa olisi kyse kulloinkin päivystävän eläinlääkärin yhteystietojen antamisesta tai muusta vastaavasta asiointia koskevasta neuvonnasta.

Yhteydenottopalvelun maksullisuutta on kuitenkin pidettävä kyseessä olevassa tapauksessa perusteltuna. Vaikka yhteydenottopalvelu on omiaan tehostamaan päivystysaikaista toimintaa, kunnille aiheutuu palvelun ylläpitämisestä muun muassa henkilökunnan palkkaamiseen liittyviä sekä viestintätekniisiä kustannuksia. Palvelunumeron soitetaan ainoastaan tarkoituksena saada kiireellistä eläinlääkäripapua, jonka antamisesta peritään muitakin maksuja, eikä yhteydenottopalvelu siten liity hallintoasioiden hoitamiseen. Jos yhteydenottopalvelu järjestetään siten, että puhelimeen vastaa eläinlääkäri, lienee myös todennäköistä, että suurin osa palveluun käytettävästä ajasta kuluu eläinten hoitotarpeen arviointiin ja hoitoa koskevien neuvojen antamiseen eli muihin kuin asiointia koskeviin kysymyksiin.

Kunnan laissa säädettyihin tehtäviin ei ehdotuksen mukaan kuuluisi eläinten säilyttäminen eläinlääkärinavun antamista varten eikä myöskään erikoiseläinlääkäritasoisten palveluiden tarjoaminen. Kunta voi itsehallintonsa perusteella kuitenkin ottaa tällaisia tehtäviä hoitaakseen ja periä tarjoamistaan palveluista maksuja. Säännöksiä tällaisista maksuista ei kuitenkaan ole syytä ottaa ehdotettuun lakiin.

22 § Kunnan osallistuminen eläinlääkäripalveluista eläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että kunta voi osallistua niihin kustannuksiin, joita eläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuu peruseläinlääkäripalvelusta tai kiireellisestä eläinlääkärinavusta. Kunta voisi näin ollen tasata niitä eroja, joita eläinlääkäripalveluiden kustannuksiin aiheutuu maantieteellisten etäisyyksien vuoksi. Kunnaneläinlääkärin eläimen omistajalta tai haltijalta perimään palkkioon vaikuttaa taksan mukaisesti paitsi suoritettujen toimenpiteiden laatu, myös käyntimatkan pituus. Tämän lisäksi kunnaneläinlääkäri perii korvauksen matkakustannuksista ajettujen kilometrien mukaan. Eläinlääkärikäynnin kustannukset voivat siten vaihdella huomattavasti riippuen eläintenpitopaikan sijainnista ja nousta korkeiksi niissä esimerkiksi päivystysalu-

een ääri- ja laidoilla sijaitsevista eläintenpitoyksiköissä, joihin kunnaneläinlääkäri joutuu tulemaan pitkän etäisyyden takaa. Ehdotettu pykälä vastaisi sisällöltään pitkälti voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain 16 §:ää.

EU-maista Ruotsissa eläinlääkäripalveluiden tuottaminen on Suomen tavoin suurelta osin julkisen sektorin varassa. Molemmissa maissa eläinlääkintähuollon kustannuksia lisäävät pitkät etäisyydet ja suhteellisen pieni eläintiheys. Myös Ruotsissa syrjäisillä alueilla asuville eläintenpitäjille eläinlääkäripalveluista aiheutuvia kustannuksia tuetaan. Euroopan yhteisöjen komissio ei ole Ruotsin ja Suomen EU-jäsenyyden aikana puuttunut julkisten eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen tai syrjäseuduille suunnattuihin tukiin sillä perusteella, että niitä olisi pidetty valtiontukisääntelyn näkökulmasta ongelmallisina.

23 §. Korvaus valvontatehtävistä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valtion velvollisuudesta maksaa kunnille korvaus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvien tehtävien kustannuksista. Säännös liittyy ehdotettuun 15 §:ään, jonka mukaan kunnan tulisi huolehtia kunnaneläinlääkärille säädettyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä. Ehdotuksen mukaan valtio maksaisi kunnille korvauksen valvontatehtävien hoitamisesta, ja samalla toimituspalkkioista luovuttaisiin. Tämä edellyttäisi kuntien maksavan kunnaneläinlääkäreille palkkaa valvontatehtävistä.

Toimeksiantomallin mukainen korvausjärjestelmä lisäisi valtion vastuuta valvontatehtävien rahoituksesta nykyiseen verrattuna. Tämä on kuitenkin perusteltua, koska kyseessä on valtion vastuulla oleva valvonta. Samasta syystä kustannusten korvaamista ei voida järjestää valtionosuusjärjestelmän avulla.

Ehdotuksen mukaan valtio korvaisi kunnille valvontatehtävistä aiheutuvat välittömät kustannukset. Näitä olisivat palkkauskustannukset, tehtävien liittyvien matkojen kustannukset ja tehtävissä käytetyt tarvikkeet. Korvauksen perusteena olisi toteutunut työajan käyttö. Lähtökohtina tässä voitaisiin pitää kunnan suunnitelmia, valtakunnallista ohjelmaa ja valtion viranomaisilta tulleita yksittäistapauksia koskeneita toimeksiantoja. Jotta korvausten laskutus ja maksatus eivät aiheuttaisi kohtuuttomasti työtä, korvauksille olisi laskettava yksikköhinta, esimerkiksi henkilötöypäivän kustannus. Valtion korvaus ei saisi kuitenkaan ylittää kunnalle aiheutuneita todellisia kustannuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkemmat säännökset kunnalle maksettavan korvauksen perusteista sekä maksamisessa noudatettavasta menettelystä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

24 § Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut. Pykälä sisältäisi viittauksen valtion maksuperustelakiin (150/1992).

25 §. Valtionosuus. Pykälässä säädettäisiin, että kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovellettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädettäisi. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 15 §:ää.

6 luku Yksityisen eläinlääkintähuollon valvonta

26 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin eläinlääkäripalveluja tarjoavien yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien velvollisuudesta tehdä kirjallinen ilmoitus toiminnastaan. Vastaavat ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset ovat voimassa olevan lain 17 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan yksityisen palveluiden tuottajan tulisi tehdä ilmoitus sen läänin lääninhallitukselle, jonka alueella palveluiden tuottajalla on kiinteä toimipaikka. Ilmoitusvelvollisuus olisi tarpeellinen, jotta lääninhallitus voisi valvoa alueellaan eläinlääkäripalveluja tarjoavia yksityisiä palveluiden tuottajia.

Jos yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla ei olisi kiinteää toimipaikkaa, tulisi hänen pykälän 1 momentin mukaan tehdä ilmoitus sen läänin lääninhallitukselle, jonka alueella hän pääasiallisesti aikoo tarjota eläinlääkäripalveluja. Säännös koskisi esimerkiksi sellaista yksityistä palvelun tuottajaa, joka tekee sairasmatkoja asunnostaan käsin.

Pykälän 2 momentin mukaan eläinlääkäripalvelun tuottajan tulisi tehdä ilmoitus ennen toiminnan aloittamista, sen olennaista muuttamista tai lopettamista. Ilmoitukseen olisi sisällytettävä tiedot palveluiden tuottajan yhteystiedoista, tarjottavista palveluista, henkilökunnasta ja kiinteästä toimipaikasta. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin ilmoituksen sisällöstä ja sen tekemisestä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 17 §:n 3 momentissa olevaa viittaussäännöstä vastaava säännös, jonka mukaan ilman eläinlääkäriksi laillistamista väliaikaisesti eläinlääkäripalveluja tarjoavan henkilön ilmoitusvelvollisuudesta säädetään eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 8 §:ssä. Tämän pykälän mukaan Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, jolla on laillinen oikeus harjoittaa eläinlääkäriammattia jossakin muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa, saa ilman eläinlääkäriksi laillistamista toimia eläinlääkäriä väliaikaisesti ja satunnaisesti tehtyään Elintarviketurvallisuusvirastolle ennakolta ilmoituksen väliaikaisesta eläinlääkäripalveluiden tarjoamisesta. Mainitun ilmoituksen tehneen eläinlääkäri ei siten tarvitsisi tehdä enää ehdotetun lain mukaista ilmoitusta.

27 §. Vastaava eläinlääkäri. Pykälässä säädettäisiin yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan kelpoisuusehdoista sekä vastaavasta eläinlääkäristä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan, joka on luonnollinen henkilö, tulisi olla eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain tarkoittama eläinlääkäri. Eläinlääkäripalveluja tarjoavana luonnollisena henkilönä voisi siis olla ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain mukaisesti eläinlääkäriksi laillistettu henkilö tai henkilö, jolla on kyseisen lain 8 §:n mukainen oikeus ammatin väliaikaiseen harjoittamiseen.

Ehdotettu säännös vastaisi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 2 §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan vain eläinlääkäriammattin harjoittamaan oikeutettu henkilö voi päättää eläimen eläinlääketieteellisestä tutkimuksesta ja taudinmäärityksestä sekä tähän liittyvästä hoidosta ja lääkityksestä. Mainitun lain mukaan myös säädetyt opintosuoritukset suorittanut eläinlääketieteen opiskelija on oikeutettu harjoittamaan eläinlääkäriammattia laillistetun tai lain 8 §:ssä tarkoitetun eläinlääkäriin sijaisena. Koska opiskelijan oikeus rajoittuu vain sijaisena toimimiseen, eläinlääketieteen opiskelija ei siten voisi toimia yksityisenä eläinlääkäripalvelun tuottajana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yksityisellä palvelun tuottajalla, joka on oikeushenkilö, tulisi olla palveluksessaan eläinlääkäripalveluista vastaava henkilö (*vastaava eläinlääkäri*). Vastaavan eläinlääkäriin tulisi olla eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetussa laissa tarkoitettu eläinlääkäri. Lisäksi säädettäisiin, että vastaavaa eläinlääkäriä koskevien tietojen tulisi sisältyä 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaiseen ilmoitukseen. Ehdotettu säännös vastaisi pitkälti voimassa olevan lain 18 §:n 1 momentin säännöstä, mutta käsitteen vastaava johtaja sijasta käytettäisiin käsitettä vastaava eläinlääkäri.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei pykälän säännöksiä sovellettaisi yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuihin tutkimuslaitoksiin, jotka tekevät eläinlääkäripalveluihin kuuluvia tutkimuksia. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 18 §:n 2 momentin säännöstä.

28 §. Toimintaedellytykset. Pykälässä säädettäisiin tarpeellisista toimitiloista, työvälineistä ja henkilökunnasta. Vastaavansisältöinen säännös on voimassa olevan lain 19 §:ssä. Ehdotetun pykälän mukaan yksityisellä palvelun tuottajalla tulisi olla eläinlääkäripalveluiden tarjoamista varten asianmukaiset, toiminnan laadun ja laajuuden edellyttämät toimitilat ja työvälineet.

Säännöksen tarkoituksena olisi turvata yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien tarjoamien eläinlääkäripalveluiden asianmukainen taso. Toimitilojen ja työvälineiden asianmukainen taso määräytyisi toiminnan laadun ja laajuuden perusteella. Lisäksi toimitilat ja työvälineet olisi mitoitettava muun muassa sen mukaan, mille eläinlajeille yksityinen palvelun tuottaja tarjoaisi eläinlääkäripalveluja. Jos kunnan järjestämissä tiloissa hoidettaisiin suurikokoisia kotieläimiä kuten hevosia, tulisi tilojen olla näiden eläinten hoitamista varten asianmukaiset. Selvää on, että tarjottaessa eläinlääkäripalveluja mille tahansa eläinlajille ja missä laajuudessa tahansa, tulisi tilojen ja työvälineiden riittävästä hygieenisyydestä huolehtia. Yksityinen palvelun tuottaja ei saisi tarjota sellaisia eläinlääkäripalveluja, joiden antamista varten sillä ei olisi riittäviä toimitiloja, työvälineitä tai henkilökuntaa.

29 §. Tarkastusoikeus. Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty toimitilojen ja työvälineiden tarkastusoikeudesta. Lain 20 §:ssä on kuitenkin säädetty Elintarviketurvallisuusvirastolle oikeus määrätä yksityiseen eläinlääkintähuoltoon kuuluva toiminta väliaikaisesti keskeytettäväksi, jos toiminnassa esiintyy merkittäviä puutteita tai epäkohtia.

Toiminnan keskeyttämistä koskeva säännös ehdotetaan säilytettäväksi laissa, minkä vuoksi laissa ehdotetaan myös säädettäväksi toimitilojen ja asiakirjojen tarkastuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirastolla ja lääninhallituksella olisi oikeus päästä paikkoihin, joissa tarjotaan eläinlääkäripalveluja, sekä tarkastaa yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toimitilat ja työvälineet, kirjanpito, potilasasiakirjat ja muut eläinlääkäripalveluiden tuottamista koskevat asiakirjat, jos se olisi tarpeen laissa säädetyn valvonnan toteuttamiseksi. Samoin perustein Elintarviketurvallisuusvirasto voisi määrätä lääninhallituksen suorittamaan tarkastuksen.

Yksityisen palveluiden tuottajan toimitilat voivat sijaita asuntojen yhteydessä, minkä vuoksi tarkastus saattaa kohdistua kotirauhan piiriin. Perustuslakivaliokunnan lausuntojen mukaan tarkastus voidaan ulottaa kotirauhan piiriin, jos on olemassa tosiasiallinen syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan rangaistavaksi säädetyllä tavalla ja jos tarkastus on tarpeen rikoksen selvittämiseksi. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan tämän vuoksi säädettäväksi, että tarkastus saadaan tehdä kotirauhan piirissä vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on aihetta epäillä yksityisen palveluiden tuottajan syyllistyneen toiminnassaan rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että viranomainen voi käyttää tarkastuksessa apunaan asiantuntijoita. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan todennut, että asiantuntijoiden kelpoisuus- tai pätevyysvaatimukset tulisi määritellä laissa ainakin yleisluonteisesti osana perustuslain 124 §:ssä edellytettyä hyvän hallinnon ja oikeusturvan toteutumista. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että asiantuntijoiden tulee olla tunnetusti taitavia ja kokeneita henkilöitä, jotka edustavat tarkastuksen kannalta merkityksellistä tieteellistä, käytännön eläinlääkinnän tai muuta asiantuntemusta. Lisäksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että asiantuntijoilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada vastaanotto toiminnan tarkastamista varten tarpeelliset tiedot käyttöönsä ja että he ovat velvollisia pitämään salassa saamansa salassa pidettäväksi säädetyt tiedot.

30 §. Määräys ja kieltö. Pykälässä säädettäisiin viranomaisen käytössä olevista hallinnollisista pakkokeinoista. Jos yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja ei noudattaisi laissa säädettyjä velvoitteita, Elintarviketurvallisuusvirasto voisi määrätä palvelun tuottajan täyttämään velvollisuutensa. Päätöksessä olisi määrättävä asian laatuun nähden riittävä määräaika, jona epäkohdat olisi korjattava. Jos määräystä ei noudatettaisi, viranomaisen voisi kieltää palvelun tuottajaa jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista menettelyä.

31 §. Toiminnan keskeyttäminen. Pykälässä säädettäisiin väliaikaisesta hallinnollisesta turvaamistoimenpiteestä tilanteessa, jossa yksityisen eläinlääkäripalvelun tarjoajan toiminnassa esiintyisi merkittäviä puutteita tai

epäkohtia. Säännös vastaisi pitkälti voimassa olevaa lakia, mutta siihen tehtäisiin eräitä tarkennuksia ja muutoksia.

Ehdotetun pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi määrätä yksityiseen eläinlääkintähuoltoon kuuluvan toiminnan keskeytettäväksi, jos toiminta ei täyttäisi sille ehdotetussa laissa asetettavia vaatimuksia ja jos puutteita tai epäkohtia ei olisi korjattu määräyksestä tai kiellosta huolimatta. Lisäksi edellytettäisiin, että eläinten terveys tai hyvinvointi voisi vakavasti vaarantua puutteiden tai epäkohtien seurauksena. Tällaisina puutteina tai epäkohtina voitaisiin mainita esimerkiksi se, että toimitilat tai työvälineet olisivat niin epähygienisiä, että potilas altistuisi tulehduksille. Toiminnan saisi määrätä keskeytettäväksi ainoastaan siksi aikaa, kunnes puutteet tai epäkohdat on korjattu. Päätös olisi viipymättä peruttava, jos puutteet tai epäkohdat on korjattu siten, että toiminnan keskeyttäminen ei olisi enää välttämätöntä.

32 §. Uhkasakko. Pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi asettaa uhkasakon 30 §:ssä tarkoitetun määräjyksen tai kiellon taikka 31 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämistä koskevan määräjyksen tehosteeksi. Vaihtoehtoisesti Elintarviketurvallisuusvirasto voisi asettaa uhan, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Pykälään ehdotetaan otettavaksi viittaus uhkasakkolakiin (1113/1990), jossa on annettu yleiset säännökset hallinnollisesta uhkasakosta, teettämishastasta ja teettämisestä. Uhkasakkolain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos kielloa tai päätöstä ei ole noudatettu ja jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syytä. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi uhkasakon asettanut viranomai-

33 §. Rekisteri. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä yksityisistä eläinlääkäripalvelun tuottajista. Ehdotuksen mukaan lääninhallitukset käsittelevät rekisterin tietoja valvoessaan yksityisiä eläinlääkäripalvelun tuottajia.

Perustuslain 10 §:n 1 momenttiin sisältyvien henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten huomioon ottamiseksi ehdotetaan pykälään otettavaksi valvontarekisterin tietosisältöä ja tietojen säilytysaikaa koskevat säännökset. Rekisteriin merkittäisiin 26 §:n mukaisesti ilmoitettavat tiedot sekä tiedot 30–32 §:ssä tarkoitetuista päätöksistä.

Pykälän 2 momentin mukaan toimintansa lopettaneen yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan tiedot poistettaisiin rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun palvelun tuottaja on lopettanut toimintansa. Tiedot 30–32 §:ssä tarkoitetuista päätöksistä poistettaisiin viimeistään kymmenen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä. Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovellettaisiin muutoin, mitä henkilötietolaissa (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lääninhallituksella ja kunnalla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada ehdotetun lain mukaisten valvontatehtävien edellyttämiä välttämättömiä tietoja rekisteristä.

7 luku Erinäiset säännökset

34 §. Virka-apu. Voimassa olevan lain mukaan kunnaneläinlääkärillä on virkatoiminnassaan oikeus saada asianomaisilta valtion ja kunnan viranomaisilta virka-apua sekä viranhoidossa tarvitsemiaan tietoja. Ehdotuksessa virka-apu rajoitettaisiin koskemaan poliisin virka-apuvelvoitetta tilanteissa, joissa 29 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittamista estettäisiin.

35 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentin mukaan muutosta kunnan viranomaisen päätökseen haettaisiin siten kuin kuntalaisissa (365/1995) säädetään. Tällaisia päätöksiä olisivat esimerkiksi 11 §:ssä tarkoitettua kunnan suunnitelmaa koskevat päätökset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen. Päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintokäyttölaissa (586/1996) säädetään. Ehdotuksen 30 ja 31 §:n mukaisia päätöksiä olisi kuitenkin noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

36 §. Salassa pidettävät tiedot. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi salassa pidettävistä tiedoista ja niiden luovuttamisesta. Pykälän mukaan valvonnassa saatuja tietoja koskevasta salassapitovelvollisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Salassapitovelvollisuuden estämättä voitaisiin lain noudattamista valvottaessa tai valvontaan liittyvää tehtävää suorittaessa saatua tietoa yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- ja ammatillisaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa ehdotetun lain mukaista tehtävää varten kunnan ja valtion viranomaisille. Tietoja voitaisiin antaa syyttäjä- ja poliisiviranomaisille vain sellaisten rikosten selvittämiseksi, joiden selvittämiseksi saadaan pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:n mukaan toimittaa kotietsintä. Lisäksi ehdotetaan, että salassa pidettäviä tietoja voitaisiin luovuttaa myös Euroopan yhteisön lainsäädännön ja muun Suomea sitovan kansainvälisen veloitteen edellyttämille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille silloin kuin EU-lainsäädäntö tai kyseinen sopimus niin edellyttäisi.

37 §. Voimaantulo. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain voimaantulosta ja voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain kumoamisesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulosta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ehdotetulla lailla kumotaan voimassa oleva eläinlääkintähuoltolaki. Kuitenkin voimassa olevan lain nojalla annettu eläinlääkintähuoltoasetus jäisi voimaan siihen saakka, kunnes se erikseen kumottaisiin. Lisäksi säädettäisiin, että jos muualla lainsäädännössä viitataan eläinlääkintähuoltolakiin, sovellettaisiin eläinlääkintähuoltolain asemasta ehdotetun lain säännöksiä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

38 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan lain 8 §:ssä tarkoitetun yhteistoiminta-alueen olisi aloitettava toimintansa viimeistään vuoden 2013 alussa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Elintarviketurvallisuusvirastolla olisi yhden vuoden siirtymäaika lain voimaantulosta lukien laatia 9 §:ssä tarkoitettu ohjelma ja samoin lääninhallituksella olisi yhden vuoden siirtymäaika koskien 10 §:ssä tarkoitettua suunnitelmaa. Kunnalla olisi puolestaan kahden vuoden siirtymäaika 11 §:ssä tarkoitetun suunnitelman laatimiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan olisi järjestettävä 12 §:ssä ja 13 §:ssä säädetyt palvelut yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Siihen asti kunnan järjestämiin eläinlääkäripalveluihin sovellettaisiin kumottavan lain 8 §:n säännöksiä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kunnalle maksettaisiin 23 §:ssä tarkoitettu korvaus 1 syyskuuta 2009 lähtien suoritettavista kunnaneläinlääkärin valvontatehtävistä. Sitä ennen suoritetuista valvontatehtävistä kunnaneläinlääkärillä olisi oikeus saada eläinlääkäreiden toimituspalkkioista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1234/2001) säädetty palkkio ja korvaus.

1.2. Laki eläintautilain muuttamisesta

15 §. Pykälän 1 momentissa säädetään lain täytäntöönpanoon osallistuvien eläinlääkäreiden oikeudesta saada palkkioita ja korvauksia valtion varoista. Koska ehdotetun eläinlääkintähuoltolain 23 §:n mukaan korvaus eläintautien vastustamiseen liittyvien valvontatehtävien suorittamisesta maksettaisiin jatkossa kunnille, momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan kunnaneläinlääkäreiden suorittamista tehtävistä kunnalle maksettavista korvauksista säädetään eläinlääkintähuoltolain 23 §:ssä.

1.3. Laki eläinsuojelulain muuttamisesta

59 §. Palkkiot. Pykälän 1 momentissa säädetään kunnaneläinlääkärin oikeudesta saada eläinsuojelulain nojalla suorittamistaan tarkastuksista palkkiota ja korvausta valtion varoista. Pykälän 2 momentissa säädetään vastaavasta oikeudesta palkkioon ja korvaukseen silloin, kun kunnaneläinlääkäri suorittaa Elintarviketurvallisuusviraston tai lääninhallituksen määräyksestä lain 48 §:ssä tarkoitetun selvityksen tai tutkimuksen. Jotta sääntely vastaisi eläinlääkintähuoltolakiin ehdotettua valvontatehtävien rahoitusta koskevaa sääntelyä, pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että maininnat kunnaneläinlääkäreiden oikeudesta palkkioon ja korvaukseen ehdotetaan korvattavaksi viittauksella eläinlääkintähuoltolain 23 §:ään.

1.4. Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

47 §. Palkkiot. Pykälän mukaan kunnaneläinlääkärillä on oikeus saada laissa säädettyistä tarkastuksista palkkiota ja korvausta eläinlääkäreiden toimituspalkkioista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin mainitun säännöksen sijasta viittaus eläinlääkintähuoltolain 23 §:ään.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun eläinlääkintähuoltolain 9, 16, 19, 23 ja 26 §:ään sisältyisi perustuslain 80 §:ssä tarkoitettu asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset eläinlääkintähuollon järjestämistä koskevasta valtakunnallisesta ohjelmasta, kunnaneläinlääkärin viran kelpoisuusvaatimuksista, kunnaneläinlääkärin perimien palkkioiden huomioon ottamisesta kunnaneläinlääkärin eläkkeen perusteena olevana palkkana, valtion kunnille maksaman korvauksen perusteista, määrästä ja maksamisessa noudatettavasta menettelystä sekä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottamisesta tehtävästä ilmoituksesta. Eläinlääkintähuoltoasetus sisältää, valtakunnallista ohjelmaa lukuun ottamatta, jo nyt säännökset mainituista asioista, mutta asetus on tarkoitus uudistaa ehdotetun lain voimaantulon yhteydessä.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kuntien itsehallinto

Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon tulee perustua asukkaiden itsehallintoon. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslainvoimaisesti suojattu kunnallinen itsehallinto merkitsee erityisesti kuntalaisten oikeutta itse valitsemiinsa hallintoelimiin sekä kunnan oikeutta päättää itse taloudestaan (PeVL 14/1986 vp). Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (PeVL 31/1996 vp).

Ehdotettu eläinlääkintähuoltolaki sisältää kuntien yhteistoimintaa koskevia velvoitteita. Ehdotetun 8 §:n mukaan kunnan tulisi huolehtia eläinlääkintähuoltoon liittyvien tehtävien järjestämisestä yhteistoiminta-alueella yhdessä toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa. Lisäksi lain 13 §:ssä säädettäisiin, että eläinlääkäripäivystys tulisi järjestää yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- taimaakuntaa vastaavalla päivystysalueella.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on lähtökohtaisesti suhtauduttu sallivasti kuntien pakolliseen yhteistoimintaan (ks. esim. PeVL 11/1984 vp, 42/1996 vp, 42/1998 vp, 32/2001 vp ja 65/2002 vp). Valiokunta on arvioinnissaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siirrettävien tehtävien ylikunnalliseen luonteeseen ja hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen tehtäviä hoidettaessa. Lisäksi on arvioitu sitä, supistaako järjestely oleellisesti yhteistoimintaan osallistuvien kuntien toimialaa, sekä sitä, saako yksittäinen kunta järjestelyssä yksipuolista määräämisvaltaa.

Eläinlääkintähuolto hoidetaan pienemmissä kunnissa jo nyt pääosin yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Yhteistoiminnan edut liittyvät voimavarojen riittävyteen ja kohdentamiseen, joilla on olennainen merkitys palveluiden laadun ja saatavuuden turvaamisessa. Elintarviketurvallisuuteen ja eläintautien vastustamiseen liittyvällä paikallisella valvonnalla on myös suora yhteys perusoikeuksiin eli perustuslain 19 ja 20 §:ään, joiden mukaan julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Yhteistoiminta-alueen muodostamisen ei eläinlääkintähuoltoon liittyviin lakisääteisiin velvoitteisiin liittyvänä myöskään voida katsoa merkittävästi supistavan kuntien toimialaa. Näin ollen lain 8 ja 13 §:ään sisältyvien kuntien yhteistoimintaa koskevien säännösten ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain kanssa.

Ehdotetun eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan tulee huolehtia eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa ja eläinten kuljetuksesta annetussa laissa kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen tehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä. Valtio korvaisi kunnille tehtävistä aiheutuvat kustannukset. Eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaan liittyvien paikallistason tehtävien asema eräänlaisina lakiin perustuvina toimeksiantotehtävinä, jotka kunnaneläinlääkäri suorittaa osana valtion hallinto-organisaatiota, merkitsee poikkeusta kuntalain (365/1995) 2 §:stä, jonka mukaan kunta voi hoitaa toimeksiantotehtävinä muita kuin itsehallintoonsa kuuluvia tai sille laissa säädettyjä tehtäviä sopimukseen perustuen. Sääntely on myös poikkeuksellista siinä suhteessa, että toimeksiantotehtävät on osoitettu laissa kunnan sijasta tietylle nimetylle kunnan viranhaltijalle, mikä rajoittaa kunnan mahdollisuuksia päättää tehtävien hoitoon liittyvistä hallinnollisista rakenteista. Sääntely on kuitenkin edelleen perusteltua ottaen huomioon eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan valtakunnallinen merkitys ja erityisesti eläintautivalvonnan yhteydet turvallisuuskäsitteisiin ja valmiuteen. Huomionarvoista on myös se, että EY-lainsäädännön mukaan vain virkaeläinlääkäri voi suorittaa tietyt yhteisön lainsäädännön edellyttämät tarkastukset ja myöntää tietyt todistukset. Sääntelyn ei voida katsoa puuttuvan olennaisesti kunnallisen itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin pelkästään sillä perusteella, että tehtäviä on laissa osoitettu kunnaneläinlääkärille.

Kunnan oikeuteen päättää itse taloudestaan liittyä verotusoikeus sekä oikeus päättää virkamiesten ja työntekijöiden palkkauksesta (PeVL 14/1986 vp). Perustuslakiin ei sisälly säännöksiä kunnallisista maksuista. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan kunnallista maksuista säättäminen edellyttää, että maksut ovat vastikkeita tuotetuista palveluista (PeVL 53/2002). Julkisoikeudellisten maksujen vastikesuhdetta arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota muun muassa siihen, että suoritteet, joista maksuja peritään, on riittävässä määrin yksilöity ja että maksut ja niiden perusteet ovat jossakin määrin yhteydessä aiheutuneisiin kustannuksiin. Lisäksi edellytetään, että suoritteiden käyttö perustuu vapaaehtoisuuteen (PeVL 61/2002 vp). Ehdotetun lain maksuja koskevien säännösten voidaan katsoa täyttävän mainitut vaatimukset. Ehdotetun lain 19 §:n, joka koskee kunnaneläinlääkäreiden oikeutta periä antamistaan palveluista virkaehtosopimuksessa määrätty palkkio ja kustannusten korvaus, ei myöskään voida olennaisessa määrin katsoa puuttuvan kuntien perustuslailla

suojattuun oikeuteen päättää taloudestaan, sillä palkkioiden ja korvausten perusteet ja suuruus jäisivät täysin kunnallisten virkaehtosopimusten varaan.

Hyvän hallinnon takeet

Ehdotetun eläinlääkintähuoltolain 21 §:n 2 momentin mukaan kunta voisi periä maksun lain 13 §:n 3 momentissa tarkoitettusta yhteydenottopalvelusta, johon virka-ajan ulkopuolella keskitettäisiin kiireellisen eläinlääkärinavun antamista koskevat yhteydenotot. Säännös yhteydenottopalvelun maksullisuudesta merkitsisi poikkeamista asiointia koskevien tiedustelujen maksuttomuutta koskevasta hallintolain 8 §:n säännöksestä ainakin siltä osin, kuin annettavassa palvelussa olisi kyse kulloinkin päivystävän eläinlääkärin yhteystietojen antamisesta tai muusta vastaavasta asiointia koskevasta neuvonnasta.

Perustuslain 21 §:n mukaan hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Hyvään hallintoon voidaan katsoa liittyvän oikeuden saada viranomaisilta maksutta tarpeellista neuvontaa. Hyvän hallinnon vaatimuksen toteutuminen ei kuitenkaan edellytä, että hallinnon asiakkailta olisi oikeus saada maksutonta neuvontaa kaikkina vuorokaudenaikoina. Näin ollen sellaisen eläinlääkäripäivystykseen liittyvän keskitetyn yhteydenottopalvelun maksullisuuden, josta annetaan ainoastaan kiireelliseen eläinlääkärinapuun liittyvää neuvontaa virka-ajan ulkopuolella, ei voida katsoa olevan ristiriidassa hyvän hallinnon periaatteiden tai perustuslain 21 §:n kanssa. Virkaaikana eläinten omistajat ja haltijat voisivat normaaliin tapaan saada kunnasta maksutonta neuvontaa.

Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että elinkeinotoiminnan luvanvaraisuus on mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp). Ilmoitus- tai rekisteröintivelvollisuuden säätämistä on pidetty asiallisesti luvanvaraisuuteen rinnastettavana sääntelynä (PeVL 56/2002 vp).

Ehdotetun eläinlääkintähuoltolain 26 §:n mukaan yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan tulee ennen toiminnan aloittamista tehdä toiminnastaan ilmoitus lääninhallitukselle. Elintarviketurvallisuusvirasto pitää ehdotetun lain 33 §:n mukaan rekisteriä yksityisistä eläinlääkäripalvelun tuottajista. Edellä mainittu ilmoitusvelvollisuus ja siihen liittyvä rekisterinpito ovat tarpeen eläinlääkäripalvelun tuottajiin kohdistettavan valvonnan toteuttamiseksi. Lisäksi ehdotetussa eläinlääkintähuoltolaissa säädettäisiin myös yksityisiin eläinlääkäripalvelun tuottajiin kohdistettavista hallinnollisista pakkokeinoista, joita ovat määräys, kieltä ja toiminnan keskeyttäminen koskeva päätös. Toiminnan määrääminen keskeytettäväksi edellyttäisi, ettei lain noudattamiseen liittyviä epäkohtia olisi määräyksestä tai kiellosta huolimatta korjattu ja että toiminnasta aiheutuisi vakavaa potilasturvallisuuden vaarantumista.

Edellä mainituilla säännöksillä pyritään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Näillä taas on usein suora yhteys elintarviketurvallisuuteen sekä kansanterveyteen. Valvontaan liittyy siten sellaisia tärkeitä yhteiskunnallisia intressejä, joilla elinkeinovapauden rajoittamista voidaan ehdotusten osalta perustella. Lisäksi sääntely täyttää tarkkarajaisuuden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset sekä vaatimuksen riittävästä oikeusturvajärjestelyistä.

Kotirauha

Ehdotettu eläinlääkintähuoltolain 29 § sisältää säännöksen Elintarviketurvallisuusviraston ja lääninhallituksen oikeudesta tarkastaa yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toimitilat, työvälineet, kirjanpito, potilasasiakirjat ja muut palvelun tuottamista koskevat asiakirjat kotirauhan piirissä, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on aihetta epäillä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan syyllistyneen toiminnassaan rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn.

Perustuslain 10 §:n säännöksellä yksityiselämän suojasta turvataan jokaisen kotirauha. Lailla voidaan kuitenkin säätää perusoikeuksien turvaamiseksi ja rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Peruslakivaliokunta on lausunnoissaan (PeVL 46/2001 vp ja PeVL 48/2001 vp) edellyttänyt rikosepäilyjen olevan sellaisia, joissa tekoon liittyy vankeusuhka ja lausunnossaan PeVL 40/2002 vp katsonut, että kotirauhan suojaan puuttuminen moitittavuudeltaan hyvin vähäisten rikkomusten selvittämiseksi ei täytä vaatimusta perusoikeusrajoituksen oikeasuhteisuudesta. Lausunnossaan PeVL 69/2002 vp perustuslakivaliokunta on pitänyt hyväksyttävänä tarkastuksen tekemistä sellaisten tekoa koskevien epäilyjen johdosta, josta voi enimmillään seurata sakkorangaistus. Kyse oli pääasiassa julkisin varoin myönnettyjen tukien ja avustusten käytön valvonnasta ja toiminnasta, jossa osa elinkeinonharjoittajan toimitiloista yleensä sijaitsee hänen asunnossaan.

Lakiehdotuksen säätämisyjärjestys

Edellä esitetyillä perusteilla katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

*Lakiehdotukset***Eläinlääkintähuoltolaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku Yleiset säännökset*1 § Tavoite*

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja laatu sekä muiden eläinlääkäripalveluiden valvonta. Lisäksi lain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden turvallisuuden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin paikallinen valvonta.

2 § Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan eläinlääkäripalveluihin sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydelliseen valvontaan, muuhun elintarvikkeiden turvallisuuden valvontaan, eläintenpidon terveydelliseen valvontaan, eläintautien vastustamiseen ja ennalta ehkäisemiseen sekä eläinsuojeluun.

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (55/1980), helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa (488/1960), eläinsuojelulaissa (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006) ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annettu laissa (557/2005).

3 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *kotieläimellä* kesyä eläintä, jota ihminen pitää ja hoitaa hyödyn, seuran tai harrastuksen vuoksi, sekä poroa, tarhattua nisäkästä, lintua ja mehiläistä sekä viljeltyä vesieläintä, ei kuitenkaan koe-eläintoiminnasta annetussa laissa (62/2006) tarkoitettua koe-eläintä tai eläintä, jota pidetään eläinsuojelulain 20 §:ssä tarkoitettuna eläintarhassa;
- 2) *hyötyeläimellä* kotieläintä, jota pidetään maatalouteen tai muuhun elinkeinotoimintaan kuuluvana taikka ihmiselle tarpeellista työsuoritusta varten;
- 3) *eläinlääkäripalvelulla* eläimen terveydentilan sekä sairauksien toteamista ja todistamista, eläinlääkärinavun antamista ja eläinlääkinnällisten todistusten antamista, eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkärinavun antamista taikka siihen liittyvää tutkimusta varten, toimenpiteitä eläimen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi, ennaltaehkäisevää terveydenhuoltotyötä sekä eläimen lopettamista;
- 4) *peruseläinlääkäripalvelulla* eläinlääkäripalvelua, jota annetaan eläinlääketieteellisen yleistutkimuksen tai kliinisen tutkimuksen perusteella eläinten pitopaikoissa tai tavanomaisissa eläinlääkärin vastaanottoiloissa, ei kuitenkaan eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkärinavun antamista tai siihen liittyvää tutkimusta varten;

- 5) *kiireellisellä eläinlääkäriinavulla* äkillisesti ja vakavasti sairastuneen tai vahingoittuneen eläimen eläinlääketieteellistä yleistutkimusta tai kliinistä tutkimusta, ensiavun luonteisia hoitotoimenpiteitä ja eläimen lopettamista eläinsuojelullisin perustein; sekä
- 6) *yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla* eläinlääkäripalvelua tarjoavaa luonnollista henkilöä, yksityisoikeudellista oikeushenkilöä tai oppilaitosta.

2 luku Viranomaiset

4 § Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista.

5 § Elintarviketurvallisuusvirasto

Elintarviketurvallisuusvirasto ohjaa, valvoo ja auditoi keskushallinnon viranomaisena tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista.

6 § Lääninhallitus

Lääninhallitus huolehtii tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta sekä auditoinnista läänin alueella. Lääninhallitus huolehtii Euroopan unionin suorien maataloustukien ehtojen elintarvikkeisiin, eläintautien ilmoittamiseen ja eläinten hyvinvointiin liittyvän ja Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säästöjen edellyttämän otantaan perustuvan säännöllisen valvonnan järjestämisestä. Lääninhallitus osallistuu eläinsuojelulain (247/96) mukaiseen valvontaan oma-aloitteisesti tai kun paikallinen eläinsuojeluviranomainen pyytää tehtävien siirtämistä lääninhallitukselle.

7 § Kunta

Kunta huolehtii alueellaan peruseläinlääkäripalveluiden ja kiireellisen eläinlääkäriinavun järjestämisestä sekä elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan ja kunnaneläinlääkärille säädettyjen tehtävien hoidon järjestämisestä siten kuin tässä laissa säädetään. Kunnassa nämä tehtävät hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin.

Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnalle tässä laissa säädetty tehtävä, jossa toimivalta kuuluu tai voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus.

8 § Kuntien yhteistoiminta

Kunnan tulee huolehtia sille tässä laissa säädettyistä tehtävistä yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa tehtävien tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta riittävän laajalla alueella (*yhteistoiminta-alue*). Yhteistoiminta-alueen muodostamiseen sovelletaan kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain (169/2007) 5 §:n 2 momentin ja kansanterveyslain 5 §:n 4 momentin säännöksiä. Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää ja yhteistoiminta-aluetta.

3 luku Eläinlääkintähuollon suunnittelu

9 § Valtakunnallinen ohjelma

Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava valtakunnallinen ohjelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä tässä laissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Ohjelman tulee sisältää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet. Ohjelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Ohjelma on osa ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa ja osa rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaista kansallista valvontasuunnitelmaa.

Tarkempia säännöksiä valtakunnallisen ohjelman laatimisesta ja sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Elintarviketurvallisuusviraston velvollisuudesta laatia valtakunnallinen elintarvikevalvontaohjelma ja elintarvikevalvontaa koskeva valvontasuunnitelma säädetään elintarvikelaissa.

10 § Alueellinen suunnitelma

Lääninhallituksen on laadittava alueellinen suunnitelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä tässä laissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat alueelliset tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet.

Alueellisessa suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Lääninhallituksen velvollisuudesta laatia elintarvikevalvontaa koskeva suunnitelma säädetään elintarvikelaissa.

11 § Kunnan suunnitelma

Kunnan on laadittava suunnitelma tämän lain mukaisesti järjestämästään eläinlääkäripalvelusta sekä tässä laissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Lääninhallitus ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Kunnan velvollisuudesta laatia elintarvikevalvontaa koskeva suunnitelma säädetään elintarvikelaissa.

4 luku Kunnan eläinlääkintähuolto

12 § Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan on huolehdittava arkipäivisin virka-aikana peruseläinlääkäripalvelun järjestämisestä kunnan asukkaiden sekä yhteisöjen, joilla on kotipaikka kunnassa, pitämiä hyötyeläimiä varten sekä sellaisia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten, joille annettava eläinlääkäripalvelu edellyttää eläinlääkäriin käyntiä eläinten pitopaikassa.

Kunnan on järjestettävä peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana palveluna myös valtakunnallisten eläinten terveydenhuolto-ohjelmien mukaiset palvelut alueellaan pidettäviä hyötyeläimiä varten. Valtakunnallisella eläinten terveydenhuolto-ohjelmalla tarkoitetaan tässä laissa ohjelmaa, joka täyttää seuraavat edellytykset:

- 1) ohjelma koskee elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten terveydenhuoltoa;
- 2) ohjelma perustuu eläimen omistajan tai haltijan ja eläinlääkäriin väliseen sopimukseen säännöllisistä eläinlääkäriin käynneistä ja toimenpiteistä eläintenpitoyksikön kaikkien hyötyeläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi, eläintenpitoyksikön taloudellisen tuloksen parantamiseksi sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun edistämiseksi;
- 3) ohjelmaan liittyminen on eläimen omistajalle tai haltijalle vapaaehtoista;
- 4) kaikilla ohjelmassa tarkoitettujen hyötyeläinten omistajilla tai haltijoilla on mahdollisuus hankkia ohjelman mukaiset palvelut samansisältöisinä; sekä
- 5) ohjelmaan kuuluu tietojärjestelmä, jonka avulla ohjelman toteutumista seurataan.

Kunnan on lisäksi huolehdittava arkipäivisin virka-aikana peruseläinlääkäripalvelun järjestämisestä kunnan asukkaiden sekä yhteisöjen, joilla on kotipaikka kunnassa, pitämiä muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten silloin, kun tällaista palvelua ei ole yhteistoiminta-alueella muutoin saatavissa.

13 § Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on huolehdittava kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä alueellaan olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Maakunnalla tarkoitetaan maakunnista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (147/1998) säädettyä maakuntaa.

Kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestettävä päivystysalueella siten, että pienikokoisia kotieläimiä, jotka voidaan vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, ja kotieläimiä, joille annettava eläinlääkäriapu edellyttää eläinlääkäriin käyntiä eläimen pitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai jossa pienikokoisten kotieläinten osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se on muusta erityisestä syystä perusteltua. Päivystysaluetta varten on järjestettävä keskitetty palvelu yhteydenottoja varten.

14 § Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

15 § Valvontatehtävien järjestäminen

Kunnan on huolehdittava eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisestä valvonnasta ja muusta elintarviketurvallisuuden valvonnasta siten kuin siitä säädetään elintarvikelaissa tai sen nojalla.

Kunnan on huolehdittava muissa 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa laeissa kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen tehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelma ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

16 § Kunnaneläinlääkäriin virka

Tämän lain mukaisten tehtävien hoitamista varten kunnan on ylläpidettävä tarpeellista määrää kunnaneläinlääkäriin virkoja. Virka voidaan ylläpitää useamman kunnan tai kuntayhtymän taikka kunnan ja kuntayhtymän yhteisenä. Jos kunta ylläpitää kahta tai useampaa kunnaneläinlääkäriin virkaa, kunnan on määrättävä kunnaneläinlääkäreiden keskinäisestä tehtäväjaosta.

Kunnaneläinlääkäriin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. Kunnaneläinlääkäriin viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

17 § Palveluiden järjestäminen

Kunta voi tehdä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan kanssa sopimuksen 12 ja 13 §:ssä säädettyjen palveluiden tuottamisesta.

18 § Toimitilojen ja työvälineiden järjestäminen

Jos kunta huolehtii 12 ja 13 §:ssä säädettyjen palveluiden järjestämisestä tuottamalla itse palveluja, kunnan on järjestettävä palveluja varten tarpeelliset toimitilat ja työvälineet ottaen huomioon 11 §:ssä tarkoitettu suunnitelma sekä kunnan alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät.

Kunnan on huolehdittava 15 §:n 2 momentissa säädettyjen valvontatehtävien hoidossa jatkuvasti tarvittavien toimitilojen ja työvälineiden järjestämisestä sekä työvälineiden käytössä tarvittavasta osaamisesta.

5 luku Maksut ja korvaukset

19 § Kunnaneläinlääkäriin palkkiot ja korvaukset

Kunnaneläinlääkärillä on oikeus periä 12 ja 13 §:n nojalla antamistaan palveluista virkaehtosopimuksessa määrätty palkkio, matkakustannusten korvaus ja korvaus omistamiensa laitteiden käytöstä sekä korvaus käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista.

20 § Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan maksut ja korvaukset

Jos kunta on tehnyt 12 ja 13 §:ssä tarkoitettujen palveluiden tuottamisesta sopimuksen yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan kanssa, yksityinen palveluiden tuottaja saa periä sopimuksen mukaisesti tarjoamistaan eläinlääkäripalveluista enintään maksun, jonka se on ilmaissut sopimukseen johtaneissa tarjousasiakirjoissa ja korvauksen matkakustannuksistaan. Yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja saa periä myös korvauksen käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista.

21 § Kunnan maksut

Sen lisäksi, mitä 19 ja 20 §:ssä säädetään, kunta voi periä 12 ja 13 §:ssä tarkoitetuista palveluista maksun kunnan järjestämistä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi silloin, kun kotieläintä hoidetaan eläinlääkäriin vastaanotolla.

Kunta voi periä sille aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi maksun myös 13 §:n 3 momentissa tarkoitettua keskitetystä yhteydenottopalvelusta.

22 § Kunnan osallistuminen eläinlääkäripalvelusta eläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin

Kunta voi osallistua 12 tai 13 §:ssä tarkoitettua palvelusta eläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin.

23 § Korvaus valvontatehtävistä

Valtion varoista maksetaan kunnalle korvaus 15 §:n 2 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien suorittamisesta. Korvauksen perusteena ovat kunnalle aiheutuvat kustannukset. Korvaus ei saa ylittää tehtävistä kunnalle aiheutuneiden todellisten kustannusten määrää. Korvausta ei makseta eläintautilain 15 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tarkastuksista ja toimenpiteistä.

Tarkeimmat säännökset kunnalle maksettavan korvauksen perusteista sekä maksamisessa noudatettavasta menettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

24 § Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla suorittamista toimenpiteistä on perittävä maksu, jollei valtion maksuperustelaissa (150/1992) muuta säädetä. Maksun suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään.

25 § Valtionosuus

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.

6 luku Yksityisen eläinlääkintähuollon valvonta

26 § Ilmoitusvelvollisuus

Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan tulee tehdä toiminnastaan kirjallinen ilmoitus sen läänin lääninhallitukselle, jonka alueella palvelun tuottajalla on kiinteä toimipaikka. Jos yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla ei ole kiinteää toimipaikkaa, ilmoitus tulee tehdä sen läänin lääninhallitukselle, jonka alueella eläinlääkäripalvelua pääasiallisesti aiotaan tarjota.

Ilmoitus on tehtävä ennen toiminnan aloittamista, olennaista muuttamista tai lopettamista. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot yksityisen eläinlääkäripalveluiden tuottajan yhteystiedoista, palveluista, henkilökunnasta ja kiinteästä toimipaikasta. Ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ilman eläinlääkäriksi laillistamista väliaikaisesti eläinlääkäripalvelua tarjoavan henkilön ilmoitusvelvollisuudesta säädetään eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 8 §:ssä.

27 § Vastaava eläinlääkäri

Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan, joka on luonnollinen henkilö, tulee olla eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetussa laissa tarkoitettu eläinlääkäri.

Yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla, joka on oikeushenkilö, tulee olla palveluksessaan eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetussa laissa tarkoitettu eläinlääkäri, joka vastaa eläinlääkäripalvelun järjestämisestä tässä laissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti (*vastaava eläinlääkäri*). Vastaavaa eläinlääkäriä koskevien tietojen tulee sisältyä 26 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuihin tutkimuslaitoksiin, jotka tekevät eläinlääkäripalveluun kuuluvia tutkimuksia.

28 § Toimintaedellytykset

Yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla on oltava tarjoamiaan eläinlääkäripalveluja varten asianmukaiset, toiminnan laadun ja laajuuden edellyttämät toimitilat ja työvälineet sekä toiminnan edellyttämä henkilökunta. Eläinlääkäripalveluiden on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia.

29 § Tarkastusoikeus

Elintarviketurvallisuusvirastolla ja lääninhallituksella on oikeus päästä paikkoihin, joissa tarjotaan eläinlääkäripalveluja, sekä tarkastaa yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toimitilat, työvälineet, kirjanpito, potilasasiakirjat ja muut eläinlääkäripalveluiden tuottamista koskevat asiakirjat, jos se on tarpeen tässä laissa säädetyn valvonnan toteuttamiseksi. Samoin perustein Elintarviketurvallisuusvirasto voi myös määrätä lääninhallituksen suorittamaan tarkastuksen.

Tarkastus saadaan tehdä kotirauhan piirissä vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on aihetta epäillä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan syyllistyneen toimintansa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn.

Viranomaisen apuna tarkastuksessa voidaan käyttää asiantuntijoita. Asiantuntijoiden on oltava tunnetusti taitavia ja kokeneita henkilöitä, jotka edustavat tarkastuksen kannalta merkityksellistä tieteellistä, käytännön eläinlääkinnän tai muuta asiantuntemusta. Asiantuntijoilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada vastaanotto toiminnan tarkastamista varten tarpeelliset tiedot käyttöönsä. Asiantuntijat ovat velvollisia pitämään salassa saamansa salassa pidettäväksi säädetyt tiedot.

30 § Määräys ja kieltö

Jos 28 §:ssä tarkoitettussa tarkastuksessa tai muutoin todetaan, että yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja ei ole noudattanut 26–28 §:n säännöksiä, Elintarviketurvallisuusvirasto voi päätöksellään määrätä palvelun tuottajan asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa. Jos epäkohtia ei ole mainitussa määräajassa korjattu, Elintarviketurvallisuusvirasto voi kieltää palvelun tuottajaa jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista menettelyä.

31 § Toiminnan keskeyttäminen

Jos yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toiminta ei täytä 26–28 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, jos puutteita tai epäkohtia ei ole 30 §:n nojalla annetusta päätöksestä huolimatta korjattu ja jos toiminnasta voi aiheutua vakavaa vaaraa eläinten terveydelle tai hyvinvoinnille, Elintarviketurvallisuusvirasto voi päätöksellään määrätä

toiminnan keskeytettäväksi, kunnes puutteet tai epäkohdat on korjattu. Päätös on viipymättä peruutettava, jos puutteet tai epäkohdat on korjattu siten, että toiminnan keskeyttäminen ei enää ole välttämätöntä.

32 § Uhkasakko

Elintarviketurvallisuusvirasto voi tehostaa 30 §:ssä tarkoitettua määräystä tai kieltoa sekä 31 §:ssä tarkoitettua määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Uhkasakkoa, teettämisuuhkaa ja teettämistä koskevassa asiassa noudatetaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

33 § Rekisteri

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvontaa varten rekisteriä yksityisistä eläinlääkäripalvelun tuottajista. Lääninhallitukset käsittelevät rekisterin tietoja tässä laissa säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Rekisteriin merkitään 26 §:n mukaisesti ilmoitettavat tiedot sekä tiedot 30–32 §:ssä tarkoitetuista päätöksistä.

Tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja on lopettanut toimintansa. Tiedot 30–32 §:ssä tarkoitetuista päätöksistä poistetaan kuitenkin viimeistään kymmenen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä. Henkilötietojen keräämiseen, käsittelyyn ja tallettamiseen sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa (532/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Lääninhallituksella ja kunnalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tämän lain mukaisten valvontatehtäviensä edellyttämiä välttämättömiä tietoja rekisteristä.

7 luku Erinäiset säännökset

34 § Virka-apu

Poliisin on annettava Elintarviketurvallisuusvirastolle ja lääninhallitukselle näiden pyynnöstä virka-apua 29 §:ssä tarkoitettujen tarkastusten suorittamisessa, jos virkatehtävien suorittaminen tarkastuksessa estetään.

35 § Muutoksenhaku

Muutoksenhausta kunnan viranomaisen päätökseen säädetään kuntalaissa (365/1995).

Muutoksenhausta Elintarviketurvallisuusviraston päätökseen säädetään hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Elintarviketurvallisuusviraston 30 ja 31 §:n nojalla tekemiä päätöksiä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

36 § Salassa pidettävät tiedot

Valvonnassa saatuja tietoja koskevasta salassapitovelvollisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Salassapitovelvollisuuden estämättä voidaan tämän lain noudattamista valvottaessa tai valvontaan liittyvää tehtävää suorittaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- ja ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa:

- 1) valtion ja kunnan viranomaisille tämän lain mukaisia tehtäviä varten;
- 2) syyttäjä- ja poliisiviranomaisille pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna rikoksen selvittämisestä varten; sekä

3) ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä velvoitteessa niin edellytetään.

37 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tällä lailla kumotaan 17 päivänä elokuuta 1990 annettu eläinlääkintähuoltolaki (685/1990) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Jos muualla lainsäädännössä viitataan eläinlääkintähuoltolakiin, tämän lain voimaantultua sovelletaan sen asemesta tämän lain säännöksiä.

Kumottavan lain nojalla annettu eläinlääkintähuoltoasetus (1039/1990) jää kuitenkin voimaan siihen saakka, kunnes se erikseen kumotaan.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

38 § Siirtymäsäännökset

Yhteistoiminta-alueen on aloitettava toimintansa viimeistään vuoden 2013 alussa.

Elintarviketurvallisuusvirastolla tulee olla tämän lain 9 §:n mukainen ohjelma ja lääninhallituksella tulee olla tämän lain 10 §:n mukainen suunnitelma yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Kunnalla tulee olla tämän lain 11 §:n mukainen suunnitelma kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Kunnan on järjestettävä 12 §:ssä ja 13 §:ssä säädetyt palvelut yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Siihen asti kunnan järjestämiin eläinlääkäripalveluihin sovelletaan kumottavan lain 8 §:n säännöksiä.

Kunnalle maksetaan 23 §:ssä tarkoitettu korvaus 1. päivänä syyskuuta 2009 alkaen suoritetuista kunnaneläinlääkäriin valvontatehtävistä. Tätä ennen suoritetuista valvontatehtävistä kunnaneläinlääkäriillä on oikeus saada eläinlääkäreiden toimituspalkkioista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1234/2001) säädetty palkkio ja korvaus.

2.

Laki eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 15 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 424/1994, seuraavasti:

15 §

Valtion varoista maksetaan tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa tehtävää viranomaisen määräyksestä suorittaneen eläinlääkärin tai muun henkilön palkkiot sekä korvaukset matkakustannuksista ja välineiden ja tarvikkeiden käytöstä aiheutuneista kustannuksista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin palkkioiden ja korvausten perusteista ja määristä. Kunnaneläinlääkärin suorittamasta, tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten mukaisesta tehtävästä kunnalle maksettavasta korvauksesta säädetään eläinlääkintähuoltolain (/) 23 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.**Laki eläinsuojelulain 59 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä huhtikuuta 1996 annetun eläinsuojelulain (247/1996) 59 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 300/2006, seuraavasti:

59 §

Kunnaneläinlääkäriin 39 §:n nojalla suorittamasta tarkastuksesta sekä 48 §:n nojalla suorittamasta selvityksestä tai tutkimuksesta kunnalle maksettavasta korvauksesta säädetään eläinlääkintähuoltolain (/) 23 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.**Laki
eläinten kuljetuksesta annetun lain 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eläinten kuljetuksesta 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1429/2006) 47 § seuraavasti:

47 §

Kunnaneläinlääkäriin 28 ja 29 §:n sekä 19 §:n 1 momentin nojalla suorittamasta tarkastuksesta kunnalle maksettavasta korvauksesta säädetään eläinlääkintähuoltolain (/) 23 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .